

**GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİNDE
KİNETİK TIPOGRAFI ÖĞRETİMİNE
YÖNELİK EYLEM ARAŞTIRMASI**
Yüksek Lisans Tezi

Nafiz DİNÇER

Eskişehir 2017

**GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİNDE KİNETİK TIPOGRAFI ÖĞRETİMİNE
YÖNELİK EYLEM ARAŞTIRMASI**

Nafiz DİNÇER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı
Danışman: Doç. Metin İNCE**

**Eskişehir
Anadolu Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Mayıs 2017**

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Nafiz DİNÇER'in "Güzel Sanatlar Eğitiminde Kinetik Tipografi Öğretimine Yönelik Eylem Araştırması" başlıklı tezi 23.05.2017 tarihinde, aşağıda belirtilen jüri üyeleri tarafından Anadolu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim-İş Öğretmenliği programı yüksek lisans tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

Unvanı-Adı Soyadı

İmza

Üye (Tez Danışmanı) : Doç. Metin İNCE

Üye : Doç.Dr. İ.Özgür SOĞANCI

Üye : Doç.Dr. Şirin ŞENGEL

Prof.Dr. Hırdan DEVECİ
Anadolu Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Müdürü

ÖZET

GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİNDE KİNETİK TİPOGRAFI ÖĞRETİMİNE YÖNELİK EYLEM ARAŞTIRMASI

Nafiz DİNÇER

Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı
Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mayıs 2017

Danışman: Doç. Metin İNCE

Görsel iletişim konusu olan tipografinin, güncel tasarım ortamlarından video üzerinde, zaman içerisinde görüntüsü değişecek biçimde tasarlanmasıyla kinetik tipografi oluşmaktadır. Belirli bir süre öncesine kadar hareketli her yazıya kinetik tipografi tanımı yapılmıştır. Ancak yıllar içinde kinetik tipografi, bu tanımın ötesinde çeşitli nitelikleri gelişen teknolojiler aracılığıyla kapsamına almıştır. Bu kapsamın öğretiminin, öğrencilerin yeni medyayı tanınması adına önemli olduğu saptanmıştır. Bu araştırmada, öğrencilerinin kinetik tipografi uygulaması gerçekleştirmeleri, alana ilişkin bilgi ve deneyim kazanmaları ve bu sürecin ifade biçimlerine olan etkisini ortaya koymak amaçlanmaktadır. Araştırma uygulaması, 2015-2016 öğretim yılı bahar döneminde Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Görsel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Öğretmenliği Programı'nda eğitim gören 3. Sınıf Grafik Tasarım anasanat öğrencileriyle gerçekleştirilmiştir. Araştırma, 23 Şubat-22 Mart 2016 tarihleri arasındaki 4 haftalık süreçte uygulanmıştır. Çalışma 16 öğrenci ile yapılmış ve 6 odak öğrenci belirlenmiştir. Belirlenen 6 odak öğrenciyle uygulama sonunda yarı-yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırma, nitel araştırma modeli olan eylem araştırması ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma verileri, öğrenci bilgi formu, ders video kayıtları, doküman incelemesi, araştırmacı günlüğü, öğrenci günlükleri, yarı-yapılandırılmış görüşmeler ve sosyal medya yazışmaları aracılığıyla elde edilmiş ve tematik analiz yoluyla değerlendirilmiştir. Araştırmanın sonucunda, öğrencilerin uygulama öncesi ve sonrasında gösterdikleri yaklaşımlardaki değişimler, kazandıkları bilgi ve deneyim, uygulama süreci ile birlikte yaşanan sıkıntılar ortaya konmuştur.

Anahtar Kelimeler: Tipografi, Kinetik tipografi, Sanat eğitimi, Eylem araştırması.

ABSTRACT

ACTION RESEARCH ABOUT TEACHING KINETIC TYPOGRAPHY IN FINE ARTS EDUCATION

Nafiz DİNÇER

Department of Fine Arts Education

Anadolu University Graduate School of Educational Sciences, May 2017

Supervisor: Doç. Metin İNCE

Kinetic typography is formed by designing typography, which is a visual communication subject by changing its image over time on the video, which is one of the current design medium. Until a certain period of time, kinetic typography was defined as every moving text. However, over the years, kinetic typography has included various qualities beyond this definition in its content through developing technologies. It has been determined that the teaching of this content is important for the students to recognize the new media. In this research, it is aimed that the students practice kinetic typography application, gain knowledge and experience related to the field and demonstrate the effect of this process on the their expression forms. Application of this research was conducted with third grade students enrolled in Graphic Design in Anadolu University Fine Arts Education Department during 2015-2016 Spring semester. The research was applied in 4 week period between February 23 and March 22 in 2016. The study was practiced with sixteen student and six focus student was determined. At the end of the reseach, semi-structured interviews were made with those six focus. The research was conducted through action research that is qualitative research model. Research data was obtained and evaluated from student information form, course video recordings, document review, researcher diary, student diaries, semi-structured interviews and social media interactions. In the conclusion of research, the changes in the approaches that the students show before and after the application, the knowledge and experience they have gained, the problems that are experienced with the implementation process are revealed.

Anahtar Kelimeler: Typography, Kinetic typography, Art education, Action research.

TEŞEKKÜR

Bu araştırmanın gerçekleşmesinde birçok kişinin desteği ve katkısı olmuştur. Özellikle lisans ve yüksek lisans öğrenim sürecimde bana sağladığı katkılar, yol gösterici görüşleri ve anlayışından dolayı değerli hocam, tez danışmanım Doç. Metin İNCE'ye sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Tez dönemi süresince benimle tecrübelerini paylaşan, hiçbir zaman yardımlarını esirgemeyen ve gösterdiği manevi destekten ötürü Arş. Gör. Dr. Çiğdem TANYEL'e tüm samimiyetimle teşekkür ederim. Geçerlik ve güvenilirlik Komite toplantılarıyla önemli görüş ve fikirleriyle tez uygulama sürecime sağladığı önemli katkılardan dolayı Arş. Gör. Mine KÜÇÜK'e teşekkür ederim. Zaman ayırarak tez savunma jürimde yer alan değerli hocalarım Doç. Dr. İ. Özgür SOĞANCI ve Doç. Dr. Şirin ŞENGEL'e teşekkür ederim. Ayrıca Anadolu Üniversitesi'ndeki öğrenim hayatım boyunca üzerimde emeği olan tüm hocalarıma teşekkür ederim.

Araştırmanın uygulama sürecinde beraber yol aldığımız, davranışlarıyla, yaklaşımlarıyla ve öğrenme duygusuna verdikleri önem ile beni zinde tutan sevgili öğrencilerimin hepsine ayrı ayrı teşekkür ederim.

Hayatımda yokluklarını düşünemeyeceğim, bana maddi ve manevi tüm desteklerini gösteren annem Fatma DİNÇER'e, babam Vural DİNÇER'e ve tüm eğitim hayatım boyunca benimle duyduğu gururu hissettiğim, kendisinden saygıyı, anlayışı ve sabırı öğrendiğim sevgili ağabeyim Ali DİNÇER'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca öğrenim hayatım boyunca bana sağladığı katkılardan ve hayatın her alanına verdiği destekten dolayı Anadolu Üniversitesi'ne teşekkür ederim.

Nafiz DİNÇER
Eskişehir 2017

15/06/2017

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalardan bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilemeyen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmamın Anadolu Üniversitesi tarafından kullanılan “bilimsel intihal tespit programı”yla tarandığını ve hiçbir şekilde “intihal içermediğini” beyan ederim. Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara razı olduğumu bildiririm.

Nafiz DİNÇER

İÇİNDEKİLER

BAŞLIK SAYFASI	i
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
TEŞEKKÜR	v
ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar LİSTESİ	xi
ŞEKİLLER LİSTESİ	xii
RESİMLER LİSTESİ	xiii
KISALTMALAR LİSTESİ	xv
1. GİRİŞ	1
1.1. Tipografi.....	1
1.2. Tipografinin Tarihçesi.....	1
1.2.1. Tipografinin keşfine kadar olan süreç.....	1
1.2.2. Tipografinin keşfi ve sonrası.....	2
1.3. Tipografinin İçeriği.....	9
1.3.1. Yazı karakteri (Harf biçimi)	9
1.3.1.1. Yazı karakterlerinin sınıflandırılması.....	9
1.3.2. Tipografik ölçüler.....	11
1.3.2.1. Mutlak ölçüler.....	11
1.3.2.2. Göreli ölçüler.....	11
1.3.3. Okunurluk ve okuturluk.....	12
1.3.4. İletişim ve mesaj.....	13
1.4. Zamansal Tipografi.....	13
1.5. Kinetik Tipografi.....	14
1.6. Kinetik Tipografinin Gelişimi.....	15
1.7. Kinetik Tipografide Hareket Biçimleri.....	17
1.8. Kinetik Tipografinin Temelleri.....	18
1.8.1. Harf ve fikir anlatımı.....	19
1.8.1.1. Tipografi (Yazı karakteri).....	19

1.8.1.2. Biçim.....	19
1.8.1.3. Etkileyici Anlam.....	20
1.8.2. Mekan.....	20
1.8.2.1. Yapı.....	20
1.8.2.2. Kompozisyon (Çerçeve).....	21
1.8.3. Zaman.....	21
1.8.3.1. Hareket.....	21
1.8.3.2. Hiyerarşi (Diziliş Sırası).....	22
1.8.4. Destekleyici elemanlar.....	22
1.8.4.1. Görsel noktalama işaretleri.....	22
1.8.4.2. Renk.....	23
1.8.4.3. Müzik (Ses).....	23
1.9. Kinetik Tipografi Tasarımında Ortaya Çıkan Sorunlar.....	23
1.9.1. Yazı karakteri ve anlam.....	23
1.9.2. Video ve tipografi ilişkisi.....	24
1.10. Başlıca Kinetik Tipografi Kullanım Alanları.....	24
1.10.1. Film jenerikleri.....	25
1.10.2. Televizyon yayıncılığı ve reklam filmleri.....	26
1.10.3. Müzik videoları.....	26
1.10.4. Video sanatı.....	27
1.11. Grafik Tasarım Eğitimi Kapsamında Tipografi.....	27
1.11.1. Grafik tasarım eğitimi kapsamında kinetik tipografi.....	28
1.12. İlgili Araştırmalar.....	29
1.12.1. Yurt içinde yapılan ilgili araştırmalar.....	29
1.12.2. Yurt dışında yapılan ilgili araştırmalar.....	30
1.13. Araştırmanın Amacı.....	31
1.13.1. Önem.....	32
1.13.2. Sınırlılıklar.....	32
1.13.3. Tanımlar.....	33
2. YÖNTEM.....	34
2.1. Araştırma Modeli.....	34
2.1.1. Eylem araştırması süreci.....	36

2.1.1.1. Araştırmanın uygulama öncesi süreci.....	36
2.1.1.2. Ders planlarının oluşturulması.....	37
2.1.1.3. Odak öğrencilerin belirlenmesi.....	38
2.1.1.4. Yazılı izin formu.....	38
2.1.1.5. Geçerlik ve güvenilirlik.....	39
2.1.1.6. Araştırmacının rolü.....	40
2.2. Ortam.....	40
2.3. Katılımcılar.....	42
2.4. Veri Toplama Araçları.....	48
2.5. Verilerin Analizi ve Yorumlanması.....	50
3. BULGULAR	52
3.1. Uygulama Öncesi Öğrencilerin Kinetik Tipografi Algılarına İlişkin Bulgular	53
3.2. Araştırma Uygulama Süreci.....	54
3.2.1. Kinetik tipografi uygulamasına ilişkin bulgular.....	67
3.2.1.1. Uygulamanın yapısına ilişkin bulgular.....	68
3.2.1.2. Uygulamanın katkısına ilişkin bulgular.....	72
3.2.1.3. Etkinlik süresince yaşanan sorunlara ilişkin bulgular.....	75
3.2.2. Kinetik tipografi uygulaması öğretim sürecine ilişkin bulgular.....	78
3.3. Uygulama Sonrası Öğrencilerin Kinetik Tipografiye İlişkin Görüşleri.....	81
3.4. Öğrenci Çalışmalarına İlişkin Bulgular.....	83
3.4.1. Ahmet'in çalışmasına ilişkin bulgular.....	84
3.4.2. Oğuz'un çalışmasına ilişkin bulgular.....	88
3.4.3. Derya'nın çalışmasına ilişkin bulgular.....	92
3.4.4. Fikret'in çalışmasına ilişkin bulgular.....	95
3.4.5. Serkan'ın çalışmasına ilişkin bulgular.....	98
3.4.6. Hakan'ın çalışmasına ilişkin bulgular.....	101
4. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	105
4.1. Sonuç.....	105
4.1.1. Kinetik tipografi uygulamasının öğretim sürecine	

yönelik sonuçlar.....	105
4.1.2. Kinetik tipografi uygulamasının öğrenci çalışmalarına olan yansımalarına yönelik sonuçlar.....	106
4.2. Öneriler	107
4.2.1. Uygulamaya yönelik öneriler.....	107
4.2.2. Yapılacak araştırmalara yönelik öneriler.....	108
KAYNAKÇA	109
EKLER	
ÖZGEÇMİŞ	

TABLolar DİZİNİ

Tablo 2.1. Kinetik Tipografi Etkinliği Tablosu.....	38
Tablo 2.2. Öğrenci Görüşmeleri Tablosu.....	49
Tablo 3.1. Öğrencilerin Kinetik Tipografiye İlişkin Görüşleri.....	53
Tablo 3.2. Etkinliğin Uygulama Süreci.....	55
Tablo 3.3. Uygulamaya Ait 1. Hafta Ders Süreci.....	57
Tablo 3.4. Uygulamaya Ait 2. Hafta Ders Süreci.....	59
Tablo 3.5. Uygulamaya Ait 3. Hafta Ders Süreci.....	63
Tablo 3.6. Uygulamaya Ait 4. Hafta Ders Süreci.....	66
Tablo 3.7. Kinetik Tipografi Uygulamasına İlişkin Bulgular.....	68
Tablo 3.8. Uygulamanın Yapısına İlişkin Bulgular.....	68
Tablo 3.9. Uygulamanın Katkısına İlişkin Bulgular.....	72
Tablo 3.10. Yaşanan Sorunlara İlişkin Bulgular.....	75
Tablo 3.11. Öğrencilerin Öğretim Sürecine İlişkin Düşünceleri.....	79
Tablo 3.12. Uygulama Sonrası Öğrencilerin Kinetik Tipografiye İlişkin Görüşleri.....	82
Tablo 3.13. Öğrencilerin Seçtiği Şiirler.....	84

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 2.1. Eylem Araştırmasının Diyalektik Döngüsü.....	36
Şekil 2.2 Grafik Tasarım Atölyesi Yerleşim Düzeni Kuşbakışı Görünümü.....	41
Şekil 2.3. Derya'ya Ait Kişisel Bilgilerin Şematik Görüntüsü.....	43
Şekil 2.4. Hakan'a Ait Kişisel Bilgilerin Şematik Görüntüsü.....	44
Şekil 2.5. Fikret'e Ait Kişisel Bilgilerin Şematik Görüntüsü.....	45
Şekil 2.6. Serkan'a Ait Kişisel Bilgilerin Şematik Görüntüsü.....	46
Şekil 2.7. Ahmet'e Ait Kişisel Bilgilerin Şematik Görüntüsü.....	47
Şekil 2.8. Oğuz'a Ait Kişisel Bilgilerin Şematik Görüntüsü.....	48
Şekil 3.1. Araştırmada belirlenen tema ve alt temalar.....	52

GÖRSELLER DİZİNİ

Görsel 1.1 Johannes Gutenberg, “42 Satırlık İncil”den detay, 1452-1455.....	3
Görsel 1.2. Paul Renner, “Futura”, 1927.....	7
Görsel 1.3. Stanley Morrison, “Times New Roman”, 1931.....	7
Görsel 1.4. Max Miedinger, “Helvetica”, 1957.....	8
Görsel 1.5. Saul Bass, “North by Northwest” filmi açılış jeneriği ekran görüntüleri, 1959	16
Görsel 1.6. Kyle Cooper, “Se7en” filmi açılış jeneriği ekran görüntüleri, 1995.....	17
Görsel 3.1. Facebook grubu üzerinden yapılan paylaşımın görüntüsü.....	58
Görsel 3.2. Facebook grubu üzerinden yapılan paylaşımın görüntüsü.....	58
Görsel 3.3. Ahmet’in kinetik tipografi çalışmasına ait ekran görüntüsü 1.....	87
Görsel 3.4. Ahmet’in kinetik tipografi çalışmasına ait ekran görüntüsü 2.....	88
Görsel 3.5. Ahmet’in kinetik tipografi çalışmasına ait ekran görüntüsü 3.....	88
Görsel 3.6. Oğuz’un kinetik tipografi çalışmasına ait ekran görüntüsü 1.....	91
Görsel 3.7. Oğuz’un kinetik tipografi çalışmasına ait ekran görüntüsü 2.....	91
Görsel 3.8. Oğuz’un kinetik tipografi çalışmasına ait ekran görüntüsü 3.....	92
Görsel 3.9. Derya’nın kinetik tipografi çalışmasına ait ekran görüntüsü 1.....	94
Görsel 3.10. Derya’nın kinetik tipografi çalışmasına ait ekran görüntüsü 2.....	94
Görsel 3.11. Derya’nın kinetik tipografi çalışmasına ait ekran görüntüsü 3.....	95
Görsel 3.12. Fikret’in kinetik tipografi çalışmasına ait ekran görüntüsü 1.....	97
Görsel 3.13. Fikret’in kinetik tipografi çalışmasına ait ekran görüntüsü 2.....	97
Görsel 3.14. Fikret’in kinetik tipografi çalışmasına ait ekran görüntüsü 3.....	98
Görsel 3.15. Serkan’ın kinetik tipografi çalışmasına ait ekran görüntüsü 1.....	100
Görsel 3.16. Serkan’ın kinetik tipografi çalışmasına ait ekran görüntüsü 2.....	100
Görsel 3.17. Serkan’ın kinetik tipografi çalışmasına ait ekran görüntüsü 3.....	101

Görsel 3.18. Hakan'ın kinetik tipografi çalışmasına ait ekran görüntüsü 1.....	103
Görsel 3.19. Hakan'ın kinetik tipografi çalışmasına ait ekran görüntüsü 2.....	103
Görsel 3.20. Hakan'ın kinetik tipografi çalışmasına ait ekran görüntüsü 3.....	104

KISALTMALAR LİSTESİ

- G** : Yarı-yapılandırılmış görüşme
AG : Araştırmacı günlüğü
DV : Ders videosu

1. GİRİŞ

1.1. Tipografi

Tipografi terimi ilk olarak, Gutenberg'in metal harflerini betimlemek adına kullanılmıştır. Ancak bugün bir uzmanlık alanı olarak kabul edilmektedir. Bu alan bütün baskı yazıları ve noktalama işaretlerinin sanatsal ve tasarım boyutunu ve üretim teknolojilerini içermektedir (Becer, 1997, s. 176).

Tipografi kelimesinin kaynağına bakıldığında “type” ve “graphy” sözcüklerinden meydana geldiği görülmektedir. Type, metalden kesilmiş ya da daha çok dökülmüş, yüksek baskı için kullanılan harfleri (eski Türkçe ile harf'in çoğulu olan hurufat'ı ve dizgiyi) tanımlamaktadır. Graph ise Latince'de çizge, çizim gibi anlamları barındırmaktadır. Bu kavram, süreç içerisinde üretim tekniklerinin görsel bildirişim ve iletişim kaygısıyla ele alınmasını karşılamaktadır (Sarıkavak, 2004, s. 6). Romano, Felici'nin “The Complete Manual of Typography” (2003, s. ix) isimli kitabı için yazdığı önsözde tipografiyi; savunmak, iletişim kurmak, kutlamak, eğitmek, detaylandırmak, aydınlatmak ve yaygınlaştırmak için yazının kullanılması olduğunu ve bu kullanım sürecinde sözcükler ve sayfaların sanata dönüşmesi şeklinde belirtmiştir.

Kısaca tipografi; “harflerin ve yazınsal görsel iletişime ilişkin diğer öğelerin hem görsel, işlevsel ve estetik düzenlemesi hem de bu öğelerle oluşturulan bir tasarım dili, anlayışıdır” (Sarıkavak, 2004, s. 10). Bu bağlamda bakıldığında tipografiye daha yalın bir tanım da getirilebilmektedir. Uçar, (2004, s. 95) tipografiyi yalın bir ifadeyle, “tasarlanmış yazının sanatı” şeklinde tanımlamaktadır. Bu tanımlar bağlamında tipografinin en öne çıkan özelliği, içeriğe göre düzenlenmesi ve tasarlanması olarak gösterilmesidir.

1.2. Tipografinin Tarihçesi

1.2.1. Tipografinin keşfine kadar olan süreç

Bilgi ve mesaj aktarımının yanı sıra yazıt, kitabe veya bir mimari yapının cephesinde estetik bir eleman olarak kullanılan yazı, aynı zamanda bir görsel öğe olarak çağlar boyu kendini göstermiştir. Bu iletişimin kullanılması yaygınlaştığında insanlık çağ atlamış ve yeni vizyonlar kazanmıştır. “Tarih Sümer’le başlar” söyleminin arkasında Sümer kültüründe karşılaşılan yazı konusundaki önemli değişim, reform ve buluşların katkısı büyüktür. Sümerler, iletişim ihtiyaçlarını taş tabletlere aktardıkları

resimsel anlatımlarla sağlamışlardır. Sümerlerden sonra gösterge yazılar ve resimyazılar (pigtoqramlar) gibi çeşitli evrelerden geçen yazı, Mısır uygarlığında, içerisinde sembollerin yoğun olarak kullanıldığı hiyeroglif olarak tanımlanan, işaretler yerine resimsel simgelerin bulunduğu bir biçim meydana gelmiştir (Uçar, 2004, s. 95- 96).

Fenikelilerin ilk alfabeyi meydana getirdiği, MÖ 500'lerde yaşamış, bilinen en eski tarihçi olan Herodot'un güçlü gözlemleriyle de doğrulanmıştır. Herodot, Fenikeliler'in kullandığı sistemin o zamana kadar gerek bölgede, gerekse dünyada kullanılan kavram yazı ve resim yazı sisteminin aksine, sesli ve sessiz harflerden oluşan gerçek bir alfabetik fonogram olduğunu net bir şekilde ifade etmiştir. (Faulmann, 2001, s. 21). Uçar'a (2004, s. 96) göre, bu gelişme o zamana kadar ayrıcalıklı bir sınıfın kontrolünde olan yazma eylemini, bütün insanlığın ortak kullanımına açmak adına en önemli adım olmuştur ve insanlığın en önemli buluşlarından biri haline getirmiştir. Yazma, öncesine nazaran kolayca öğretilabiliyordu. Bu gelişme ideogramlardan sonraki dönemde önemli bir basitlik ve farklılığı yaratmıştır. Artık bilgi ve tarih gelişebiliyor, yazılarak yaygınlaşabiliyor ve kalıcılık kazanabiliyordu. Ancak yazının kullanımının kolaylığı ardından bilginin yaygınlaştırılması gibi bir başka sorunu beraberinde getirdi. İnsanoğlu önemli bir problemi çözmekle beraber yeni bir dönüm noktasıyla yüzleşti. Önceleri taş ve deri üzerine el ile yazılan yazı, tek ve özgün eserlerin ortaya çıkmasına sebep oldu. Bu süreç oldukça zahmetli bir teknik ve işçilik gerektiriyordu. Önceleri kil, sonraları ise taş üzerine yazı yazma süreci yetenek ve ustalık gerektirmesinin yanı sıra yavaş bir süreçti. Masaüstünde kullanılıp okunabilen yazı örneklerinin ortaya çıkması, bu iş için aktarıcı malzeme olan kağıt veya parşömen kullanımının yaygınlaşmasına kadar devam etmiştir.

1.2.2. Tipografinin keşfi ve sonrası

Avrupa'da yayılan Rönesans hareketi hümanist bir felsefe anlayışının gelişmesine, klasik edebiyatın yeniden incelenmesine ve laik bir toplum yapısının oluşmasına ortam sağlamıştır. Bu dönemde grafik tasarım ve baskı teknolojisinde çağ atlatan buluşlardan biri uygulanmıştır. 1450 yılında Mainz'li Johannes Gutenberg bir kitabın tipografi tekniği ile basılabilmesine imkan sunan sistemi keşfetti (Becer, 1997, s. 92). Gutenberg aldığı kuyumculuk eğitimi sebebiyle Johannes Gutenberg, metalden döküm yapmayı biliyordu. O, bu yöntemleri kitap basımına uygulamayı hedefliyordu. Harf kalıplarını kelimeleri oluşturacak biçimde tek tek yan yana getirerek bunlarla

birden daha çok baskı gerçekleştirmek istedi. Sonunda Gutenberg hedefine ulaşarak Almanya'nın Mainz kasabasında hareketli harfleri üretmiştir. Harflerini, harflerin işlenmiş olduğu metal kalıplara daha yumuşak metallere eritilip istenilen miktarda, hazırlanmış olan kalıplara dökülmesi süreciyle oluşturdu (Yeşilyurt' tan aktaran Sezer, 2013). Yaşadığı dönem içinde yaygın olarak kullanılan “Textur” yazısını ele alan Gutenberg, bu yazı içerisindeki bütün harf biçimlerini eşit yüksekliklerdeki kalıplara döktü ve bunun için %80 kurşun, %15 antimon ve %5 kalaydan oluşan sabit bir alaşım geliştirdi. Üretilen her harf, sınıflandırma işlemi ile bölümlere ayrılmış kasalara konumlandırılıyordu (Becer, 1997, s. 93). Johannes Gutenberg, oluşturduğu bu metal harfler ile 1286 sayfadan ve tahmin edildiği kadarıyla 200 tane kopyadan oluşan “42 satırlık İncil”in baskısını yapmıştır (1452-1455) (Resim 1). Bu eserin ilk 9 sayfası ve 129. Sayfadan 132. sayfaya kadar olan metninde sütunlar 40 satırdan, diğer sayfalar ise 42 satırdan oluşmuştur. Gutenberg, karıştırdığı beziryağı ile lamba isini, çini mürekkebine kıyaslandığında baskıda daha verimli sonuç elde etmeyi sağlayan bir mürekkep geliştirmeyi başarmıştır (Yeşilyurt' tan aktaran Sezer, 2013).

Görsel 1.1 Johannes Gutenberg, “42 Satırlık İncil”den detay, 1452-1455

Kaynak: <http://retinart.net/beautiful-things/gutenberg-book-changed-world/>. Erişim

tarihi: 21.12.2016.

Gutenberg, tipografi tekniğini geliştirdiği süreçte, ilk kez Çin’de ahşap kalıplara yüksek rölyef olarak oyulan ve “xylography” adıyla tanımlanan baskı tekniğini gözlemlememiş olması kendisine esin kaynağı olmuştur. Almanya’da tipografik baskı ile ağaçbaskı resim sanatının birleşmesi sonucunda, resimli kitap basımı

yaygınlaşmıştır. Almanya'nın ardından İtalya'da da üretilen örneklerle, tipografi baskı tekniğinin gelişimi görülmektedir. Conrad Sweynheym ve Arnold Pannartz, 1467'de İtalya'nın Subiaco kentinde, Roma majiskül harfleri ile Şarlman minüskül harflerini bir araya toplayarak günümüzde çift kodlu abece olarak tanımlanan ve kullanılan büyük harfler ile birlikte küçük harfler de oluşturulmuştur (Bilgili ve Ketenci, 2006, s. 237).

Meggs ve Purvis'e (2012, s.122-123) göre, baskının yaygınlaşması, özellikle Hollanda, İtalya ve Blackletter'in geliştirildiği Fransa olmak üzere çeşitli tipografik biçimlerin yükselmesini sağlamıştır. Birçok basımcı, İtalyan Rönesans sanat ve kültürüne olan ilginin arttığı Venedik modelini benimsemiştir. Parisli basımcı Claude Garamond (1480-1561), ilk bağımsız dökümhaneyi kurmuştur. Bu dönemim harf biçimleri kalemi daha çok temsil etmekteydi ve sunulan metalle daha detaylı bir şekilde uygulanmıştır (Ambrose ve Harris, 2012, s 32). 1720-1770 arasında Fransız mimarisi ile sanatı öncülüğünde süslü "Rokoko" stili, grafik tasarımı da etkisi altında bırakmıştır. Rokoko süslemelerinin esin kaynakları doğadan bitki formları ile klasik, oryantal ve hatta ortaçağa kadar uzanmaktadır. Her dökümevine ait ayrı harf boyutları ve adlandırması olması sebebi ile 18. Yüzyıl'da harf ölçümü büyük bir düzensizlik barındırıyordu. Rokoko döneminin tipografisinin öne çıkan örneklerini tasarlayan Pierre Simon Fournier de June, tipografide kullanılan ölçülere yeni bir standart oluşturmuştur.

İlk İngiliz font üreticisi olan Sir William Caslon tarafından 1734'te tasarlanan "Caslon Old Style" isimli yazı karakteri, Britanya İmparatorluğu'nun her yerinde kullanılmaya başlamıştır. Garamond'a göre daha zarif bir yazı karakteri olmasının yanı sıra Caslon fontu daha kolay okunabilmektedir. Caslon yazı karakteri, Amerikan Bağımsızlık Bildirgesinin kopyalarının basımında kullanılmıştır ve bu sebeple Amerikan kolonilerince kullanımı yaygınlaşmıştır. Caslon'dan 25 yıl sonra, kaligrafi öğretmeni olan John Baskerville, kendi adını verdiği, daha zarif bir font olan Baskerville'i üretmiştir (Bilgili ve Ketenci, 2006, s. 237). İtalya'da Giambattista Bodoni, Yunan ve Roma sanatından esinlendiği ancak aynı zamanda da 15. ve 16. yüzyıllarda yaygın olan anlayışları karşı duran bir tipografi dili oluşturmuştur. Bodoni, 1791' de tasarladığı organik biçimler barındıran Roman harflerini, geometrik bir alt yapıya dayandırmıştır. Bodoninin karakterlerinde harflerin ince hatları ile serifleri aynı kalınlıktadır. Yazı tasarımı, basım ve yayıncılıkla uğraşan Fransız François Ambroise Didot, Fournier' nin tipografik ölçü sistemini değiştirerek günümüzde uluslararası düzeyde kullanılan punto birimini geliştirmiştir (Becer, 1997, s. 95). İngiltere'de ortaya

çıkan ve 1760'dan 1840'a kadar uzanan dönem içinde etkin olan endüstri devrimi, sosyal ve ekonomik yapıda köklü değişimlere yol açmıştır. Hemen sonrasında Fransız devriminin eşitlik idealleri, eğitimin yaygınlaşmasına, okur-yazarlığın artması sonucunda kitap ve diğer basılı yayınların üretimi hızla arttı. Bu durum grafik iletişimin daha çok önemli hale gelmesine yol açtı. Bilgi akımının hızlanmasıyla kitle iletişim çağının başlangıcı gerçekleşmiştir. Kitabın yanı sıra, yayıncılık, reklam ve afiş tasarımında hızlı bir gelişme ve yayılma başlamıştır. 1890 yılında, Amerikan font üreticisi L. B. Benton tarafından Century Magazine isimli yayın organı için geliştirilen klasik dönem fontlarından biri Century fontudur. Günümüzde Century Old Style, Century School Book gibi versiyonları olan font bilgisayar ortamlarında yer almaktadır (Bilgili ve Ketenci, 2006, s. 237).

İlk Linotype dizgi makinesi Ottmar Mergenthaler tarafından yapılmıştır. Linotype, ismini "a line of type", yani "bir satır yazı" anlamına gelen tanımlamadan alan, tüm satırın pirinç matrisler halinde hazırlanarak oluşturulan bir sistemdir. Yetenekli bir operatör, bu sistem aracılığıyla dakikada altı satıra kadar dizgi oluşturabiliyordu. Dizgi makinelerinin gelişimi ve yayıncılıkta büyük bir patlama yaratmıştır. Özellikle Tolbert Lanston'un 1887'de Linotype'ı referans alarak geliştirdiği Monotype dizgi sürecini daha da hızlandırıp otomatikleşen bir hale getirdi. Pek çok gazete ve yayın evi bu sistemle yapmaya başlamıştır (Gordon' dan aktaran Uçar, 2004, s. 105).

Sanat ve tasarım üzerindeki ticari belirleyiciliğe sebep olan Endüstri Devrimi'ne karşı, İngiltere'de, zamanla "Arts & Crafts" adını alan bir tasarım akımı haline gelecek olan tepkiler oluşmaya başlamıştır. Akımın öncülerinden olan William Morris, karşı çıktığı ucuz ve kalitesiz kitlesel üretime nazaran daha öznel ve insan üretimi bir tasarım anlayışını savunmuştur. Bu akımın ideolojisini temellendiren John Ruskin, ticaret amaçlı ekonomiyi reddederken sanat ve toplum bütünlüğünün Rönesans ile başlayarak zayıfladığını öne sürüyordu. Ruskin'e göre, sanatı toplumdaki ayrıştıran teknoloji ve endüstrileşmedir. Tasarım, estetik ve yaratıcılıktan yoksun bazı mühendislerin uygulama alanı haline dönüşmüştür. Ruskin, Ortaçağ'ın Gotik katedrallerindeki zarif tasarım ve süsleme anlayışının hayata döndürülmesi, doğa ve bireyin kaynak olması gibi çözümleri savunmuştur. Ruskin'in görüşlerinin paralelliğinde zarif el yazması kitaplar hazırlayan tasarımcı William Morris, Roma ve Gotik üsluplardan esinlenen yazı karakterleri tasarlamıştır (Becer, 1997, s. 99-100) William Morris' in kurduğu Kelmscott Basmevi baskı sanatı ve tipografiye farklı bir açı kazandırdı. Kelmscott'da

yazı karakteri tasarımcısı olarak çalışan Amerikalı Frederick Goudy (1865-1947), İtalyan ve Fransız Rönesansı döneminin tipografik tasarımından esinlenen ve günümüzde de yaygın bir yazı karakteri olan “Goudy” isimli yazı karakterlerini tasarladı. Goudy, tasarım hayatı boyunca 122 yazı karakteri tasarlamıştır (Meggs ve Purvis, 2012, s. 191-192).

1890-1910 yılları arasında dekoratif bir sanat ve tasarım stili olan Art Nouveau akımı bütün dünyayı etkilemiştir ve bu dönemde özellikle illüstrasyon, kitap ve afiş alanlarında oldukça başarılı örnekler verilmiştir. Viyana’da da benzer bir üslup olan “Sezession stil” egemen olmuştur. Serifsiz yazı karakterleri kare ve dikdörtgen bloklamalar içinde sıkça kullanıldı. Almanya’da ise “Jugendstil” adıyla yerini bulmuştur. 19. yüzyılın dekoratif yaklaşımıyla 20. yüzyılın işleve dayalı geometrik biçimlerini bir arada kullanan tasarımcı Peter Behrens, Jugendstil’i endüstri toplumuna uyarlamaya çalışmıştır. Behrens’in görüşü estetik ve işlev birbirlerini desteklemeli, hatta güzellik işlevsellikten doğması yönünde olmuştur. “Neue Sachlichkeit (Yeni Nesnelcilik)” adı verilen bu akım 19. Yüzyıla tepki niteliği taşımaktadır (Becer, 1997, s. 100-101).

İnsan yaşantısının tüm alanlarında görülen kökten değişimlere sahne olmuş 20. Yüzyılın ilk yirmi yılı, Kübizm, Sürrealizm, Bauhaus, De Stijl, Süprematizm ve Konstrüktüvizm gibi bir dizi gelenek ve sosyal düzene karşı çıkan sanat hareketleri, grafik dilinin biçimine ve çağımızdaki görsel iletişimine doğrudan etki etmiştir. 1920’lerde bu akımlardan etkilenecek şekilde gelişen ve birçok serifsiz harf karakterin üretilmesiyle sonuçlanan yeni tipografi tutkusu doğmuştur. Eric Gill tarafından yaratılan “Gill Sans” serisi ve Erward Johnston tarafından üretilen “Railway Type” karakteri öncülerindendir (Bilgili ve Ketenci, 2006, s. 239). Paul Renner’in Bauer yazı dökümevi için tasarladığı “Futura” kuşkusuz 20. yüzyılın yeni serifsiz yazıları arasında en yaygın biçimde kullanılan karakteri olmuştur. Renner’in çizimlerine 1925 yılında başladığı Futura, 1927 yılında ticari kullanıma sunulmuştur (Resim 2). Geometrik bir yazı karakteri olan Futura, hem metin hem de başlık yazısı olarak kullanılabilir. Renner, çok yönlü ve esnek harf formları yaratmayı, katı bir geometrik yapı içinde gerçekleştirdiği küçük ve ustaca değişikliklerle başarmıştır. Böylelikle Futura ile ideal yazı karakterini bulan Yeni Tipografi hareketi, serifsiz karakterleri teoride olduğu gibi pratikte de doyurucu bir seviyeye ulaştırmıştır (Becer, 2010, s. 46).

ABCDEF abcdefgh
GHIJKLM ijklmnopq
NOPQRS rstuvwxyz
TUVWXY \$123456
Z&(.,""':;) 7890!?

Görsel 1.2. Paul Renner, “Futura”, 1927

Kaynak: <http://fontslate.info/typefaces/futura.html>. Erişim tarihi: 22.12.2016.

Kaligraf ve yazı karakteri tasarımcısı Hermann Zapf, “Zapf” yazı karakteri tasarımına imza atmış ve Palatino, Melior ve Optima gibi özgün harf karakterlerini gerçekleştirmiştir. Bu yazı karakterleri geçmişin niteliklerini beraberinde taşıırken, yirminci yüzyılın teknolojileri bilinci ile tasarlanmış özgün üretimlerdir. 1931 yılında Londra “The Times” tarafından görevlendirilen Stanley Morrison da “Times New Roman” adı verilen, gazetenin okuyucu kitlesi tarafından büyük beğeni toplayan küçük ve sert serifli harf karakterini tasarlamıştır (Resim 3) (Bilgili ve Ketenci, 2006, s. 239).

ABCDEFGHIJKLM
NOPQRSTUVWXYZ
abcdefghijklm
nopqrstuvwxyz
1234567890

Görsel 1.3. Stanley Morrison, “Times New Roman”, 1931

Kaynak: <http://www.luckymanpress.com/teach/pages/Links/Guide2Fonts.html>. Erişim tarihi: 23.12.2016.

1950’lerde İsviçre’de nesnel açıklık ve anlaşılabilirliğe dayalı bir tasarım anlayışı egemen olmuştur. Bu anlayış milimetrik kağıtlar üzerine inşa edilen bütün görsel imgeler ve asimetrik bir kompozisyon anlayışı içinde sola ya da sağa bloklanan serifsiz

yazılar barındırıyordu. Tasarım; toplumsal kullanıma yönelik, önemli bir uygulama alanı olarak betimlenmiştir. Kişisel anlatımlar ile birlikte deneysel çözümler kenara bırakılarak daha evrensel ve bilimsel bir tasarım anlayışı tercih edilmiştir. Uluslararası Tipografik Stil ilkeleri bağlamında sayıca çok serifsiz yazı karakterinin tasarımına zemin hazırlanmıştır. Adrian Frutiger'in 1954'te tasarladığı "Univers", yirmi bir versiyonu sayesinde bu yazıların en önemlilerinden olmuştur (Becer, 1997, s. 105-106). 1950'lerin ortalarında İsviçre'deki Haas harf dökümhanesinde çalışmakta olan Edouard Hoffman, "Akzidenz Grotesque" harf karakterini geliştirmek üzere yeniden ele almaya karar verdi. Hoffman tasarımı uğraşırken, Max Miedinger bu tasarımları hayata geçirmek için hazırlanmaktaydı. Bu yeni yazı karakteri Univers'ten daha büyük x-yüksekliğiyle, "Neue Haas Grotesque" adıyla yayınlandı. 1961'de Almanya'da D. Stempel A. G. tarafından üretildiğinde, Almanlar Hoffman'a bir jest yaparak, bu karaktere "Helvetica" adını vermişlerdir (Resim 4). Helvetica, İsviçre'nin Latince adıdır ve posta pullarının üzerinde hala bu isim kullanılır. Helvetica'da her harfin en doğru biçimini bulması ve pozitif alanlarla negatif alanların dengeli ritmi bu harf karakterini çeyrek asır boyunca, uluslararası boyutta en özel ve en çok tercih edilen harf karakterlerinden biri haline getirmiştir. Fakat Helvetica serisinin türevleri ayrı ayrı ülkelerde, farklı tasarımcılar tarafından geliştirilmesi sebebiyle Univers'in bütünlüğüne sahip olamamıştır. (Bektaş, 1992, s. 130).

Görsel 1.4. Max Miedinger, "Helvetica", 1957

Kaynak: <https://en.wikipedia.org/wiki/Helvetica>. Erişim tarihi: 22.12.2016.

Uçar' a (2004, s. 121) göre, 1980'lerin sonunda kişisel bilgisayarların gelişimi ve kullanımının zamanla kolaylaşması yayıncılık alanında pek çok yenilikleri de

beraberinde getirmiştir. Artık bilgisayarlarda dizgi yapılabilme ve tüm bu veriler sayısal ortamda saklanabilme başladı. 1985 yılında Adobe firmasının postscript dilini oluşturması ile birlikte çok kaliteli harfleri farklı boylarda aynı kalitede basabilme imkanı doğdu. Masaüstünde kullanılan lazer yazıcılar, önceleri salt foto dizgi üniteleriyle elde edilen keskinliği elde edilebilme başladı. Artık neredeyse hayatımızın her alanında bizimle olan bilgisayarlar sayesinde dizgi yapmak, hatta evimizde kendi yazılarımızı baskı öncesi aşamaya kadar ilerleterek kendi kitabımızı hazırlamak bile olağan olmuştur. Artık masamızda, bundan bir kaç yüzyıl önce ayrı bir teknik bilgi ve donanım gerektiren işler bir arada bulunmaktadır. Bu çalışma biçimi genel anlamı ile “Masaüstü Yayıncılık” adı ile tanımlanmaktadır.

1.3. Tipografinin İçeriği

1.3.1. Yazı karakteri (Harf biçimi)

Günlük dilde “yazı karakteri” olarak kullanılan harf biçimi kavramı, özel bir alfabe tasarımını belirtmektedir. Günümüzde binlercesi mevcut olan yazı karakterlerinin aralarındaki fark o kadar azdır ki, ancak basılı bir sayfada dizginin yarattığı toplam etki bu farkı göstermektedir. Bu farklılık o yazı karakterinin hem yapısal özelliklerinin birinde ya da tümünde hem de geometrik altyapısında olabilmektedir. Üstelik özel bir yazı karakteri tasarımı üreticiden üreticiye değişebilir. Yazı karakteri takımını karşılayan font, bir yazı karakterinin bir ölçüdeki (belli bir karakter sayısındaki) bütün abecesidir. Terim, hurufat dökümhanesi anlamına gelen “type foundry” ismindeki “found” kelimesinden gelmektedir; aynı dizide, ölçüde ve hizada, sayıları ve noktalama imlerini de içeren, bütün parçalarıyla öznel harflerin genel geçer bir toplamasıdır. Bir font içindeki karakter sayısı, onun noktalama imlerindeki çeşidinin, özel ayırt edici imlerinin, vurgularının ve benzerlerinin sayısına bağlıdır. Bir daktilo tuşlama düzeneği bir fontun benzer örneği olarak gösterilebilir (Sarıkavak, 2004, s. 45-46)

1.3.1.1. Yazı karakterlerinin sınıflandırılması

Becer (1997, s. 177 - 179), yazı karakterleri; Geleneksel Yazılar, Geçiş Dönemi Yazıları, Modern Yazılar, Kare Serifli Yazılar, Serifsiz Yazılar, Gotik Yazılar ve El Yazıları şeklinde yedi başlık altında toplamaktadır.

Geleneksel yazılar: El yazılarının yuvarlak ve organik yapısına sahip olan bu karakterlerin serifleri dirsek biçiminde ve eğimlidir. Yuvarlak biçimlerdeki inceme

ekseni diyagonaldir, ince ve kalın hatlar arasında çok az bir zıtlık söz konusudur. Başlıca örnekler: Bembo, Garamond, Caslon, Goudy, Palatino olarak sıralanabilir.

Geçiş Dönemi Yazıları: Bu gruba giren yazıların geleneksel yazılara göre ince ve kalın hatları arasında daha belirgin bir zıtlığı vardır. Serifler yataya daha yakın bir eğimdedir. Yuvarlak biçimlerdeki inceme eksenine dikeye yakındır. Harfler, Barok dönemin etkisi ile birlikte daha genişleme göstermiştir. Başlıca örnekler, Baskerville, Perpatua, Caleclonia olarak sıralanabilir.

Modern Yazılar: Bu tırnaksız oluşu en belirgin özellikleridir. İnce ve kalın hatlar arasındaki zıtlık modern yazılarda üst sınırdadır. Çizgiye dönüşen ince hatlar mevcuttur. Daire formlarda inceme dikey ekseninde konumlandırılmaktadır. İnce hatlarla aynı kalınlıkta ve yatay bir çizgi görünümündeki serifler, gövdeye dik bir açıyla bağlanırlar. Geometrik kuralların ağır bastığı harf anatomisi bulunmaktadır. Başlıca örnekler: Bodoni, Didot, Walbaum, Torino olarak sıralanabilir.

Kare Serifli Yazılar: Seriflerinin kare ya da dikdörtgen biçiminde olması Bu gruba dahil olan yazıların ortak özelliği olarak gösterilmektedir,. Modern yazılarda olduğu gibi serifler, harf gövdesine dik bir açıyla bağlanmaktadır.. İnce ve kalın hatlar arasındaki zıtlık azaltılmıştır. Bütün hatları aynı et kalınlığında olan bazı karakterler grup içerisinde mevcuttur. Başlıca örnekler: Beton, Rockwell, Clarendon, Playbill olarak sıralanabilir.

Serifsiz Yazılar: Modernist dönemin en belirgin yazı türleri serifsiz yazılardır. Serifsiz yazılarda bütün hatlar aynı kalınlıktadır. Yuvarlak hatlarda daima dikey ekseninde olan inceme söz konusudur. Geometrik bir anlayışla tasarlanmışlardır. Başlıca örnekler: Futura, Helvetica, Avant-Garde, Gill, Univers olarak sıralanabilir.

Gotik Yazılar: İlk örneği, 15. Yüzyıl Almanya'sında yaygın olarak kullanılan "Textur" yazısı gotik yazı geleneğinin başlangıcı olmuştur. Gelenekselliği yansıtır ve ortaçağ yazı karakteri olarak bilinmektedir. Yuvarlak unsurlar yok edilen bu dar ve uzun yazılar, gotik sanatının karakteristik özelliklerini taşımaktadır. Kesik uçlu kalemlerin etkisi bu yazıların anatomisinde görülmektedir. Başlıca örnekler: Gotik, Fraktur, Schwabacher, Old English olarak sıralanabilir olarak sıralanabilir.

El Yazıları: El yazılarındaki serbest ve akıcı biçimsel özelliklerinden yola çıkılarak tasarlanan bu tür yazıların önemli örnekleri arasında; Brush Script, Vivaldi, Mistral, Brody, Palace Script olarak sıralanabilir.

1.3.2. Tipografik ölçüler

Tipografi, mutlak ölçüler ve görelî ölçüler olmak üzere iki tür ölçü kullanır. Bu ölçüler arasındaki farkları anlamak, pek çok tipografik işlemi anlamayı sağlamaktadır.

1.3.2.1. Mutlak ölçüler

Mutlak ölçüler, sabit değerlerin ölçümleridir. Örneğin; bir milimetre, bir santimetrenin kesin olarak tanımlanmış artış aralığıdır. Aynı şekilde, temel tipografik ölçüler olan puntolar ve pikalar da sabit değerlere sahiptirler. Tüm mutlak ölçüler ölçülebilir terimlerle ifade edilirler ve değişmezler (Ambrose ve Harris, 2012, s. 42).

Punto: Bir harf biçiminin punto ölçüsü onun yukarı uzanan bölümünün en üstünden, en aşağı inen bölümünün en altına ve de artı olarak etkili yerleştirildiğinde çizgisel engel oluşturan, üst ve alttaki boşluğun küçük bir tutarının toplam ölçüsünü belirtir. (Sarıkavak, 2004, s. 56).

Pika: Bir pika, 12 puntoya eşdeğer olan ve yazı satırlarını ölçmek için çokça kullanılan bir ölçü birimidir. Bir inçte (25.4mm), 72 punto veya eşit olan altı pika bulunmaktadır. Bu, geleneksel bir pika ve modern bir PostScript pika için aynıdır. (Ambrose ve Harris, 2012, s. 43).

1.3.2.2. Görelî ölçüler

Tipografide, karakter boşluklaması gibi pek çok ölçü yazı büyüklüğüne bağlıdır. Bu da, birbirleri arasındaki ilişkinin bir dizi görelî ölçüye dayandığı anlamına gelmektedir. Örneğin, emler ve enler belirli bir mutlak ölçüsü olmayan görelî ölçülerdir ve büyüklükleri, dizilen yazının büyüklüğüne göre belirlenir. Satır aralığı görelî ölçünün kullanımına dair bir başka örnektir (Ambrose ve Harris, 2012, s. 42).

Em: Em, yazının büyüklüğüyle ilişkili olan temel boşluklama işlevlerini tanımlamak için dizgide kullanılan, görelî bir ölçü birimidir. Basit bir ifade ile em, bir harf ölçüsünün kare alanıdır. Bir em büyüklüğü yazının büyüklüğü ile doğru orantılıdır. Yazı küçülür veya büyürse, em de aynı orantıda küçülür ya da büyür. Bir em, verilen yazı karakterinin büyüklüğüne eşittir.

En: Bir en, bir emin yarısına eşit olan görelî bir ölçü birimidir. Bu demektir ki 72 punto yazıda en 36 punto olmaktadır. Aralıklı bir en çizgisi çoğunlukla iç içe verilmiş cümlecikleri ifade etmek için kullanılır ama aynı zamanda 10-11 ve 1975-1981 gibi sözcük gruplarında “ile” anlamında da kullanılabilir.

Emler Enler ve Tireler: Em ve enin her ikisi de noktalama işaretlerinde kesik çizgiler için bir ölçü oluşturmak amacıyla kullanılır. Bunlar çok özel noktalama işaretleridir ve hepsi birbiriyle bağlantılı olmasına rağmen tireyle karıştırılmamalıdır. Bir en, bir emin yarısıyken bir tire, bir emin üçte biridir (Ambrose ve Harris, 2012, s. 44).

Birim: Birim, karakterler ve sözcükler arasındaki boşluk gibi öznel karakterlerin genişliğinin ölçümü için kullanılan tipografik ölçüdür. Em’i düşey parçalara bölmek yoluyla “birim”ler elde edilir. Bu birimlerin sayısal değeri farklı harf dizgi dizgilerinde değişir. Bu sayısal değer en çok bilinenlerinden biri 18 birimlik em’dir. (Sarıkavak, 2004, s. 59).

Birimler ve Sözcük Boşluk Düzen: Sözcükler arasındaki boşluk düzenini gösteren “Sözcük Boşluk Düzeni” dir. Harf boşluk düzeninde olduğu gibi farklı olabilir ve birimler içinde ölçülendirilebilmektedir. Sözcükler arasındaki bir birim sayısının belirlenmesi harf biçimi ve tasarımcısına bağlıdır. Sözcük boşluk düzeninin tanımlanabildiği sıfatlar; dar, çok dar, normal ve gevşek şeklinde olabilmektedir. Gereğinden fazla sözcük boşluğunun okunurluğu zayıflattığı bilinmesi gereken bir unsurdur. Eğer sözcük düzeni satır boşluk düzeninden daha fazla olursa fiziksel unsurların uzamsal etkileşimi nedeniyle gözün algılayışı yatay değil dikey olarak olur (Sarıkavak, 2004, s. 62).

1.3.3. Okunurluk ve okuturluk

Sıklıkla bir biriyle karıştırılan bu iki kavramın ayırımını yapabilmek üzerinde durulması gereken bir husustur. Gavin Ambrose ve Paul Harris (2012), bu kavramlara şu şekilde açıklık getirmişlerdir:

“Bu iki terim çoğunlukla eş anlamlı olarak kullanılır. Doğrusunu söylemek gerekirse, okunurluk bir harf biçimini, x-yüksekliği, karakter biçimi, kapatılmış alan büyüklüğü, çizgi karışıklığı ve yazı ağırlığı gibi harf biçiminin kendine özgü fiziksel özellikleri yoluyla bir diğerinden ayrılabilme becerisine işaret eder. Okuturluk ise, bir yazı parçasının veya tasarımın okuyucunun anlama becerisini etkileyen özellikleriyle ilgilidir. Bu şu anlama gelir: Bir şeyi anlamak için okuyabilmek zorunda değilsiniz. Örneğin grafiti okunaksız da olsa, insanların grafitiyi yapanın öfkesini okumasına olanak sağlar” (Ambrose ve Harris, 2012 s.158).

1.3.4. İletişim ve mesaj

Okunmak, en yaygın ve vazgeçilmez grafik iletişim unsurlarından biri olan tipografinin ilk işlevidir. Grafik tasarımcı, tipografi dilini iyi tanımak ve kullanmak gibi özellikleri taşımalıdır. Görsel malzemeyi en son kullanan kişinin yani okuyucunun gereksinimleri, bir tasarımda kullanılan tipografik karakterlerin tercih edilmesindeki en öne çıkan kriterdir. Tipografik elemanlarla aktarılacak bilgi, analiz edilip, önem sırasına koyulmak durumundadır. Anlaşılabilirliğe katkıda bulunmak ve okuyucuya zaman kazandırmak amacı ile bölümler, alt bölümler, mantıklı biçimsel değişimler, simge ve renk kullanılabilmesi durumu söz konusudur. Bilgiler bölümlendirilmeli ve bu bölümleri oluşturan her birimin, standart bir görsel yapıya dönüştürülmesi gereklidir. İletişimde tipografinin güzelliği ve estetiği ikincil kaygı olmalıdır. Hiçbir zaman tipografi bir kozmetik malzemesi gibi ele alınmamalıdır. Bilginin en doğru, en açık ve en mantıklı sunucusu olma kaygısı barındıran, iyi bir tipografi, anlaşılır bir iletişim ana ürünüdür (Becer, 1997, s. 176). Erdal'a (2015) göre:

“Tipografi, dilin yalnız formundaki görsel yapısını daha anlaşılır ve okunur hale getirmenin yollarını araştırarak iletilen bilginin gönderici ve alıcı tarafından kolay algılanmasını, yazının mantık sınırlarını zorlamasını sağlar, dikkati diri tutar, insan ruhunu okşar, insanı çileden çıkarır, insanı çileden çıkarır. Çünkü sözcükler, yazıldığı harf karakterine göre anlam kazanır, etkili veya etkisiz görünür. Algılamanın kolay ya da zor olması, kavramların somutlaştırıldığı bu harf gruplarının yapısına bağlıdır. Her yazı karakterinin bir kimliği vardır. Bu kimlik, mesajın iyi anlaşılmasını sağladığı gibi yanlış yorumlara da neden olabilir” (Erdal, 2015, s. 54).

Spiekermann ve Ginger (2003, s. 45), yazı karakterlerinin taşıdıkları anlamlar ile ilgili şunları ifade etmektedirler:

“Harf, aynı zamanda duyguları ifade edebilir mi? Elbette. Bir harfe yakından bakarsanız göreceksiniz ki kişilikleri, fiziksel karakteristiklerinde kendini bulur; ince ya da kalın, yuvarlak ya da kare, zayıf ya da bodur... Karanlık duygular keskin köşeli gotik yazı karakteriyle örtüşür; huzurlu duygular en iyi ince karakterlerle ifade edilir” (Spiekermann ve Ginger, 2003 s. 45).

1.4. Zamansal Tipografi

Brownie' ye (2015, s. 6) göre ekran, birçok tipografi biçimi için bir ortamdır. Statik yazı, sözcük işleme paketlerinde, belgelerde ve web sitelerinde bulunmaktadır. Bu ortamlarda, yeni yazı karakteri ve boyut seçimleri gibi kullanıcı talimatları doğrultusunda değişime duyarlıdır, ancak “zamansal” değildir. Zamansal tipografi,

zamansal medyada (film ve televizyon gibi) yer aldığı için diğer ekran tipografisi biçimlerinden farklıdır. Zamansal tipografinin görünümü, sıralanım süreci içinde belirli bir an ile bağlantılı olduğundan konumu doğrudan zamandan etkilenmektedir.

Tipografi sınıflandırmaları içinde “zamansal tipografi” terimini ilk öneren Wong’a (1995, s. 7-8) göre elektronik iletişim, iki benzersiz tasarım olanağı sunmaktadır. Bunlar, metin içindeki gerçek zamanlı iletişim ve kullanıcının eylemleriyle şekillenen sunumlardır. Metnin dinamikliği için ilk olanak, yazılı dilin kullanımının gerçek zamanlı iletişim ortamından kaynaklanmasıdır. Bu durum biçimlere dinamik bir ifade şekli eklemeye olanak sağlamaktadır. İkinci olanak ise, interaktif görsel düzenlerin kullanımıyla ortaya çıkmaktadır. Bu görsel düzenlemeler tipografik biçimlerin, kullanıcının mekanda hareket etmesiyle dinamik bir şekilde değişim göstermesidir.

Zamansal tipografinin temel iki alt sınıflandırması bulunmaktadır. Bunlar, seri sunum ve kinetik tipografidir. Seri sunum, yazının durağan bir biçimde olmasına rağmen kendisi dışındaki zamansal faktörlerin etkisi ile değişim ile oluşmaktadır. Kinetik tipografi ise yazının basit bir akan yazı formundan daha karmaşık şekillerde hareket edebilmesini temsil etmektedir. (Brownie, 2015)

1.5. Kinetik Tipografi

Kinetik sözcüğünün kökeni, Yunancada hareket anlamına gelen “Kinesis” ve yine hareket, devimin anlamına gelen “Kitnetok” sözcüklerine dayanmaktadır. Bu bağlamda kinetik tipografi, harflin kendisinin hareket etmesi ya da hareket parçalarının birleştirilmesi anlamına gelmektedir (Park ve Lee, 2013 s. 396). Türk Dil Kurumu, kinetik sözcüğünü “Hareket ile ilgili, hareket sebebiyle oluşan.”(Kinetik, 2015) şeklinde tanımlamıştır. Kılıç’a (2011, s. 8) göre kinetik tipografi terimi, bir duygu, bir düşünce veya kavram anlatan hareket kazandırılmış tipografiler olarak açıklanmaktadır. Zaman kavramının hareket ile kombinasyonu sonucunda etkin bir yapı oluşturulmasından dolayı iki boyutlu yüzeyler üzerinde iletişim kurmaya yönelik tipografi çalışmalarının ötesinde durmaktadır.

“Kinetik tipografi, yazı temelli iletişimde duyguları ifade etmek için seçenekli bir çözümdür. Kinetik Tipografi, zaman içerisinde renk, büyüklük ve durum değiştiren metin olarak tanımlanır.” (Lee, Jun, Forlizzi ve Hudson, 2006, s. 42). Hareket eden her türlü metin kinetik tipografi tanımını karşılayamayacağı gibi, temelde belirli bir kavram

bağlamında hareket verilerek anlam üreten tipografik tasarımları karşılayan bir tanımdır. Bodine ve Pignol'e (2003, s. 914) göre kinetik tipografi, zaman içerisinde görüntüsü değişen metin anlamına gelmekte olup metine duygular yerleştirebilmesiyle yeni bir ifade biçimi olmuştur. Bilinen tipografik anlayışlardan farklı olarak kinetik tipografi, mesajın özgün ve sıra dışı bir yolla ifade edildiği bir tekniktir.(Turgut, 2012, s. 586). Bodine ve Pignol'a (2003, s. 915) göre, Kinetik tipografinin anlık mesaj aktarımında insanların duyguları iletme yollarını çarpıcı biçimde genişletme konusunda kapasitesi bulunmaktadır.

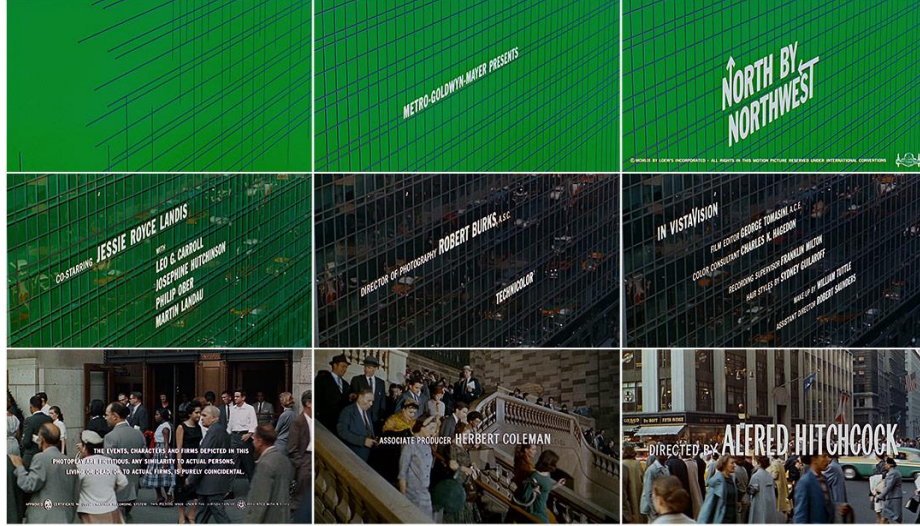
1.6. Kinetik Tipografinin Gelişimi

İlk kinetik tipografi uygulamaları, filmlerin jenerik tasarımında yer almaktadır (Bellatoni ve Woolman, 2000, s. 11). 1920'lerdeki sessiz filmlerde metin olarak yer alan diyalogların ve film bilgilerini barındıran film jenerikleri, Saul Bass'ın 1950'lerde Alfred Hitchcock filmlerinde, filmin konusu ve içeriğine paralel olarak gerçekleştirdiği hareketli tipografi tasarımlarıyla yeni bir görsel iletişim biçimi olmuştur (Kılıç, 2011 s. 11).

20. Yüzyıl'ın ortalarına doğru korku ve canavar filmi yapımcıları hikayeleri fikir verebilmek ve izleyenin deneyimini artıran duygusal tepki uyandırmak için başlık kartları kullanmışlardır. Bu uygulamalara örnek olarak 1933 yılı yapımı "King Kong" ve 1951 yılı yapımı "The Thing" filmleri gösterilebilmektedir (Bellatoni ve Woolman, 2000, s. 7).

1950'li ve sonraki yıllarda Amerikalı grafik tasarımcı Saul Bass, Alfred Hitchcock, Martin Scorsese, Stanley Kubrick, and Otto Preminger gibi film yönetmenleri için film jenerikleri tasarlamış ve döneminin film endüstrisinde ilerici tasarımın temsili olmuştur. Bu filmler için yaptığı jenerikler kendi içlerinde birer kısa film gibi durmakta ve seyirciler tarafından net bir şekilde hatırlanmaktadır (Turgut, 2012, s. 586). Bass, Otto Preminger'in 1954 yapımı filmi "Carmen Jones" ile başlayıp Martin Scorsese'nin 1995 yapımı "Casino" filmine uzanan kariyerinde yaklaşık altmış filme jenerik hazırlamıştır. Preminger'in "Anatomy of a Murder" filmi (1959) ve Hitchcock'ın "Vertigo" (1958), "North by Northwest" (1959) (Resim 5), "Psycho" (1960) filmleri Bass'ın en çok bilinen jenerik tasarımlarını içermektedir (Yu, 2008, s. 17). Saul Bass, tasarladığı jenerikler ve filmler arasındaki ilişkiyi şu şekilde açıklamaktadır: "Başlığın (jenerik) seyirci için motive edici bir yöntem olduğunu

gördüm ve dolayısıyla film gerçekten başladığında izleyici filme karşı halihazırda duygusal bir bağ kurmuş olacaktır” (Krasner’dan aktaran Turgut, 2012, s. 586). Bass’ın bu ifadesi jenerik tasarımları ve o filmler arasındaki bağ ve bütünlüğün nasıl kurulduğunu açıklamaktadır.

Görsel 1.5. Saul Bass, “North by Northwest” filmi açılış jeneriği ekran görüntüleri, 1959

Kaynak: <http://www.artofthetitle.com/title/north-by-northwest/>. Erişim tarihi: 22.12.2016.

Saul Bass’ın kinetik tipografiyi hareketli grafik alanına kazandırmasıyla birlikte birçok tasarımcı farklı alanlarda bu uygulamaları gerçekleştirmiştir. Film jenerikleri alanında Bass’ın hareketlendirdiği tipografi anlayışı Kyle Cooper ile bir üst seviyeye aktarılmış, yenilikçi, özgün ve yaratıcı anlamlar kazandırılarak etkili bir iletişim aracı olmuştur (Kılıç, 2011, s. 13). Kyle Cooper’ın çığır açan görsellik anlayışıyla “Se7en” (1995) (Resim 6) filmi için tasarladığı jenerik, sadece harflerin öngörülemez yollarla hareket etmesi değil aynı zamanda bu gerilim filminin yaşatacağı gerginliği önceden hissettirmektedir. Cooper, görsel tasarımcılar arasında hareket halindeki tipografinin etkileyici olanaklarıyla ilgilenmelerine sebep olan bir yönelim yaratmıştır. “Se7en” filminin jeneriğindeki harfler Cooper’ın tanımladığı gibi kendi niteliklerini üstlenen birer oyuncularlardır (Counts’dan aktaran Bachfischer, Robertson ve Zmijewska, 2007, s. 1815). Cooper çalışmalarında sadece baskı, reklamcılık ve kayıt endüstrisi grafikleri ile yetinmemiş aynı zamanda çeşitli geleneksel yöntem ve bilgisayar teknolojilerini birleştirmiştir (Inceer, 2007, s. 17).

Görsel 1.6. Kyle Cooper, “Se7en” filmi açılış jeneriği ekran görüntüleri, 1995

Kaynak: <http://www.watchthetitles.com/articles/00169-Seven>.

Erişim tarihi: 22.12.2016.

Hareketli grafik alanında uygulama kapsamalarını genişleten bilgisayar destekli tasarım programları sayesinde tasarımcıların teknik imkanları genişlemiş ve böylece daha yaratıcı ve yenilikçi çalışmalar üretebilmişlerdir. Kinetik tipografi uygulamaları, yakın geçmişe kadar geleneksel tekniklerle, *Macromedia Flash* ve *Swish* gibi canlandırma amaçlı bilgisayar yazılımlarıyla ya da *Final Cut Pro* gibi sinema alanında yer tutan bilgisayar yazılımları aracılığıyla uygulanmıştır. Günümüzde ise çoğunlukla *Adobe AfterEffects* isimli sinema ve animasyon alanında kullanılan bilgisayar yazılımıyla bu uygulamalar gerçekleştirilmektedir. *AfterEffects* programının geliştirilmesiyle birlikte tasarım anlamında imkanlar genişlemiş, yazılarda sinematografik efektlerin uygulanabilmesi açısından teknik çeşitlilik sağlanmış ve tipografiye kazandırılan hareket özellikleri artmıştır. Bu program aracılığıyla tasarımcılar, internet ortamında paylaşabildikleri, video sanatı olarak adlandırılacak ticari olmayan çalışmalar üretmektedirler (Kılıç, 2011). Teknolojik araçların aracılığıyla uygulanan bu çalışmalar alanın gelişmesini ve farklı tasarım uygulamalarının gerçekleştirilmesini sağlamıştır.

1.7. Kinetik Tipografide Hareket Biçimleri

Kinetik tipografinin kapsamında bulunan çeşitli hareket biçimleri bulunmaktadır. “Evrensel (bütünsel) hareket (global motion)” ve “yerel (bölgesel) hareket (local kineticism)”, kinetik tipografinin iki ana alt biçimidir. Evrensel hareket, “akan yazı

(scrolling typography)” ve “dinamik düzen (dynamic layout)”i kapsamaktadır. Bunlar konum değiştiren yazılar olarak tanımlanmaktadır. Dinamik düzen, sözcük ve harflerin birbirinden bağımsız olarak mekan içerisinde hareket etmesiyle meydana gelmektedir. Yerel hareket, evrensel hareketin karşıtıdır ve iki alt biçimi bulunmaktadır. Bunlar “esnek tipografi (elastic typography)” ve “değişken tipografi (fluid typography)”dir. Esnek tipografi, yazının zaman içerisinde dönüşüm geçirirken bulunduğu konumu korumasıdır. Harf yapısının dış hatları işlenebilirken harfin bu değişim sırasında konumunu değiştirmemesidir. Akışkan tipografi, harf yapılarının işlenebilir olması bakımından esnek tipografi gibidir ancak aynı zamanda konumunu değişmektedir. Değişken tipografinin üç alt biçimi bulunmaktadır. Bu biçimler, “başkalaşma (metamorphosis)”, “yapı (construction)” ve “açığa çıkarma (revelation)”dır. Başkalaşma, bir harf biçiminin farklı bir biçimden türemesidir. Yapı, tüm harf biçiminin oluşturulmasında işbirliği yapan bir bileşendir. Bu durum, harf biçiminin kırılmasıyla ya da parçalara bölünmesiyle başlayıp sonrasında tüm harf biçimini ortaya çıkarmak için bu parçaların bir araya gelme eğilimi göstermektedir. Açığa çıkarma ise, bir harf biçiminin bileşenlerinin var olmasına rağmen başlangıçta izleyiciden gizlenmesidir. Başlangıçta harf biçimi başka bir nesne ya da sahne parçasını taklit etmektedir ancak gerçek alfabetik kimliği zaman içinde belirlemektedir (Brownie, 2015).

1.8. Kinetik Tipografinin Temelleri

Hostetler (2006), kinetik tipografinin temelleri dört ana başlık altında gruplandırılmaktadır. Bu kategorilerin kinetik tipografinin iletişim için kullanımına katkı sağladığını dile getiren Hostetler, bu başlıkların yenilikçi kinetik tipografi uygulaması yapabilmek için önemli olduğunu ifade etmektedir. Bu gruplandırmalar şu şekilde sıralanmıştır:

- Harf ve Fikir Anlatımı
 - Tipografi (Yazı Karakteri)
 - Biçim
 - Etkileyici anlam
- Mekan
 - Yapı
 - Kompozisyon (Çerçeve)
- Zaman

Hareket

Hiyerarşi (Diziliş Sırası)

- Destekleyici Elemanlar

Görsel Noktalama işaretleri

Renk

Müzik (Ses)

Aşağıda, dört ana başlık ve alt başlıklara açıklık getirilmiştir:

1.8.1. Harf ve fikir anlatımı

1.8.1.1. Tipografi (Yazı karakteri)

Bu başlık ifade amaçları için yazı karakteri seçimini ifade etmektedir. Bilgili ve Ketenci'ye (2006, s. 250) göre, tercih edilen her karakterin ayrı bir kimliği, karakteri bulunmaktadır. Yazı karakterlerinin kullanımları ile farklı anlamlar ifade edilebilmektedir. Bu nedenle kullandığımız metinde yalnızca yazıyla değil, kullanılan yazı karakteriyle de okuyucuya farklı mesajlar iletilebilmektedir. Aynı yazı karakterinde değişiklik uygulayarak bu etkiler sağlanabilmektedir. Yazı karakterlerinin taşıdığı anlamlara ilişkin aşağıdaki örnekler gösterilebilmektedir:

- Keskin bir mesaj vermek için: Avantgarde,
- Ciddi bir rapor için: Bookman,
- Sonuçtan emin olmak için: Machine,
- Göz alıcı bir mesaj için: American Typewriter,
- Ciddiyetinizden emin görünmek için: Lubain Graph,
- Parlak bir ifade için: Futura,
- Vurucu mesajlar için: Bodoni,
- Resmîyet için: Garamond,
- Resmî görünmemek için: Helvetica vb. gibi yazı karakterleri işlevsellik göstermektedir.

1.8.1.2. Biçim

Hostetler'a (2006) göre, tipografinin iki rolü vardır. Birincisi bir kavramı sunmak, ikincisi ise bunu görsel bir biçim içerisinde yapmaktır. Anlam ve biçimin etkileşimi,

işlev ve ifade boyutunda dengeli bir uyum getirmektedir. Yazıyı bir biçim olarak görüntülemek, yazı karakterinin benzersiz karakteristiklerini ve soyut sunumunu anlamayı sağlamaktadır. Bir yazı karakteri form olarak algılandığı zaman bir daha yazı olarak okunmamaktadır. Bu durumun sebebi yazı karakterinin bozulma, doku, genişleme ile manipüle edilmiş ve bir mekana taşınmış olmasıdır.

1.8.1.3. Etkileyici Anlam

Yazı karakterlerinin her birinin kendi fiziksel görüntüsünde taşıdığı özellikler mevcuttur. Bu özellikler çeşitli duygu, sıfat, anlamları karşılayabilmekte ve hikayelere rehber olabilmektedir. Ancak yazı aynı zamanda çeşitli eylemlerin ifadesini sunmaktadır. Yazı karakterleri, yürümek, koşmak, zıplamak, saklanmak, tırmanmak, dans etmek, uçmak, kalkmak, yükselmek, asılmak, yüzmek, batmak ve çarpmak gibi eylemlerde bulunabilmektedirler. Sessiz ya da gürültülü, şaşkın ya da ağlayabilmektedirler. Uygun yazı karakterini kullanmak, kavramın anlamını ifade etmek açısından yazı karakterinin durumu, boyutu, konumu, ağırlığı, rengi ve mekanıyla tutarlı olmak durumundadır. İyi dengelenmiş yazı karakterleri, anlatım yapısı ve hareket, kinetik tipografik çevredeki anlamı pekiştirmektedir (Hostetler, 2006). Kinetik tipografi, iletişimde duygusal nitelikleri geliştirebilmektedir. Örnek olarak, konuşmacının ses tonu ile ilişki kurulması ya da karakterin fiziksel veya duygusal durumunun taklit edilmesi aracılığıyla bu gelişme sağlanmaktadır (Lee, Forlizzi ve Hudson, 2002, s. 81).

1.8.2. Mekan

1.8.2.1. Yapı

Mekan düz ya da derin olabilirken iki ya da üç boyutlu perspektiften görüntülenebilmektedir. İki boyutlu bir yüzeyde bir nesneyi algılamak için uzamsal yapının nokta, çizgi, düzlem ve birim gibi elemanları içermesi gerekmektedir. Görsel çevrede yüzeyin fiziksel derinliği, herhangi bir konumdan görsel yükselme, alçalma, önden görünüş ve eğik görüşü betimleyen üç boyutlu mekanı yaratmaktadır. Bu durum perspektif bakış açısı ile gördüğümüz konum, yön ve aralıklı uzamsal çevreyi oluşturur. Perspektif, iki boyutlu yüzey üzerinde çizgi ve açıları kullanarak üç boyutlu yüzey algısı oluşturmaktır. Bir perspektif görünüşünün X,Y ve Z eksenleri bulunmakta ve aynı zamanda bu eksenlere sırasıyla yatay, dikey ve uzamsal denilmektedir. Perspektif

görünüşünde üç temel ilke vardır ve bunlar; ufuk çizgisi, görme merkezi ve kaçış noktasıdır. Bir kinetik tipografi mekanı içinde, iki boyutlu nesnelere gerçekliğin etkilerini taklit ederek üç boyutlu gerçeklikte sunulabilmektedir. Objelerin bir konumdan diğerine hareket etmesi uzamsal ve dokunulabilir görüşün yanılması belirlemektedir. Bu durum görsel mekanda derinlik sunmaktadır (Hostetler, 2006).

1.8.2.2. Kompozisyon (Çerçeve)

Çalışmayı oluşturan öğelerin birbiriyle olan ilişkisine ve düzenlenmesine kompozisyon denilmektedir. Video ortamında kompozisyon ögesi “çerçeveleme” şeklinde betimlenirken “kompozisyon alanı” da teknik bir terim olarak bu betimlemeyi karşılamaktadır. Kompozisyon alanı, tasarlanan kompozisyonun yerleştirildiği ve düzenlendiği alanı temsil etmektedir. Kompozisyon alanı, tasarımcı tarafından kompozisyonu yerleştirdiği, düzenlediği belirlenmiş alandır. Kompozisyon alanının video ortamındaki karşılığı ise videonun gösterileceği ortamdaki yola çıkarak oluşturulan ve ekran formatı adı verilen belirli oranlardaki dörtgen alandır. Bu bağlamda kinetik tipografi tasarımında da videonun gösterileceği ekran boyutlarını temel alınarak kompozisyon alanının oluşturulması gerekmektedir (Kılıç, 2011, s. 54).

1.8.3. Zaman

1.8.3.1. Hareket

Kinetik tipografi yazının bilgisayar aracılığıyla hareketlendirilmesidir. Bilgisayar aracılığıyla bir yazıyı hareket ettirmek, duyguları ve görüntüleri ifade edebilir ya da bir durumu açıklayabilmektedir. Kağıt üzerine yazılan yazı mantıksal olarak bilgiyi betimlemektedir. Bu sebeple kinetik tipografi, hem karakter hem de animasyon özelliklerine sahip olabilir. Bilgisayar ekranı, yazı ve hareketin birlikte yaşamaları için yapıldığı bir çevredir. Kinetik tipografi, bir figürün kapsamlı olarak anlaşılmasında, figürün açıklamanın bir bölümünü doğrudan yapmasına işaret etmektedir. Bu durumda kinetik tipografinin bir hareketi, bir figürü açıklama kompozisyonunu ifade etmelidir. Bu sebeple kinetik tipografi tasarımının, açıklamanın bilgilendirici kompozisyonunu yansıtmaya ihtiyacı bulunmaktadır. Kinetik tipografi hareketlerinin birçok örüntüsü bulunmaktadır. Bu örüntüler, yazının devinimi, dönüşü, ortaya çıkması ve değişim geçirmesidir. Ayrıca bir örüntü iki ya da daha fazla yazının ilişkisini ifade edebilmektedir. Bu durumda Bir karakterin yeniden boyutlandırılması ve hareketin

değiştirilmesi, görsel etkinin bir bakıma daha iyi olmasını sağlamaktadır (Uekita, Sakamoto ve Furukata, 1999, s. 230).

1.8.3.2. Hiyerarşi (Diziliş sırası)

Hiyerarşi, aktarılan mesajın vurgusu doğrultusunda izleyiciyi yönlendirmeye yönelik bir tanımlamadır. Görsel elemanların hareketleri süresince biçimsel özellikleri arasında zıtlık gibi etkilere önem sıralarının öne çıkarılması amacını taşımaktadır. Kinetik tipografi bünyesinde görsel hiyerarşi, yazı karakteri seçimi, renk tercihi ve boyutlandırma ile sağlanabilir. Mesajın izleyiciye doğru aktarılmasında, oluşturulan hiyerarşinin sağlıklı olması daha iyi sonuçlar doğurmaktadır (Kılıç, 2011, s. 67).

1.8.4. Destekleyici elemanlar

1.8.4.1. Görsel noktalama işaretleri

Görsel noktalama işaretleri, kinetik tipografide görselleştirmeyi ve yapının işlevini geliştirmek ve nesnelere birleştirme yolu olarak çoğunlukla kullanılmaktadır. Ortaya çıkan görsel imge dikkate değer bir görsel etki yaratabilmektedir. Görsel noktalama işaretlerinin bileşenleri çizgi, sembol ve şekilleri içermektedir. Çizgiler yatay, dikey, çapraz ve kavislidir. Semboller alfabetik, simgesel, sayısal ya da resimsel olabilirken şekiller geometrik ve organik olmaktadır. Görsel noktalama işaretlerini kullanmak odak noktasını yaratır, hiyerarşik açıklamalara vurgu yapar, izleyicinin ilgisini yönlendirir, eğlenceli ritmik örüntüler oluşturur, dinamik hareketler üretir, optik enerjiyi güdüler ve şaşırtıcı biçimler meydana getirir. Bu çeşitli bileşenlerin birleşimi, görsel ifadeyi uyarmak ve görsel uyum sunmak için çok önemli bir noktadır. Kompozisyon içerisindeki görsel noktalama işaretleri aynı zamanda duygularımızı etkilemektedir. Organik şekiller, çizgiler ve semboller, olumlu bir görünüm sergileyen; güzellik, neşe, keyiflilik gibi uyumlu duyguları yaratabilmektedir. Buna karşın sert çizgiler ve geniş şekiller; kırgınlık, somurtkanlık, öfke ve hatta tiksinti gibi olumsuz hisler uyandırmaktadır. Dairesel çizgiler ya da şekiller, umursama ve duyarlılık gibi duyguları geliştirebilmekteyken üçgen şekiller ise başarı, tutku, karamsarlık ya da acı çekmeyi sunabilmektedir. Soru işareti ya da ünlem işareti gibi alfabetik semboller heyecan, gerginlik, umut, kaygılanma gibi hislere çağrışım yapmaktadır. Görsel noktalama işaretlerinin karışımı, bir kompozisyon içerisinde çeşitli hisleri güçlü bir

şekilde betimlemek ve duyguların farklı seviyelerini hatırlatmak için kullanılabilir (Hostetler, 2006).

1.8.4.2. Renk

Işık nesne üzerine çarptığında nesne ışığın içinde kendi rengini geri yansıtmaktadır. Beyaz en çok ışığı yansıtan renk iken siyah ışığı en çok emen renktir. (Nakilcioğlu, 2013, s. 50) Renkler insan davranış ve duygularını etkilemektedir. Her rengin bireysel bir tepkimeye neden olmasına rağmen kültürlerin çeşitliliğinden dolayı farklı etkiler yaratabilmektedir. Örnek olarak, Doğu kültürlerinde beyaz renk yas tutmayı temsil ederken Batı kültürlerinde beyaz renk, saflığı, masumiyeti ve huzuru temsil etmektedir. Yine Batı kültürlerinde yas tutmayı ise siyah renk temsil etmektedir (Hostetler, 2006). Tipografi renk üzerindeki algıyı en iyi gördüğümüz ve hissettiğimiz alanlardan birisidir. Tipografi içinde renk mantıksal ve görsel hiyerarşiyi sağlayan zıtlık ve vurgu gibi etkilerin oluşturulmasına olanak sağlamaktadır. Renkler, yazının yeniden üretimini, dikkat çekmesini ve birden fazla anlamı taşıyabilmesini sağlamaktadır (Erdal, 2015, s. 127).

1.8.4.3. Müzik (Ses)

Hareketli tipografi, izleyicinin sözleri görsel olarak duymasını sağlamaktadır. Sözcüklerin seslendirilmesiyle yine aynı sözcükler büyük ekranda dans edip performanslarını gerçekleştirmektedir. Görsel olarak zengin olan tipografi uygulamaları söylenen sözcüklerin müzikal karşılığı olarak kullanılmaktadır. Görme ve işitme arasındaki senkronizasyon algısı, birden fazla örtüşen seslerin açıklanmasını içeren hareket ile sağlanmıştır. Bilgisayar animasyon teknikleri, sesin değişkenliği, ses tonu, atmosfer ve sözlerin anlamını görsel olarak geliştirmektedir. (Bellatoni ve Woolman, 2000, s. 45)

1.9. Kinetik Tipografi Tasarımında Ortaya Çıkan Sorunlar

1.9.1. Yazı karakteri ve anlam

Harfler, anlam ve duyguları taşıyan iletişim alanı içinde ayrılmış, çağrıştırmacı anlamları barındıran biçimlere sahiptirler (Park ve Lee, 2013, s. 393). İletişim ve mesaj açısından kullanılan yazı karakteri önemli bir fark oluşturmaktadır. Gary Hustwit'in

2007 yapımı “Helvetica” isimli belgeselinde, grafik tasarımcı Neville Brody, yazı karakteri ve mesaj ilişkisini şu şekilde betimlemiştir;

“Aynı mesajı alıp üç farklı yazı karakteriyle sunarsanız onlara verilecek tepki -ilk anda oluşan duygusal tepki- farklı olacaktır. Yazı karakteri seçimi, iletişim dünyasında ana silahınızdır. Ve silah dememin en büyük sebebi, ticari pazarlama ve reklamcılıkta, bir mesajın sunum şeklinin, reklamdaki o mesaja vereceğimiz tepkiyi belirleyecek olmasıdır. Yani “Bu pantolonu satın alın” diyorsa ve “salaş (grunge)” bir fontla yazılmışsa yırtık kot pantolonla karşılaşmayı ya da bir tür salaş giyim mağazasında satılmasını beklersiniz (Helvetica, 2007)”.

Uygun olmayan yazı karakterinin kullanılması bir takım anlaşmazlıklara ve yanlış mesajın iletilmesine sebep olabilmektedir. Bilinçsiz bir şekilde seçilen yazı karakteri hem yazının okunmasını zorlaştırabilir hem de yanlış mesaj verebilir. Sadece kendi estetik güzelliği sebebiyle seçilen yazı karakteri oluşturabileceği okuma zorluğundan dolayı caydırıcı olabilmektedir (Nakilcioğlu, 2013, s. 39).

1.9.2. Video ve tipografi ilişkisi

Tipografinin iki boyutun ötesine geçmesi ve hareket kazanması özellikle uygulama medyasından kaynaklanan çeşitli sorunlar doğurmaktadır (Kılıç, 2011, s. 78). Klasik basımcılığın aksine ekran tipografisinin çeşitli sınırlılıkları bulunmaktadır. Bu sınırlılıklardan en önemlisi iki medya arasında çözünürlük farkı olmasıdır. Bir ekran, ortalama olarak inç başına 72 ya da 96 piksel barındırmaktadır. Ancak kağıt üzerine bir basımda ortalama olarak inç başına 2500 nokta yer almaktadır. Bu durum ekran tipografisinde özellikle küçük puntolarda yazılan yazıların okunmasında sorunlar oluşturmaktadır (Tam, 2003, s. 6-7). Özellikle ekran üzerinde yazılan küçük puntolu yazılara kazandırılan hareket sebebiyle bu okunma zorluğu güçlenmektedir. Buradan yola çıkaran kinetik tipografi uygulaması yapacak kişinin sunacağı medyayı iyi tanması gerekmektedir. Bu konulara dikkat edilmesinin yanı sıra uygulama yapan kişilerin, çalışmalarını paylaşabildiği bazı web sitelerinde, çalışmalar yüklenirken izlenme ve yüklenme sorunlarını ortadan kaldırabilmek için çalışmanın çözünürlüğünde düşürülmeye gidildiğine de dikkat edilmelidir (Kılıç, 2011, s. 78-79).

1.10. Başlıca Kinetik Tipografi Kullanım Alanları

Etkileyici hareketli tipografi, insanların ilgisini çekmek amacıyla başta televizyon ve sinema olmak üzere, müzik videoları ve reklamlar kullanılmasıyla önem kazanmıştır

(Bachfischer ve Robertson, 2005, s. 3). Ek olarak günümüzde video sanatı içinde de hareketli tipografi kullanımı görebilmekteyiz. Kinetik tipografinin kullanım alanlarını şu şekilde sıralanabilir:

- Film Jenerikleri
- Televizyon Yayıncılığı ve Reklam Filmleri
- Müzik Videoları
- Video Sanatı

1.10.1. Film jenerikleri

Noyan ve Ödekan'a (2009, s. 5) göre, "Film jenerikleri filmin atmosferi ve görsel karakterinin ipuçları olarak sinema anlatısı ve film izleme deneyiminin ve dolayısıyla sinema sektörünün önemli bir alanıdır". Vartanian'a (2003) göre, " Film jenerikleri, tipografinin yeni kullanımlarını alıcı kitleye tanıtmak için en iyi yollardan biridir" (Vartian'dan aktaran Yu, 2008, s. 2). Film jeneriklerinde kullanılan kinetik tipografi Saul Bass'ın çalışmaları ile önem kazanmış ve Kyle Cooper tarafından ileriye taşınarak popüler olmuştur. İnceer'e (2007, s. 25) göre film jeneriklerindeki kinetik tipografi kullanımının bu başarısını ölçmenin tek yolu, film jeneriğini tasarlayan kişinin isminin jenerik boyunca nasıl belirtildiğine bağlıdır. Başarılı jenerikler tasarlayan bazı tasarımcılar, isimlerini açılış jeneriğinde bularak övgüler toplamışlardır ancak bu yaygın bir durum değildir. Saul Bass, Maurice Binder ve Kyle Cooper gibi tasarımcıların isimleri açılış jeneriğinde belirtilirken birçok tasarımcının ismi diğer set çalışanları ile birlikte kapanış jeneriğinde yer almaktadır.

Turgut'a (2012, s. 586) göre, filmlerin açılış ve kapanış jeneriklerinde çeşitli başarılı tipografik örnekler bulunmaktadır. Filmin hikayesi ile ilgili bilgilendirmeyi doğrudan yapan görsel olarak durağan tipografik düzenlemeler barındıran filmler de çok miktarda bulunmaktadır. Film jeneriklerinde kinetik tipografinin kullanılması görsel olarak çok etkili olmasına rağmen sinema alanında sınırlı sayıdaki filmlerde kullanılmıştır. Çünkü kinetik tipografi uygulamaları hem zaman alan çalışmalardır hem de uygulanması yüksek maliyetlidir. Bu duruma karşın Kinetik grafikler üzerinde çalışan belirli sayıdaki tasarım stüdyoları yükseliş göstermekte ve özellikle televizyon yayınları, bilgisayar oyunları ve fragmanlar için uygulamalar yapmaktadır.

1.10.2. Televizyon yayıncılığı ve reklam filmleri

Film, televizyon ve bilgisayar reklamcılığında kullanılan tipografi, duygusal içerik ekleme gücünü göstermekte ve etkileyici metinlere başvurmaktadır. Bu durum genellikle animasyonda bulunan bazı niteliklere ve seslendirilen sözcüğün durağan metne eklenmesine izin vermektedir (Yu, 2008, s. 37). Brownie (2015), kinetik tipografinin televizyon yayıncılığındaki etkisiyle ilgili şunları söylemektedir;

“Logolar genelde bir sözcüktür ya da televizyon yayıncılığı durumunda bir rakamdır. Böylesine küçük miktardaki bir biçimle her bir harf ve rakam bünyesinde yerel seviyede deneyler yapmak mümkündür. Akıcı hareket tarzları, bir logonun izleyicinin görüş alanının tamamını kapsamaya olanak sağlamakta, büyük bir giriş yapıyor gibi göstermektedir” (Brownie, 2015, s. 67).

Martin Lambie Nairn 1982 yılında İngiliz kanal “Channel 4” için yaptığı hareketli logo tanıtım çalışması, televizyon yayıncılığında önemli bir yer edinmiştir. Lambie Nairn’in ünlü tanıtım çalışması çok etkileyici ve başarılı olmuş ve bu sebeple *Channel 4* kanalı güncel hareketli logo tanıtım çalışmalarında da büyük biçimsel değişikliklere rağmen Lambie Nairn’in ilk çalışmalarındaki akıcı hareket tarzından etkisi altında kalmışlardır (Brownie, 2015, s. 68).

Kılıç’a (2011, s. 40) göre, Kinetik tipografi reklamcılık alanında da önemli bir yer tutmaktadır. Tipografinin televizyon reklamcılığındaki kapsamı tanıtılan şey ile ilgili duyurulmak istenen bilgiler topluluğudur. 21. Yüzyıl başlarından itibaren kinetik tipografi uygulamaları, geçirdiği deneysel ve sanatsal uygulama süreçlerinin ardından televizyon reklamcılığında da kendine yer bulmuştur. İzleyicinin dikkatini çekerek ürünün ilettiği mesajın alınması için 15-20 saniye uzunluktaki sürelerde diğer reklamlardan ayrılabilirlik bunu gerçekleştirmeyi sağlaması açısından yaygın bir uygulama medyası oluşmuştur. Lee, Forlizzi ve Hudson’a (2002, s. 81) göre, duygusal içeriği iletebilme ve kullanıcının dikkatini yönlendirebilme gücü olan televizyon reklamcılığında da yoğun olarak kinetik tipografinin kullanımı olağan bir hal almıştır.

1.10.3. Müzik videoları

Tipografinin müzik videolarında kullanımı dinamik ifadelerle özgün olması, dikkat toplaması ve müzik piyasasında farklılık yakalama amaçlarını karşılamaktadır. Durağan ve hareket aracılığıyla yeni anlamlar üretmeyen tipografik uygulamaların yer aldığı videoların, diğerleri arasında farklılık yakalayarak ayrıştıkları söz konusudur

ancak kinetik tipografi bu uygulamaları geliştirmekte ve daha fazla ilgi toplamaktadır (Kılıç, 2011, s. 92). Kato, Nakano ve Goto'ya (2015, s. 3403) göre, kinetik tipografi, müzik ve anlatı videolarında kullanıldığı zaman metin, müzik sözlerine ya da konuşmaya eşzamanlı bir şekilde ilerlemektedir. Hareketlendirilmiş metin, dinleme deneyimini görsel etkilerle arttırmaktadır.

1.10.4. Video sanatı

Deneyisel ve sanatsal amaçlarla yapılan uygulamalar birçok alanda görüldüğü gibi kinetik tipografi konusunda da özellikle ticari olmayan çalışmalarda görülmektedir. Bu aygırlarla yapılan uygulamaların en yaygın olan biçimi, konuşma tipografisi olarak adlandırılan karşılıklı konuşmaların hareketli tipografi ile ifade edilışıdır. Günümüzde özellikle YouTube ve Vimeo gibi web üzerindeki çeşitli video paylaşım sitelerinde bu uygulamalar görülebilmektedir. Ayrıca grafik tasarım eğitimi veren üniversitelerde ders projeleri olarak bu uygulamalar yapılmaktadır (Kılıç, 2011, s. 44).

1.11. Grafik Tasarım Eğitimi Kapsamında Tipografi

Yazın sanatı, sıradan sözcüklerden daha çok, iletişimin gücünü geliştirmek, etki yaratmasını sağlamak ve kalıcılık kazandırmak amacıyla grafik iletişiminin bütün biçimlerinde kullanılmaktadır. Bu sebeple söz sanatı günümüz postmodern iletişimi bünyesinde de vazgeçilmez bir araç olmasından dolayı kaligrafi ve tipografi uygulamaları grafik tasarım eğitimi içinde önemliliğini korumaktadır (Sarıkavak, 2006, s. 81). Benuğur'a (2012, s. 148) göre, grafik tasarım alanında yaşanan gelişmeler tipografi eğitimini şekillendirmektedir. Grafik tasarım eğitimi, görsel iletişimi sağlamak amacıyla yapılan bir grafik ürünün tasarlanmasından sunum sürecine kadarki süreçte yer alan tüm evrelerindeki yöntem ve teknikleri içermektedir. Tipografinin bir grafik iletişim aracı ve tasarım elemanı olarak eğitimdeki yerini almasını, grafik tasarımın görsel iletişimi sürdürme işlevi belirlemiştir.

Stone'a (2009, s. 1457) göre, tipografi ya da mesaj iletişimi amacıyla yapılan yazı düzenlemeleri, grafik tasarım ya da görsel iletişim öğrencisinin çekirdek çalışma alanını kapsamaktadır. Grafik tasarım eğitiminde büyük bir bölümü kapsayan tipografi eğitimi içinde, grafik ürün tasarımında görsel iletişimi yakalamak amacıyla gereksinim duyulan yazı ve bu yazının düzenlenişi ile ilgili bilgi ve becerilerin öğretimi yer almaktadır. Yazı

ve tipografi, grafik tasarımın konuları ve uygulamaları arasında önemli bir yer tutmaktadır (Benuğur, 2009, s. 148).

Ertürk'e (2014, s. 3) göre, iletişim ortamının gösterdiği sürekli gelişime uyum sağlama, yazı alanımıza içerik kazandırabilme ve görsel iletişimin her alanında tipografiyi etkin bir şekilde uygulayabilme gibi yetkinlikleri oluşturabilmek, tasarımcı adaylarının iyi bir tipografi eğitimi almasıyla gerçekleşebilecektir.

1.11.1. Grafik tasarım eğitimi kapsamında kinetik tipografi

Son 20-30 yıl içindeki teknolojik gelişmeler, görsel iletişim imkanlarımızı geniş ölçüde geliştirmiştir. Özellikle dijital teknoloji, tasarımcıların ve sanatçıların fikir ve düşüncelerini anlamlı görsel biçimlerle temsil etmeleri için neredeyse sınırsız fırsatlar sağlamıştır. Sonuç olarak kinetik tipografi, tipografi ve hareketin bileşimidir ve aynı zamanda, bazen tipografik animasyon olarak da adlandırılmaktadır. Durağan ve baskı temelli biçimlerin aksine kinetik tipografi, görsel imgeler gibi güçlü işlevi olabilen yöntemler içinde jest ve mimikleri iletmektedir (Hostetler, 2006, s. 1). Stona'a (2009, s. 1548) göre, birçok çevrede tasarım eğitimi, harf biçimlerini ve tipografiyi, doğal olarak kinetik olmayan bir şey olarak algılamaktadır. Harf biçimleri genel olarak durağan, düz, cephesel, dik ve yüksek çözünürlüklü şeklinde tanımlanmaktadır. Ancak harf biçimleri kinetik alan içinde var olabilir ve iletişim kurabilir. Bu unsurlar dinamikleştiğinde tipografi, tonlama, ses, kişilik ve duygusal karakteri bir başka düzeyde ifade etmektedir. Hostetler'a (2006, s. 1) göre, bir araç olarak kinetik tipografi, teknoloji, tipografi, hareket, grafik tasarım, müzik ve edebi anlatıyı entegre edebilmesi bakımından, esas itibarıyla disiplinler arasıdır. Tipografi ve hareketin birleşimini grafik tasarım eğitimine genişlettiğimizde, öğrencilere, yenilikçi görsel formlar oluşturmaları için kinetik tipografinin temellerinin öğretilmesi gerekmektedir.

Bahsedilen eğitim noktasında, öğrencilerin tipografik tasarım bilgilerinin zaman ve hareket kavramları kapsamında canlandırma, ses ve kompozisyon açısından genişletmek önemlidir. Özellikle kinetik tipografinin biçim, imgesel ve anlamsal dönüşümünün yapılandırılması sürecinde öğrenciler başlıca tipografik temeller ışığında kesinlikle yazının ve hareketin bileşiminden meydana gelen yeni imkanlar ve sınırlarla tanışmalıdır (Atiker, 2011 s. 354). "Hareket halindeki yazıyı" öğretmek, mesleki çalışmalarda daha anlamlı uygulamalar için bir temel oluşturmaktadır. Sonuçta, bu eğitim kapsamında verilen kavramlar film ve televizyon başlıkları, reklamlar, bilgi

kioskları, multimedya programları, web siteleri, sunumlar ve diğer zaman tabanlı iletişim kanallarında gerçekleştirilebilir (Stone, 2009, s. 1548).

Kılıç'a (2011, s. 7) göre, günümüzde öne çıkan grafik tasarım uygulamalarından olan kinetik tipografi, 1996 yılına kadar ayrı bir alan olarak ele alınmamıştır. 1996 yılından itibaren Carnegie Mellon Üniversitesi Tasarım Okulu'nda ayrı bir tasarım alanı olarak görülmesiyle grafik tasarım eğitimi içinde kendine önemli bir yer edinmiştir

1.12. İlgili Araştırmalar

Konuyla ilgili alan yazın incelendiğinde Türkiye'de kinetik tipografinin, Güzel Sanatlar Eğitimi alanındaki yerine ilişkin bir çalışmanın olmamasının yanı sıra konunun alan içerisinde uygulanması ile ilgili bir eylem araştırmasına da rastlanmamıştır. Özellikle kinetik tipografiye ilişkin teorik ve uygulama tekniklerine kapsayan yerli ve yabancı çalışma örneklerine rastlanmış ve aşağıda bu çalışmalar açıklanmıştır.

1.12.1. Yurt içinde yapılan araştırmalar

Kılıç (2011), *Kinetik Tipografi: Bir Müzik Videosu Tasarımı* adlı sanatta yeterlik tezinin birinci bölümünde, grafik tasarım ve hareketli grafikler alanları içerisindeki kinetik tipografi uygulamalarının yeri ve önemi ele almıştır. Araştırmada kinetik tipografinin tarihsel gelişimi, kullanım alanları ele alınarak hareket ve tipografi kavramları ilgili önemli bir literatür taraması barındırmaktadır. İkinci bölümde kinetik tipografi uygulamalarının içerdiği tasarım öğe ve ilkeleri ile birlikte tasarım elemanlarına değinilirken örnek çalışmalarla bu açıklamalar pekiştirilmiştir. Üçüncü bölümde müzik videosu kavramı açıklanmış ve bu alandaki kinetik tipografi kullanımları incelenmiştir. Uygulama projesi olarak 3 farklı müzik videosu tasarımı uygulanmış, bilgiler, önermeler ve yapım süreçleri ele alınarak tartışılmıştır.

Yiğit (2013), *Reklam Filmlerinde Kullanılan Kinetik Tipografi Uygulamalarının Görsel İletişim Açısından İncelenmesi* adlı yüksek lisans tezinde kinetik tipografi ile oluşturulmuş reklam filmlerini görsel iletişim perspektifinden ele alarak incelemiştir. Kinetik tipografinin ele alındığı çalışmada görsel iletişim değerlendirme temeli olduğundan öncelikle, "İletişim", "Görsel İletişim", "Reklam", "Tipografi", "Kinetik Tipografi" gibi kavramlarla ilgili literatür taranarak, tanımlamalar yapılmıştır. Tanımlanan kavramların ışığında ulusal ve uluslararası yapımlar arasından farklı

türlerden seçilen 10 reklam filmi ele alınmıştır. Anket çalışması ile yürütülen çalışmada kinetik tipografinin izleyici tarafından beğeni aldığını ortaya koyarak yazı karakteri, bu yazı karakterinin rolü ve renk gibi kinetik tipografi içeriğinde önemli olan unsurlara daha çok odaklanıldığı açıklanmaktadır.

1.12.2. Yurt dışında yapılan araştırmalar

Lee (2014), *Nowhere: A Kinetic Typography Motion Graphic About the Pursuit of Happiness* (Hiçbir Yer / Şimdi Burası: Mutluluğu Takip Etmek Hakkında Bir Kinetik Tipografi Hareketli Grafiği) isimli yüksek lisans tezinde *nowhere* isimli bir hareketli grafik projesi kapsamında yazar kişisel bir deneyimini ifade etmeyi amaçlamıştır. Çalışmada, yazarın kişisel deneyimini yansıtan şiirsel bir metinden yola çıkarak destekleyici görsel ve geçişlerden bahsedilirken uygulamanın taşıdığı mesajı tamamlayıcı renkler, tipografi ve geçişlerin çalışmanın bütünündeki yerine önem verilmiştir. Projede, hareketli grafikler ve tipografiyi entegre etmek için farklı kinetik tipografi yöntemlerinin kullanımı dile getiriliyor. Ayrıca çalışma, bilgisayar grafikleri ortamında üç ve iki boyutlu elemanları birleştiren farklı teknikleri deneyimlemektedir.

Ponce (2011), *Type Set: Exploring The Effects Of Making Kinetic Typography Interactive* (Type Set: İnteraktif Kinetik Tipografi Uygulamasının Etkilerini Açıklamak) adlı yüksek lisans tezinde kinetik tipografinin geleneksel basımcılığa kıyasla tasarımcılar için duygu ifade ediminde daha fazla etkileyici nitelik taşımaya açıklık getirmektedir. Çalışmada kinetik tipografinin sınırlılıklarından biri olarak kullanıcı katılımını içermemesi durumuna değinirken araştırmanın projesi ile bu sınırlılığa çözüm bulmak amaçlanmıştır. Deneysel bir tablet oyunu olan *Type Set* ile bir video oyunu bünyesinde şekillenen kinetik tipografiye interaktiflik katmanın etkilerini keşfedilmiştir. Bu bağlamda interaktif ortamın kinetik tipografinin deneyimlenmesini nasıl geliştirebileceği ve değiştirebileceği betimlenmiştir.

Vali Zadeh (2015), *Time and Motion in Kinetic Typography* (Kinetik Tipografide Zaman ve Hareket) adlı yüksek lisans tezinde zaman ve hareket manipülasyonu yoluyla farklı kinetik harf kategorilerinin nasıl üst dilbilim anlamları ve ifadeleri oluşturduğunu incelemektedir. Çalışmada, *Se7en* isimli filmin açılış sekansı için tasarlanan kinetik tipografi tasarımı üzerinden anlam, ifade ve okunabilirlik analizi yapılmıştır.

Park ve Lee (2013), *Emotional Expression and Effective Communication on Kinetic Typography* başlıklı makalelerinde dijital medyada son gelişmelerle birlikte,

tipografiyi mekan ve zamanın yeni boyutlarına taşıyan işlevsel ve fiziksel değişikliklerin getirildiğine değinmektedirler. Bu durumun kinetik tipografiye öncülük ederek duygusal ifadeler yoluyla iletişim aramak olduğunu dile getirmektedirler. Çalışma, kinetik tipografinin teorik arka planları yansıtılmış ve yedeklenmiş durum çalışmaları baz alınarak etkileyici iletişim için kullanılan kinetik tipografinin karakteristiklerini açıklamaktadır. Çalışmanın sonucunda kinetik tipografinin, zaman, devamlılık, dinamizm ve mekan olarak uyarıcı-tepki modeli yoluyla kullanıcı etkileşimini kurmayı amaçlayan farklı karakteristikleri olduğu gösterilmiş ve böylece bilgi taşıma yollarının genişlemeye devam ettiği saptanmıştır. Ayrıca etkileyici kinetik tipografi kullanımının duyguları zengin ifadelerle birlikte daha uygun bir şekilde iletilebileceği ortaya konulmuştur.

1.13. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı, Resim-İş Öğretmenliği Programı'nda eğitim gören öğrencilerin kinetik tipografi çalışması gerçekleştirmeleri, alana ilişkin deneyim yaşamaları ve bu sürecin ifade biçimlerine nasıl bir etkisi olduğunu ortaya koymaktır. Belirlenen bu genel amaca bağlı kalınarak aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Gerçekleştirilen kinetik tipografi uygulaması öğrencilerin tasarım ürünlerine nasıl yansımaktadır?
2. Öğrenciler, kinetik tipografi çalışması yaparken;
 - Nasıl bir araştırma süreci gerçekleştirmiştir?
 - Seçtikleri şiir ve ortaya koydukları tasarım ürünü arasındaki ilişkiyi nasıl kurmaktadır?
 - Bilgi ve deneyim kazanımları hakkındaki görüşleri nelerdir?
 - Yaşadıkları sorunlar nelerdir ve bu sorunları nasıl çözmektedir?
3. Öğrencilerin, kinetik tipografi uygulaması yaptıkları Grafik Tasarım dersinin öğretim sürecine ilişkin görüşleri nelerdir?
4. Öğrencilerin, uygulama sonrası kinetik tipografiye konusu hakkındaki görüşleri ve ortaya çıkardıkları kinetik tipografi çalışmalarına ilişkin görüşleri nelerdir?

1.13.1. Önem

Araştırma, Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Öğretmenliği Programı Grafik Tasarım ana sanat dersinde lisans 3. sınıf öğrencileri ile birlikte gerçekleştirilmiştir. Resim-İş Öğretmenliği Programı'nda eğitim alan öğrencilerden çoğunluğunun mezun oldukları zaman meslek olarak Resim-İş öğretmeliği yerine görsel iletişim tasarımı kapsamında meslekleri tercih ettikleri görülmektedir. Bu nedenle gerçekleştirilen kinetik tipografi uygulaması, öğrencilerin meslek hayatlarına, yeni medya ve kinetik tipografi konusunda deneyim kazanmış olarak başlamaları bakımından önemli görülmektedir. Araştırma, araştırmanın uygulandığı sınıfta, kinetik tipografi çalışmasının daha önce sadece film jeneriği formatında ele alınarak yapılmış olması konuya çok yabancı olmadıklarını göstermektedir. Ancak kinetik tipografinin daha kapsamlı bir biçimde ele alınması, öğrencilerin ifade biçimlerinin gelişmesi ve bu gelişimlerini analiz etmeleri açısından önemli görülmektedir.

Kinetik tipografi ile ilgili alan yazını incelendiğinde çeşitli çalışmaların yapıldığı görülmektedir. Ancak Güzel Sanatlar Eğitimi alanında kinetik tipografi çalışmaları ile ilgili uygulamaları bir araştırma belirlenememiştir. Bu açıdan araştırma sonucunda elde edilen verilerden, sanat eğitimi veren kurumlarda öğrencilerin kinetik tipografide duyguyu yansıtabilmeleri ve bu süreç boyunca yaşanan sorunlar bakımından uygulama yapan kişilere katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.13.2. Sınırlılıklar

Bu araştırma;

- 2015–2016 öğretim yılı bahar döneminde Eskişehir Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Öğretmenliği Programı bünyesinde eğitim gören Grafik Tasarım anasanat lisans 3. Sınıfta gerçekleştirilen kinetik tipografi uygulamasına katılan bir araştırmacı ve 16 öğrenciden elde edilen verilerle sınırlandırılmıştır.
- İçerik açısından, “Kinetik Tipografi” konusunun işlendiği ve uygulamasının gerçekleştirildiği Grafik Tasarım anasanat dersi ile sınırlandırılmıştır.
- Yöntem bakımından, uygulama süresi boyunca toplanan nitel verilerin tematik analizi ile sınırlandırılmıştır.

1.13.3 Tanımlar

Tipografi: Tipografi, görsel olarak harflerin sözcüklere, satırlara, sütunlara bölünerek ortaya çıkardığı bütünde, kelimeler, cümleler ve paragrafların birleşerek metinleri oluşturmasına, bütün bu öğelerin birleşerek fiziksel bir bütün oluşturmasına ve bu bütün ile sayfaların meydana gelmesi durumudur (Bigelow ve Duensing, 1989, s. 5).

Kinetik Tipografi: Teknoloji, hareket, ses, anlatım ve görsel iletişim aracı olan tipografiyi birleştiren bir disiplindir (Hostetler, 2006).

Rubrik: Öğrencilerin sonuca ulaşmış çalışmalarından neler beklendiğini anlamalarına katkı sağlayan bir kontrol listesi ya da çizelgedir (Cennamo ve diğerlerinden aktaran Avcı, 2013, s. 93).

2. YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, araştırmanın çalışma grubu, araştırmada kullanılan veri toplama araçları ve verilerin çözümlenmesine yer verilmiştir.

2.1. Araştırmanın Modeli

Görsel Sanatlar Eğitimi Resim İş Öğretmenliği Programı 3. Sınıf Anasanat Grafik Tasarım dersinde kinetik tipografi uygulamalarının nasıl yürütülebileceği ve öğrencilerin kinetik tipografi uygulamalarında çalışmalarını nasıl biçimlendirdiklerinin ve nasıl tanımladıklarının belirlenmesi amaçlanan bu araştırmada “eylem araştırması” modeli kullanılmıştır.

Bu araştırma modelini tanımlamak için türetilen terimlerin çok olması, birçok önemli konuda anlaşmazlık oluşturmuş ancak eylem araştırmasının, bir kuruluş ya da topluluğun katılımcıları üzerinde değil, o katılımcılar ile birlikte uygulanan bir araştırma olduğu konusunda hemfikir olunmuştur (Herr ve Anderson, 2005, s. 3). Yıldırım ve Şimşek’e (2006, s. 295) göre eylem araştırması, bir okulda çalışan yönetici, öğretmen, eğitim uzmanı ya da başka kuruluşlarda çalışan yönetici, planlama uzmanı gibi uygulayıcının doğrudan uygulamaya katılımıyla, yalnız kendisinin ya da bir araştırmacı ile birlikte yaptığı ve uygulama sürecine ilişkin problemlerin ortaya konması ya da mevcut bir problemi kavrama ve çözme amacıyla sistematik veri toplamayı ve analiz etmeyi barındıran bir araştırma modelidir. Swann’a (2002) göre eylem araştırması, araştırmacının kendisini içinde bulunduğunu saptadığı bir problemten, belirsizlikten ya da ikilemden meydana gelmektedir. Uygulamaya dayalı bir araştırma yaklaşımıdır ve genel olarak üç koşulu barındırmasıyla yapılmaktadır. Koşullardan birincisi; incelenen konunun sosyal uygulamaların içinde olup değiştirilme gerekliliği duyulan bir konu olmasıdır. İkincisi; araştırmacının uygulama sürecinde eşit bir işbirliği içinde olması ve katılımlı bir eylem içinde olmasıdır. Son olarak; araştırmanın planlama, uygulama, gözlemlene, yansıma döngüsü içinde bulunması ve düzen içerisinde, kayıt altına alınmış bir uygulama olmasıdır (Akt. Beyhan, 2013, s. 67).

Bu tanımlar doğrultusunda eylem araştırmasının önem çıkan amaçları bulunmaktadır. Aksoy’a göre, (2003, s. 447-448) eylem araştırmasının birincil amacı uygulamanın iyileştirilmesi yönündedir. Bu sebeple eylem araştırmasının öncelikleri arasında kuramsal bilgi üretmek yer almamaktadır. İkincisi, eylem araştırmasında, araştırmacının uygulama sürecinin içinde olmasını sağlamasından dolayı bilgi birinci

elden edinilmekte ve bundan ötürü öğrenilen bilgilerin gönüllü olarak uygulanmasını sağlamaktadır, Üçüncüsü, araştırmanın gerçek dünya içinde uygulanmasından dolayı eylem araştırması, doğrudan mevcut olan problemleri çözmeyi amaçlamaktadır. Dördüncüsü, bireylerin doğrudan katılım sağlayarak güçlenmesini, işbirliği ve sosyal değişimi beraberinde getirmektedir. Sonuncusu da, araştırmaya katılımın doğrudan olmasının sonucu olarak ulaşılan çözümler, uygulamaya taşınırken oluşabilecek direnç durumlarına izin vermemektedir.

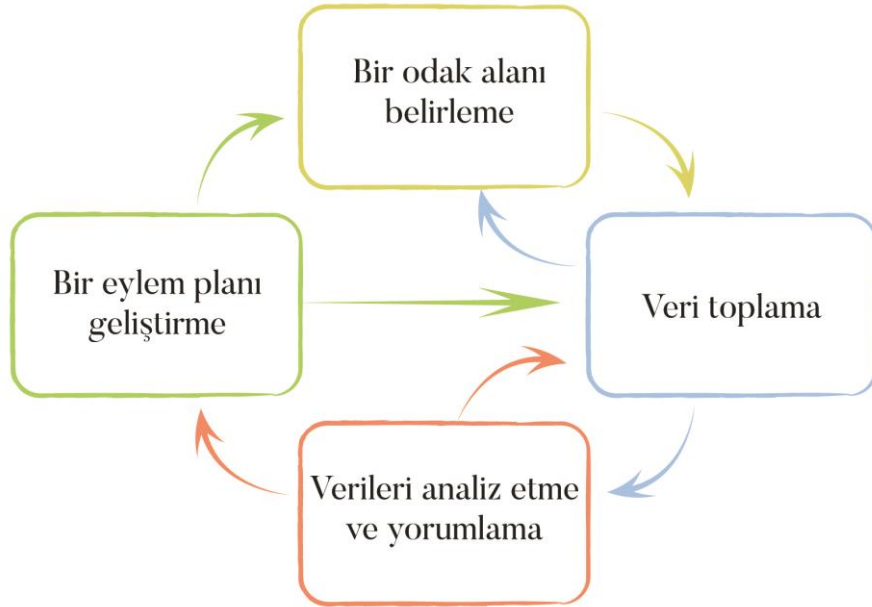
Eğitimin çeşitli sorunlarını yerinde ve sistematik bir biçimde inceleyerek bu sorunlara çözüm bulmak ve eğitimin önemli noktalarının da geliştirilmesini sağlamaktadır (Ekiz, 2003, s.142). Mertler (2006, s. 11-12), eylem araştırmasının ne olduğunu tanımlamak adına önemli özelliklerini yalın bir şekilde aşağıdaki gibi sıralamaktadır:

- Eylem araştırması, genellikle değişimi içinde barındırarak eğitimi geliştiren bir süreçtir.
- Eylem araştırması, eğitimcilerin kendi uygulamalarını geliştirmek için birlikte çalışmalarını içeren bir süreçtir.
- Eylem araştırması, öğretmenler tarafından öğretmenler için uygulandığı sürece ikna edici ve güvenilirdir.
- Eylem araştırması, işbirlikçidir. İlişkileri güçlendirmek adına eğitimcilerin diğer eğitimcilerle birlikte gerçekleştirdiği konuşmalar ve çalışmalarının oluşumudur.
- Eğitimcilerin araştırma sürecinin ilgisi yabancıları değil de ayrılmaz bir parçası olduğundan bu yana eylem araştırması, katılımcı olunan bir süreçtir.
- Eylem araştırması, öğretmenlere araştırma bulgularına doğrudan erişim sağladığından itibaren onlar için kullanışlı ve uygulanabiliridir.
- Eylem araştırması, kişinin öğretim yöntemleri hakkında eleştirel düşünce geliştirmektedir.
- Eylem araştırması, süreci anlamak ve öğrenmek için planlanmış ve sistematik bir yaklaşımdır.
- Eylem araştırması, eğitim hakkındaki fikirlerimizi sınımayı gerektiren bir süreçtir.
- Eylem araştırması, açık görüşlüdür.

- Eylem araştırması, eğitimsel çalışma alanlarının eleştirel analizidir.
- Eylem araştırması, planlama, uygulama, geliştirme ve yansıtmanın periyodik sürecidir.
- Eylem araştırması, kişinin öğretim uygulamalarının gerekçesidir.

2.1.1. Eylem araştırması süreci

Kinetik tipografi uygulaması aracılığıyla öğrencilerin alana yönelik bilgi ve deneyim kazanmalarıyla birlikte ifade biçimlerinin nasıl geliştirileceğini belirlemek amacıyla planlanmış bu araştırma sürecinde araştırmacı aynı zamanda uygulayıcı konumunda da yer almıştır. Eylem araştırmasının aşamaları aşağıdaki şekilde görüldüğü gibi düzenlenmiştir:

Şekil 2.1. Eylem Araştırmasının Diyalektik Döngüsü

Kaynak: Mills, G. E. (2003). *Action research. A guide for the teacher researcher.* Upper Saddle River, NJ: Pearson Education, Inc. (Akt. Uzuner, 2005, s. 6).

2.1.1.1. Araştırmanın uygulama öncesi süreci

Bu bölümde, araştırmanın uygulama öncesi sürecindeki aşamalara ilişkin bilgiler yer almaktadır.

2.1.1.2. Ders planının oluşturulması

Araştırmanın uygulama süreci kinetik tipografi etkinliğini kapsamaktadır. Etkinlik 4 haftalık ders sürecinde tamamlanmıştır. Etkinlik özelliği, kinetik tipografi uygulaması gerçekleştirmek ve bunu yaparken duygu aktarımı konusunun geliştirilmesini sağlamaktır. Bu uygulama için öğrencilerin neyi kinetik tipografi ürününe dönüştürecekleri sorusundan yola çıkılarak uygulama öncesinde çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Bu soruya cevap olarak Müşfik Kenter'in Orhan Veli Kanık'ın 43 şiirini seslendirdiği 1995 yılı tarihli "Bir Garip Orhan Veli" isimli albümü belirlenmiştir. Bu albümün seçilme sebebi, sınıftaki öğrenci sayısının 16 olması ve hepsinin ürünlerinin çıkış noktasının aynı başlığı taşımasının doğru bulunmasıdır. Albüm içerisinde farklı sürelerde şiir kayıtları bulunmasına rağmen uzunluk süreleri ideal görülen şiir sayısı albümün çoğunluğunu kapsamaktadır. Öğrencilerden bu albüm içindeki şiirler arasından çok kısa ya da çok uzun süresi olanları hariç bir şiir seçmeleri ve bu şiiri neden seçtiklerine dair de yazılı bir açıklama yapmaları istenmiştir. Uygulama etkinliği bir uzman ile birlikte belirlenmiştir. Etkinliğin belirlenmesinde, edebi değer taşıması, günümüz görsel iletişim alanlarından biri olması, duygu aktarımı konusuna uygunluğu ve öğrencilerin duygu aktarımlarını geliştirmeleri ölçüt olarak ele alınmıştır.

Araştırmada uygulanan etkinliğin içerisinde her öğrencinin çıkış noktası aynı olması adına çerçeve "Bir Garip Orhan Veli" albümü olmuştur ancak öğrencilerin istedikleri şiiri seçmelerine olanak verilmiştir. Öğrenciler istedikleri şiiri seçmiş ve seçme nedenlerini yazılı olarak açıklamışlardır. Öğrencilere ortak bir çıkış noktası sunulmuş olması onları sınırlamamış aksine seçtikleri şiir ile kurdukları kişisel bağ ve ürüne dönüştürme süreçlerindeki içselleştirme, tasarımlarındaki dil farklılığını sağlamıştır.

Etkinlikte konu tamamen öğrencilere bırakılmamıştır. Ortak bir çıkış noktası verilmiş ancak o çerçeve içinden seçim yapmaları istenmiştir. Konunun tümüyle serbest bırakılması durumu, öğrencilerde seçme ve belirleme açısından kararsızlık yaşayacakları öngörülmüştür. Aşağıda, etkinlikle ilgili ayrıntıları belirten tablo yer almaktadır.

Tablo 2.1. Kinetik Tipografi Etkinliği Tablosu

Etkinliğin Adı	Süre / Tarih	Konunun Önemi
KİNETİK TİPOGRAFI (Müşfik Kenter'in sesinden Orhan Veli Kanık şiirleri)	4 Hafta - 23.02.2016 - 01.03.2016 - 08.03.2016 - 22.03.2016	- Tasarım süreçlerinde alanla ilgili bilinç kazanılması ve ifade biçimlerinin gelişmesi - Seçtikleri şiir ile oluşturdukları tasarımın duygu aktarımı konusunda gelişim göstermelerini sağlaması - Duygu aktarımı konusunun işlenmesine imkan vermesi - Günümüz görsel iletişim alanlarından biri olması ve güncelliğini koruması
UYGULAMA BİÇİMİ		
<ul style="list-style-type: none">• Öğrencilerin sunulan kaynaktan bir şiiri seçmeleri istendi.• Seçtikleri şiiri seçme nedenlerini açıklamaları istendi.• Öğrencilerden yaptıkları açıklamaları yazıya dökmeleri istendi.• Ürünlerin tasarlanacağı medya konusunda konuşulup tartışıldı.• Öğrencilerin hepsi bu medya için bilgisayar destekli tasarım programı olan Adobe After Effects'te karar kıldı.• Sonraki süreçte tipografi ve kinetik tipografi ile ilgili teorik bilgiler verildi ve sınıfça üzerine konuşuldu ve çeşitli örneklerle bu konuşmalar desteklendi.• Teorik bilgiler ve örneklerden sonra öğrencilerim neler düşündükleri konuşuldu ve çalışmalarının tasarım sürecini gerçekleştirdiler.• Uygulama sürecinde karşılşın sorunlara çözüm arandı.• Uygulamanın süreçleri ses ve video kaydı ile kayıt altına alınıp belgelendi.• Uygulamanın sonunda, öğrenciler projeksiyon ile yansıttıkları çalışmalarını kendi ifadeleri yaptıkları sunumları izlenildi ve sınıfça sunulan çalışmalar üzerine yorumlar yapılarak sonuçlandı.		

2.1.1.3. Odak öğrencilerin belirlenmesi

16 öğrenci ile gerçekleştirilen araştırma uygulamasında 6 odak öğrenci iç örneklem yoluyla belirlenmiştir. Uygulamanın ilk dersinde kişisel bilgi formu verilen öğrencilerden doldurmaları istenmiştir. Öğrencilerin kişisel bilgi formlarındaki cevaplar ile birlikte dersi veren öğretim üyesi Doç. Metin İnce'nin öğrenciler ile ilgili görüşlerinden yola çıkılarak 6 odak öğrenci belirlenmiştir. İzleme komitesi üyelerinden destek alınarak oluşturulan kişisel bilgi formu (EK A) öğrencilerin eğitim durumları, aile bilgileri, sosyal medya kullanım bilgileri ve kinetik tipografi hakkındaki düşüncelerinden oluşmuştur.

2.1.1.4. Yazılı izin formu

Araştırmacı, uygulama öncesinde öğrencileri bilgilendirmek amacıyla yazılı izin formu oluşturmuştur. Bu izin formu yapılacak uygulama hakkında öğrencileri bilgilendirmiş ve uygulamanın tüm öğrencilerle gerçekleştirileceği ancak belirlenecek olan 6 odak öğrenci ile görüşmeler yapılacağı açık bir şekilde belirtilmiştir. İşlenecek dersler süresince video kayıtları alınacağı ve bu kayıtların sadece araştırma için kullanılıp izinleri dışında kimseyle paylaşamayacağı açıklanmıştır. Geçerlik

komitesinin onayı alınarak hazırlanan yazılı izin formu (EK B) dersi alan tüm öğrenciler yazılı izin formunu onaylayarak imzalamışlardır.

2.1.1.5. Geçerlik ve güvenilirlik

İyi bir eylem araştırması ölçütü, nitelik, yararlılık, geçerlik, güvenilirlik ve işlenebilirlik gibi terimlerle tanımlanmaktadır (Herr ve Anderson, 2005, s. 49). Araştırmada, söz konusu terimlerin nasıl sağlandığı aşağıda belirtilmiştir:

Araştırmanın inandırıcılık düzeyi, toplanan verilerin birbirleriyle tutarlı olması ve objektif bir biçimde sunulmasıyla oluşturulmuştur. Araştırmada inandırıcılık düzeyi aşağıda belirtilen çalışmalar ile sağlanmıştır.

- Araştırma verileri 23.02.2016-22.03.2016 tarihleri arasındaki 4 haftalık ders sürecini içermektedir.
- Araştırma verilerinin düzenli olarak her hafta ders sonrasında makro analizleri yapılmıştır.
- Araştırmada planlama, uygulama, sonuçlandırma süreçlerinde ve veri analizlerinde de uzman görüşlerine başvurulmuştur.

Araştırma uygulamasının devamlı denetim altında tutulabilmesi için 2 alan uzmanından oluşan bir geçerlik komitesi oluşturulmuştur. Her hafta uygulama dersi sonrası geçerlik komitesi düzenli olarak toplanmıştır. Bu toplantılarda, derslerin video kayıtlarının makro analizi yapılmış görüntüler izlenmiş ve uygulamalara, problem durumları ve araştırmanın amacına ilişkin öneri ve görüşler belirtilmiştir. Bu görüşler doğrultusunda eylem planlarında gerekli görülen değişimlere gidilmiştir. Geçerlik komitesi toplantılarında varılan kararlar araştırmanın eylem sürecine etkili olmuştur. Bu toplantılar boyunca ses kaydı alınmış ve dökümleri yapılmıştır. Araştırmanın geçerliliği, eylem planındaki yapılan değişikliklerin komite üyeleriyle birlikte araştırmacının ortak görüşlerine dayanmasıyla sağlanmıştır.

Araştırmacı, aktarılabilirlik boyutunda, araştırmadan faydalanılması açısından süreci oldukça yalın ve anlaşılır bir dil ile aktarılmasına dikkat edilmiştir.

2.1.1.6. Araştırmacının rolü

Eylem araştırması uygulama süreci araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiştir. Araştırmacı konu ile ilgili alanyazını taraması yaparak gerekli okumalar yapmış ve incelemelerde bulunmuştur. Uygulama için yeterli alt yapıyı oluşturmaya çalışmıştır. Kinetik tipografi ile olabildiğince çeşitlilikte makaleye ulaşmıştır. Ancak konunun sanat eğitimi bağlamında uygulanmış bir çalışmayla karşılaşmamıştır. Bu konunun ilgi çekici gelmesi ve gerekli bir uygulama olacağı düşüncesinden yola çıkararak, öğrencilerle birlikte bu konuda uygulama yapmayı istemiştir. Araştırmanın sanat eğitimi alanında uygulanacak olmasından dolayı, nitel araştırmanın daha uygun olduğu düşünölmüştür. Araştırma modeli olarak ise, araştırma kinetik tipografi uygulamasını kapsadığından, uzman görüşlerinin yönlendirmesiyle olarak eylem araştırması modelinde karar kılınmıştır.

Araştırmacı, öğrencilerle uygulama sürecinden önce bir kez ve uygulama boyunca öğrencilerle sürekli diyalog halinde olmuştur. İletişim eksikliği yaşanmaması adına ilk derste Facebook üzerinde bir grup oluşturulmuş ve buradan çeşitli paylaşımlarda bulunmuştur. Uygulama öncesinde araştırma uygulaması hakkında öğrencileri bilgilendirmiştir. Araştırmacı ilk derste kendisini öğrencilere tanıtmış ve araştırmanın süreci, içerdiği aşamalar ve dikkat etmeleri gereken konular hakkında bilgilendirme yapılmıştır. Bilgilendirmelerin ardından öğrencilere yazılı izin formu ile birlikte öğrenci bilgi formu dağıtılmıştır. Öğrenciler gerekli izin onayını verip bilgi formlarını da doldurmuşlardır.

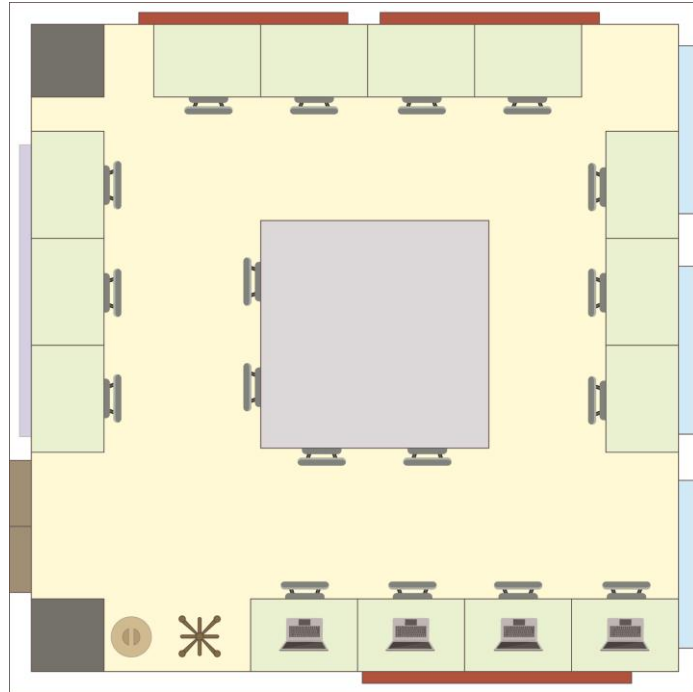
Uygulama bitişiyle araştırmacı, topladığı verileri arşivlemiştir. Bu arşiv, öğrenci bilgi formları, araştırmacı gñnlükleri, öğrenci gñnlükleri, sesli görüşmeler, ders video kayıtları ve öğrenci ürünlerinden oluşmaktadır.

2.2. Ortam

Araştırmanın uygulaması 2015-2016 öğretim yılı bahar döneminde, Anadolu Üniversitesi Eğitim Faköltesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Öğretmenliği Programı, Grafik Tasarım anasanat dersi bünyesinde 3. sınıf öğrencileri ile gerçekleştirilmiştir. Bünyesinde Resim, Grafik ve Heykel anasanat dallarında eğitim-öğretim veren kurum binası iki kattan oluşmaktadır. Bu katlarda derslerin niteliğine göre materyaller açısından yeterli desen, grafik, heykel, özgün baskı vb. atölyeleri bulunmaktadır. Bu okulun uygulama için uygun bulunmasında, araştırma danışmanı

Doç. Metin İnce'nin önerisi üzerine ve uygulamanın gerçekleşeceği atölyenin uygun çalışma ortamına sahip olması ile birlikte uygulamaya katılacak öğrencilerin yeterli bilgi birikimine sahip olmaları etkin rol oynamıştır.

Araştırma uygulamasının gerçekleştiği Grafik Tasarım Atölyesi, binanın giriş katında bulunan koridorun sol tarafındaki ilk atölyedir. 16 öğrencinin aldığı Grafik Tasarım dersi sınıfında, belirli bir oturma düzeni uygulanmamaktadır. Atölye girişinin karşısında ki duvarda pencereler yer almakta pencerelerin karşı duvarında ise beyaz bir yazı tahtası yer almaktadır. Diğer iki duvarlardan bir tanesi öğrenci işlerinin sunulduğu panoları barındırırken karşısında yer alan duvar üzerinde ise çeşitli ilan, duyuru benzeri bilgilendirme yazıları bulunmaktadır. Atölyenin dört duvarına dayanmış çalışma masaları mevcuttur. Bu masalardan giriş kapısının sağında bulunan masaların üzerinde öğrencilerin çalışmalarını sürdürebilecekleri 4 adet masaüstü bilgisayar bulunmaktadır. Atölyenin tam ortasında yaklaşık büyüklüğü 4 metrekare olan kare bir çalışma masası yer almaktadır. Ayrıca kapının sağında bulunan öğrenci çalışmaları için raf, rafın yanında ise askılık ve çöp kovası mevcut olup kapının solundaki köşede de bir adet raf daha bulunmaktadır. Atölyeye ait yerleşim düzeni aşağıda belirtilmiştir.

Şekil 2.2 Grafik Tasarım Atölyesi Yerleşim Düzeni Kuşbakışı Görünümü

2.3. Katılımcılar

Araştırmanın katılımcılarını 2015-2016 öğretim yılı bahar dönemi, Anadolu üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Grafik Tasarım anasanat dersi 3. Sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın 3. Sınıf öğrencileri ile gerçekleştirilmesinin uygun görülme sebepleri, bir ve ikinci sınıf öğrencilerinin alan ve konu bakımından yeterli alt yapıya sahip olmamaları ve bunun yanında 4. sınıf öğrencilerinin de çeşitli sınav (KPSS, YDS, ALES, vs.) kaygı ve hazırlıklarında bulunmalarından dolayı araştırmaya ilgisiz kalacaklarının düşünülmesi olmuştur.

Uygulamanın gerçekleştirildiği sınıfta araştırmanın kapsamı, amacı ve süreci ile ilgili temel bilgilendirmeler yapılmış ve öğrencilerden katılımlarını onayladıkları yazılı izin formu imzalatılmıştır. Öğrenciler hakkında bilgi edinmek, alana ilişkin ilgi ve amaçlarını tespit edebilmek ve kinetik tipografi konusuna yönelik ilgi ve görüşlerini ortaya koymak için hazırlanan kişisel bilgi formu hazırlanmış ve doldurmaları istenmiştir.

Araştırma etkinliği tüm sınıf ile yapılmıştır. Kinetik tipografi etkinliğinde, temsili video dökümü ve analizinde tüm katılımcıların yaklaşımları değerlendirilmiştir. Ancak öğrenci günlükleri, yarı-yapılandırılmış görüşme ve öğrenci ürünleri yoluyla veri toplanması “iç örnekleme” ile yapılmıştır. Araştırma adına önem taşıyabilecek öğrencilerin belirlenmesine dikkat edilmiştir. İç örnekleme belirlenmesi sürecinde ölçüt örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. “Bu örnekleme yöntemindeki temel anlayış önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan bütün durumların çalışılmasıdır.” (Yıldırım ve Şimşek, 2006, s. 112). Önceden hazırlanmış ölçütler listesinin kullanılabilmesinin yanı sıra araştırmacı da bu ölçütleri araştırmacının belirlemesi de söz konusudur.

Bu araştırmanın temel ölçütleri araştırmacı tarafından belirlenmiş olup dersi veren ve sınıf hakkında bilgi sahibi olduğu için öğretim üyesi Doç. Metin İnce'nin görüşlerinden faydalanılmıştır. Araştırmada öğrencilerin derse devam durumları, kendilerini iyi bir şekilde ifade edebilmeleri, temel tasarım öğeleri hakkındaki yeterlilikleri, bilgisayar ortamındaki tasarım programlarını kullanabilme düzeyleri ve sanatsal etkinliklere olan ilgi ve katılımları ölçüt olarak değerlendirilmiştir. Ayrıca öğrenci bilgi formları da bu ölçütleri belirlemede yarar sağlamıştır. Katılımcıların gerçek isimleri araştırma içerisinde tanımlanmayarak yerine kod isimler kullanılmıştır.

Bu ölçütler doğrultusunda oluşturulan odak öğrencilerin genel özellikleri aşağıda açıklanmıştır:

Derya: Resim-İş öğretmeni olmak için okuduğu bölümü seçmiştir. Araştırmacı ve konuşkan bir karaktere sahiptir. Okuduğu bölümün yanı sıra arkeoloji alanında yan dal eğitimi almaktadır. Sinema ve tiyatro oyunlarını haftada bir kez izlemekte olup sergilere ayda bir kez katılmaktadır. Ayrıca günde en fazla 1 saat televizyon izlemekte ve günde en az 3 saat internette vakit geçirmektedir. Sosyal medya kullanımında ise Facebook, Twitter, Instagram, Pinterest ve Youtube yer almaktadır. Bunlardan en çok vakit geçirdiği medya Youtube olup daha az vakit geçirdiği medyalar ise Twitter, Instagram ve Pinterest'tir. Kinetik tipografi çalışmaları izlemiş ve kendisi de çalışma yapmıştır. Kullandığı bilgisayar destekli tasarım programları, Adobe Illustrator, Adobe Photoshop ve Adobe After Effects'dir. Kapsamlı bir resim-iş öğretmeni olmak istemektedir.

Şekil 2.3. Derya'ya Ait Kişisel Bilgilerin Şematik Görüntüsü

Hakan: Güzel Sanatlar Lisesi mezunudur. Okuduğu bölümü seçme nedeni olarak lise eğitimini dile getirmektedir. Derslerde sakin, soğukkanlı ve konuşmayı fazla sevmeyen bir karakter sergilemiştir. Ayda bir kez sinema, tiyatro ve sergilere gitmektedir. Televizyon izlememekte ancak günde 3 veya daha fazla saat internette vakit geçirmektedir. Sosyal medyalarından ise Facebook, Instagram, Pinterest, Youtube ve Flickr kullanmaktadır. En çok Youtube'da 3 saat geçirmektedir. Bunun yanı sıra Facebook, Instagram ve Pinterest'te vakit geçirmektedir. Kinetik tipografi çalışmaları izlemiş ve çalışması yapmıştır. Kullandığı bilgisayar destekli tasarım programları,

Adobe Illustrator, Adobe Photoshop ve Adobe After Effects'dir. Grafik Tasarım alanında ilerlemek istemektedir.

Şekil 2.4. Hakan'a Ait Kişisel Bilgilerin Şematik Görüntüsü

Fikret: Sanat ve Grafik Tasarım alanlarında yeterli bir düzeyde olmak istediği için bu bölümü seçmiştir. Öğrenmeye meraklı, katılımda bulunan ve denemeler yapmaktan kaçınmayan bir karakteri vardır. Sinema ve sergilere ayda bir kez gitmektedir. Günlük 2 saat televizyon izlemekte olup 3 saatten fazla internette vakit geçirmektedir. Facebook, Instagram, Pinterest ve Youtube kullandığı sosyal ağlar arasındadır. Youtube ve Facebook'ta 3 saat, Instagram'da 2 saat ve Pinterest'te ise 1 saat vakit geçirmektedir. Kinetik tipografi çalışmaları izlemiş ve kendisi de çalışma yapmıştır. Adobe Illustrator, Adobe Photoshop ve Adobe After Effects kullandığı bilgisayar destekli tasarım programlarıdır. Kendini geliştirmeyi istemekte ve yeterli düzeyde bir sanatçı olmak istemektedir.

Şekil 2.5. *Fikret'e Ait Kişisel Bilgilerin Şematik Görüntüsü*

Serkan: İyi bir grafiker olabilmek için bu bölümü seçmiştir. Grafik Tasarıma ilgisi yoğundur. Çok girişken olmamakla birlikte dahil olduğunda da kendini ifade edebilen bir karaktere sahiptir. Sinemaya ve sergilere ayda bir kez gitmektedir. Ayrıca günde 2 saat televizyon izlemekte ve günde en az 3 saat internette vakit geçirmektedir. Sosyal medya kullanımında ise Facebook, Instagram, Pinterest ve Youtube yer almaktadır. Youtube'da 3 saat, Facebook'ta 2 saat, Instagram ve Pinterest'te ise 1 saat vakit geçirmektedir. Kinetik tipografi örnekleri izlemiş ve kendisi de bu konuda ürün çıkarmıştır. Bilgisayar destekli tasarım programlarından Adobe Illustrator, Adobe Photoshop ve Adobe After Effects'i kullanmaktadır. Grafik Tasarım alanında kendini geliştirmeyi hedeflemektedir.

Şekil 2.6. Serkan'a Ait Kişisel Bilgilerin Şematik Görüntüsü

Ahmet: Güzel Sanatlar Lisesi'nden mezun olmuştur. Sakin, açıklayıcı ve tespitlerde bulunabilen bir karakter yansıtmıştır. Çalışmalarında alternatifler yapmayı sevmektedir. Ayda bir kez sinema ve tiyatro izlemekte olup haftada bir kaç kez de sergilere gitmektedir. Televizyon izlememekte ancak gününün 3 ve daha fazla saatini internette geçirmektedir. Sosyal medya kullanımı ise günde 3 saat Youtube, 2 saat Facebook, 1 saat ve daha az Instagram, Pinterest ve forumlar şeklindedir. Birçok kinetik tipografi örnekleri izlemiş ve çalışması yapmıştır. Ayrıca stop motion çalışması da yapmıştır. Adobe Illustrator, Adobe Photoshop, Adobe After Effects, Adobe Flash ve Corel Draw kullandığı bilgisayar destekli tasarım programlarıdır. Sınıfta, en çok bilgisayar destekli tasarım programı bilen öğrencilerdendir. Sanat adına bir eğitimci görevi üstlenmek ve bu görevde kendini geliştirmeyi istemektedir.

Şekil 2.7. Ahmet'e Ait Kişisel Bilgilerin Şematik Görüntüsü

Oğuz: Güzel Sanatlar Lisesi mezunudur. Babası resim öğretmeni olduğu için sanata olan yakınlığı erken yaşlarda başlamıştır. Konuşkan, araştırmacı, çalışkan ve girişimci bir karakter sergilemektedir. Ayda bir kez sinema izlemekte, bir kez sergilere katılmakta Günde 1 saat ve daha az televizyon izlerken 3 ve daha fazla saat internette vakit geçirmektedir. Kullandığı sosyal ağlar ise Facebook, Twitter, Instagram, Pinterest ve Youtube' dur. Bu ağların hepsinde birer saat ya da daha az vakit geçirmektedir. Kinetik tipografi ürünleri izlemiş ve kendisi de bu alanda ürün oluşturmuştur. Ayrıca video art ve stop motion çalışmaları da uygulamıştır. Bilgisayar destekli tasarım programlar açısından sınıfın en çok program bilen öğrencilerindendir. Bu programlar, Adobe Illustrator, Adobe Photoshop, Adobe After Effects, Adobe Flash, Adobe InDesign, Sony Vegas'dır. Sanat eğitimcisi olmayı hedeflemektedir.

Oğuz			
KİŞİSEL ÖZELLİKLERİ		SOSYAL MEDYA	
Konuskan, araştırmacı, çalışkan ve girişimci bir karaktere sahiptir.		 	
AMACI		PROGRAMLAR	
Sanat eğitimcisi olmak.		 	
ETKİNLİKLER		UYGULAMALARI	
Sinema Tiyatro Sergi İnternet		Stop Motion Kinetik Tipografi Video Art	

Şekil 2.8. Oğuz'a Ait Kişisel Bilgilerin Şematik Görüntüsü

2.4. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın konusu doğrultusunda kaynak taraması yapılmış ve araştırma problemine yönelik cevap bulunabilecek verilerin toplanmasında kişisel bilgi formu, video kayıtları, yarı-yapılandırılmış görüşme, doküman incelemesi, araştırmacı günlüğü ve öğrenci günlükleri kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Bu form öğrenciler hakkında araştırma ile uyumlu olarak kapsamlı bir ön bilgi edinmek amacıyla hazırlanmıştır. Formda, aile, aldıkları eğitim, yaptıkları çalışmalar, katıldıkları sosyal ve sanatsal etkinliklerin yanı sıra kinetik tipografi ile ilgili düşünceleri hakkında bilgi edinilmiş ve odak öğrencilerin belirlenmesinde rol oynamıştır. Bu formun oluşturulmasında Doç. Metin İnce ve Arş. Gör. Dr. Çiğdem Tanyel'in görüş ve tavsiyeleri faydalı olmuştur.

Video Kayıtları: Video kayıtları uygulama derslerinin her sürecinde yapılmıştır. Uygulamacı konumunda da olan araştırmacının bu kayıtları ders sonrasında izleyip gözlemleyebilmesine nesnel bir şekilde imkan vermiştir. Araştırmacı, öğrencilerin ders içerisindeki halleri, katılımları ve yorumları hakkında bilgi veren video kayıtları araştırmanın amacı bağlamında geçerlik komitesine haftalık olarak sunmuştur. Bunun sonucunda eylem planının değişip gelişmesine ilişkin olarak geçerlik komitesi üyeleri nesnel yorumlarda bulunarak katkı sağlamışlardır.

Araştırmanın video kayıtlarını araştırmacı kendisi yapmıştır. Ancak bazen kurulum ve teknik sorun oluşan durumlarda öğrencilerden yardım almıştır. Video

kayıtları, yaşanabilecek sıkıntıları en aza indirebilmek için 2 dijital kamera ile farklı açılardan yapılmıştır. Araştırmacı bu kayıtları her ders sonrası bilgisayara aktararak dosyalamış ve veri setine eklemiştir. Uygulamanın başlangıcından bitişine kadarki süreçte 16 saat ders süresince 9 saat 52 dakika video kaydı yapılmıştır. Bu kayıtlardan gerekli dökümler yapılmıştır.

Yarı-Yapılandırılmış Görüşme: Yapılandırılmış görüşmenin aksine yarı-yapılandırılmış görüşme sırasında beklenmedik durumlar karşısında sorular detaylandırılabilir. Bu görüşme türü, katılımcıların hissettiklerini, düşündüklerini ve bir şeyi nasıl açıkladıklarını görmeyi sağlamak ve gözden kaçabilecek detayları yakalamaya fırsat vermektedir (Glesne, 2012).

Tablo 2.2. Öğrenci Görüşmeleri Tablosu

Katılımcı	Görüşme Tarihi	Görüşme Süresi
Derya	29.03.2016	00:08:12
Hakan	29.03.2016	00:08:12
Fikret	29.03.2016	00:08:44
Serkan	29.03.2016	00:11:11
Ahmet	29.03.2016	00:10:32
Oğuz	29.03.2016	00:10:09

Uygulanan etkinlik sonucunda, yarı-yapılandırılmış görüşme belirlenmiş 6 odak öğrenci ile birlikte gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın amacı kapsamında uzmanların görüşlerinden yola çıkılarak görüşme soruları hazırlanmış ve uygulanmıştır. Görüşmede, öğrencilere uygulamanın süreci, derslerin işleyişi ve uygulama sonucunda ortaya koydukları tasarım ürününe ilişkin sorular yöneltilmiş ve düşünceleri alınmıştır. Öğrencilerle gerçekleştirilen görüşmenin tarih ve süre bilgileri aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Doküman İncelemesi: Öğrencilerin kinetik tipografi uygulaması sonucunda ortaya çıkardıkları çalışmalar, ürün dosyalarına eklenmiştir. Eylem araştırmalarında veri kaynağı olabilmesi açısından farklı türdeki dokümanlar kullanılabilir. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen unsurlar ile ilgili bilgi içeren yazılı materyallerin, film, video ve fotoğrafların analizini kapsar (Yıldırım ve Şimşek, 2006, s.187-189).

Araştırmacı Gnlg: Araştırmacının birincil kayıt aracı olan günlük, insanlar, karşılıklı diyaloglar, durumlar ve etkinlikler hakkında betimlemeler barındıran; düşünceler, görüşler, nseziler ve meydana gelen kesişmelerle ilgili notların alındığı ve araştırmacının bireysel düşüncelerinin grlebildiğı bir araçtır (Glesne, 2012, s. 96). Araştırmanın sağlıklı ilerlemesine katkı sağlaması için düzenli olarak görüş ve gözlemler not alınmıştır.

Öğrenci Günlükleri: Araştırma etkinliğinin ilk dersinden itibaren öğrencilerden günlük tutmaları istenmiştir. Öğrencilerin günlük tutmalarını devamlılık haline getirebilmek için her hafta ders sonunda kağıt dağıtılmış ve o dersle ilgili duygu ve düşüncelerini yazmaları istenmiştir. Ders bitiminde öğrenciler yazmış oldukları günlükleri araştırmacıya teslim edip derslikten ayrılmışlardır.

2.5. Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Eylem araştırmasının içeriğinden dolayı araştırmada analiz, veri toplama süresince paralel ilerlemiştir. Araştırma verilerinin özümleme ve yorumlama aşamasında “tematik analiz” yönteminden faydalanılmıştır. Glesne’ye göre (2012, s. 251-255) tematik analiz, “verilerin kodlanmasını ve daha sonraki analiz ve betimlemeler için yeniden kodlanmasını ve ayrılmasını” içermektedir. Verilerin kodlanmasıyla, aynı Şekilde kodlanmış bütün veriler okunabilmektedir. O kodun özünde ne olduğunu öncelikli olarak aranmalı ve daha sonra bir durum için aynı Şekilde kodlanmış verilere bakıp ve diğer etkileyici faktörlere bağlı olarak nasıl değiştiği ya da çeşitlendiği görülebilmektedir. Tematik analizin altı aşamadan oluştuğunu belirten Braun ve Clarke (2006) bu aşamaların sıralamasını Şu Şekilde yapmaktadır:

1. Veriye aşına olma
2. İlk kodları oluşturma
3. Temaları araştırma
4. Temaları kontrol etme
5. Temalar adlandırma ve tanımlama
6. Rapor haline getirme.

Araştırma boyunca toplanan verilerin özümlenmesi, verileri toplama aşamasında makro seviyede, veriler toplandıktan sonra ise mikro seviyede incelenerek yapılmıştır. Uygulama boyunca araştırmacı, dersin işlendiği günün ertesi günü geçerlik komitesi ile toplantıya katılmıştır. Toplantıda sunmak için ğrenci günlüklerini inceleyip video

kayıtlarının makro analizlerini yapmıştır. Uygulama bittikten sonra makro analizleri yapılmış video kayıtları ve yarı-yapılandırılmış görüşme kayıtlarının yazıya dökümü gerçekleştirilerek kodlamalar yapılmıştır. Araştırmacı sonraki aşamada verileri NVivo 11 nitel veri analizi programına aktarmış ve kodlamalarını program üzerinde yapmıştır. Uygulama sonucunda öğrencilerin ürettiği kinetik tipografi çalışmaları, uzman görüşleri doğrultusunda hazırlanan rubrik form ile değerlendirilmiştir. Rubrik formlar iki uzman tarafından ayrı ayrı puanlanarak yorumlanmıştır.

3. BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde, araştırma sürecinde elde edilen verilerin incelenmesiyle meydana gelen bulgular ve yorumlar bulunmaktadır. Araştırma sürecinde veriler tematik analiz yöntemiyle çözümlenmiştir. Araştırmada toplanan veriler, alan uzmanlarının görüşleri doğrultusunda incelenmiş ve yorumlanmıştır. Araştırma uygulamasının süreci haftalık olarak detaylandırılarak ortaya konulmuştur. Uygulamaya ait bulgular, araştırmanın birinci sorusu olan “Gerçekleştirilen kinetik tipografi uygulaması öğrencilerin tasarım ürünlerine nasıl yansımaktadır?” sorusuna açıklık getirmiştir. Uygulama yapısına, katkısına ve süreç içinde yaşanan sorunlara göre incelenmiş ve alt temalar oluşturulmuştur. Uygulama öncesine ilişkin bulgular, öğrenci bilgi formlarından elde edilmiş ve 4 alt temada sunulmuştur. Öğrencilerin öğretim süreciyle ilgili görüşleri, araştırmanın “Öğrencilerin, kinetik tipografi uygulaması yaptıkları Grafik Tasarım dersinin öğretim sürecine ilişkin görüşleri nelerdir?” sorusuna açıklık getirecek şekilde 2 alt tema içinde sunulmuştur. Araştırmada elde edilen bulgulara ilişkin tema ve alt temalar aşağıdaki şekilde belirlenmiştir:

Şekil 3.1. Araştırmada belirlenen tema ve alt temalar

3.1. Uygulama Öncesi Öğrencilerin Kinetik Tipografi Algılarına İlişkin Bulgular

Uygulama öncesi sınıftaki öğrencilerin kinetik tipografi ile ilgili fikirlerini öğrenebilmek için, kişisel bilgi formu içinde öğrencilere yöneltilmiş “Kinetik tipografi hakkında ne düşünüyorsunuz?” sorusuna öğrencilerin aktardıkları bilgiler doğrultusunda elde edilen verilerle aşağıdaki temalar ortaya çıkarılmıştır. Öğrencilerin soruya verdikleri dönütler ders planlarının hazırlanmasında yönlendirici olmuştur. Araştırmacı bu bilgilerden yola çıkarak öğrencilerdeki eksiklikleri gidermek amacıyla haftalık ders planlarındaki etkinlikleri bu anlayışla hazırlamıştır.

Tablo 3.1. Öğrencilerin Kinetik Tipografiye İlişkin Görüşleri

Öğrencilerin Kinetik Tipografi Algısına Yönelik Bulgular	
	Hareketli yazı
	Düzen ve ritim
	Geniş kullanım alanı
	Program bilgisi geliştirme

Tablodan anlaşılacağı üzere öğrenciler, kinetik tipografiyi daha çok yazının hareketlendirilmesi olarak betimlemiştir. Hakan, kişisel bilgi formunda kinetik tipografiyle ilgili olarak “Harflerin hareketli hale getirilerek düzenlenmesine kinetik tipografi denir.” cümlesiyle görüşünü ifade etmiştir. Hakan bu ifadeyle kinetik tipografideki hareket olgusuyla düzenlenmesine dikkat çekmektedir. Oğuz, “Harf ve sembollerin ritmik şekilde hareketleri, birbirine uyumu” ifadesiyle kinetik tipografide harflerin yanı sıra sembollere değinirken aynı zamanda ritme ve uyuma vurgu yapmıştır. Derya, “Kinetik tipografi, hareketli yazılar bilgisayar ortamında daha öncede yaptığımız, bilince kolay ama diğer türlü uğraştırıcı bir çalışma.” cümlesiyle kinetik tipografiye dair görüşünü belirtmiştir. Bu ifadeyle Derya, sahip olunan bilgiyle orantılı olarak yapılması kolay ya da uğraştırıcı olduğunu belirtmiştir.

İfadelerinde kinetik tipografinin kullanım alanlarına dikkat çeken Serkan, “Kinetik tipografinin bence sınırsız bir alanı olduğunu düşünüyorum. Bugün reklamlarda, filmlerde vb. yerlerde sıklıkla kullanılmaktadır.” cümlesiyle kinetik

tipografinin günümüz medyasındaki kullanımı bakımından sahip olduğu alan genişliğine ve kullanım sıklığına vurgu yapmıştır.

Fikret'in, "Program öğrenme sürecinde iyi bir eğitici. Bir konuyu işlemek de keyif vericidir. Kinetik tipografinin konumuz olmasından memnunum." cümlesi kinetik tipografi uygulamasının kullanılan bilgisayar destekli tasarım programı hakkındaki bilgileri geliştireceği yönündedir. Kinetik tipografinin keyif aldığı bir alan olduğunu belirten Fikret, araştırma uygulamasının kinetik tipografi olması bakımından memnun olduğunu ifade etmiştir.

Diğer öğrencilerden farklı olarak kendisinin kinetik tipografi ile olan ilgisine ve tecrübesine değinen Ahmet, "Daha önce birçok kinetik tipografi örneği izledim ve nasıl yapıldığı, ne olduğu konusunda okumalar yaptım. Bunlar ışığında bir tipografi çalışması yaptım. Temel teknik düzeyinde yeterlilik gösterebiliyorum." Ahmet'in bu ifadesine baktığımızda, kinetik tipografi örnekleri inceleyip tanımı ve nasıl yapıldığıyla ilgili yaptığı okumaları belirtmiştir. Bu araştırmalar sonucunda da bir çalışma yaptığını ifade ederek kendini teknik anlamda temel bir düzeyde gördüğüne vurgu yapmıştır

Tüm öğrenci görüşleri incelendiğinde, öğrencilerin kinetik tipografi hakkında yüzeysel bir bilgiye sahip olduğunu söyleyebiliriz. Öğrenciler kinetik tipografiyi genel olarak hareketli yazı olarak betimlemektedirler. Hareketin kinetik tipografinin en önemli olgusu olmasına rağmen hareketli her yazı kinetik tipografiyi karşılamamaktadır. Ayrıca öğrenciler kinetik tipografiyi daha çok teknik boyutuyla görmektedirler. Çalışmanın yapılabileceği bilgisayar destekli tasarım programına tamamen hakim olmak çalışmada işlenen konuyu yansıtmaya yardımcı olmayabileceği gibi bu programlara daha az ya da kişinin yeterli gördüğü düzeyde hakim olmak konuyu yansıtmaya yardımcı olabilmektedir.

3.2 Araştırma Uygulama Süreci

Araştırma uygulama süreci, 2015-2016 Öğretim Yılı Bahar döneminde verilen Grafik Tasarımı anasanat dersinde 23.02.2016 – 22.03.2016 tarihleri arasındaki 5 haftalık süreç içindeki 4 haftalık ders sürecini kapsamaktadır. Bu durumun sebebi 15.03.2016 tarihinde işlenecek olan dersin öğrencilerin vize haftalarında yer almasından dolayı o hafta ders işlenmemiştir. Kinetik tipografi çalışması yapılan uygulama süreci okuma, araştırma, tartışma, uygulama, sunum yapma, ürün değerlendirme şeklinde gerçekleşmiştir. Bu süreç içerisinde öğrencilere kinetik tipografi ile ilgili bilgiler

verilmiş, öğrencilerle tartışılmış, okumalar verilmiş, projektör ile yansıtılmış ürün değerlendirmeleri yapılmıştır. Araştırmanın 1. sorusu olan “gerçekleştirilen kinetik tipografi uygulaması öğrencilerin tasarım ürünlerine nasıl yansımaktadır?” sorusuna ilişkin araştırma, planlama ve uygulama aşamaları izlenmiştir.

Tablo 3.2. *Etkinliğin Uygulama Süreci*

ARAŞTIRMA UYGULAMASI SÜRECİ	
TARİH	UYGULAMA
22 Şubat 2016	<ul style="list-style-type: none"> - Tanışma - Araştırma uygulamasının açıklanması - Konu anlatımı - Okuma kaynakları verme
01 Mart 2016	<ul style="list-style-type: none"> - Öğrenci çalışmalarının haftalık gelişimlerinin izlenmesi - Değerlendirme ve tartışma - Tasarım planlama üzerine açıklama yapma - Teknik sorunları tartışma ve çözüm üretme
08 Mart 2016	<ul style="list-style-type: none"> - Öğrenci çalışmalarının haftalık gelişimlerinin izlenmesi - Değerlendirme ve tartışma - Çalışmalarda yapılacak düzeltmeler üzerine tartışma - Helvetica belgeseli, tasarım anlayışları ve tasarım örnekleri hakkında konuşma
23 Mart 2016	<ul style="list-style-type: none"> - Çalışmaların tamamlanması - Tamamlanan çalışmaların izlenmesi - Yorumlama, değerlendirme ve tartışma - Uygulama sürecine ilişkin görüşlerin ifade edilmesi - Vedalaşma

Uygulama, günümüzün kaçınılmaz tasarım ortamı olan video ile tipografinin birleşmesi ve hareket kavramının dahil olmasıyla ortaya çıkan anlayıştan hareketle oluşturulmuştur. Bu etkinlik öğrencilerin kinetik tipografi çalışması yapmaları, duyguları yorumlamaları ve bu yorumları aktarabilmeleri açısından önemlidir. Bu uygulamayla birlikte öğrencilerin video ve tipografi ilişkisini kurabilmeleri, duygu aktarımı konusunda gelişim göstermeleri amaçlanmıştır. Öğrencilere, onlara sunulan Müşfik Kenter’in Orhan Veli Kanık’ın 43 şiirini seslendirdiği 1995 yılı tarihli “Bir Garip Orhan Veli” isimli albümü içinden bir şiiri seçmeleri ve bu şiirin kinetik tipografi uygulamasını gerçekleştirmeleri söylenmiştir. Hemen ardından ürünleri hangi ortamda tasarlayacakları üzerine tartışılmış ve öğrenciler bilgisayar tabanlı bir tasarım programında yapılmasının iyi olacağı konusunda hemfikir olup After Effects

programında karar kılmışlardır. Süreç içinde öğrencilerin çalışmaları üzerinde yönlendirmeler yapılmıştır.

Öğrencilerin çalışma gerçekleştirmeleri adına öncelikle bazı kavramlardaki bilgi eksiklerinin giderilmesi gerektiği düşünülmüştür. Bu doğrultuda, öncelikle kinetik tipografiyi oluşturan kavramlar hakkında bilgiler verilmiştir. Bilgilendirme sürecinden sonra çeşitli anlayışlardaki kinetik tipografi örnekleri üzerinden bu kavramlar pekiştirilmeye gidilmiş ve öğrencilerle tartışılmıştır. Bu süreçte dersin dışında facebook üzerinde kurulan grup üzerinden öğrencilere okuma yapmaları için konuyla ilgili tez paylaşımı yapılmış, farklı tasarım anlayışları ile ilgili fikir edinmeleri için belgesel önerisinde bulunulmuş ve sonrasında derste tartışılmıştır. Öğrenciler dersin dışında yaptıkları araştırmaları ve faydalı buldukları dosyaları facebook grubu üzerinden paylaşmış ve araştırma süreçlerinin izlenmesine olanak sağlamışlardır. Her hafta öğrencilerin tasarımlarında geldikleri aşamalar o hafta içinde sınıf ortamında projeksiyon ile yansıtılıp değerlendirmeye sunulmuş, geliştirmek adına görüşler alınmış ve tartışılmıştır.

Araştırmacı, ilk derste araştırma uygulamasının genel kapsamını ve neler yapılacağı hakkında detaylı bilgi vermiştir. Araştırmanın amacı, uygulama süreci ve uygulamanın nasıl yapılacağı aktarılmıştır. Araştırmacı, öğrencilerin soru ve sıkıntı yaşamaları durumunda ulaşabilmeleri için iletişim bilgilerini vermiş ve öğrencilerden de iletişim bilgileri almıştır. Ayrıca facebook üzerinden bir grup kurulmasının da bu süreç içinde destekleyici olabileceğini önermiştir. Araştırmacı bu grubu kendisi o gün sonunda açmıştır. Uygulama sürecinde öğrencilerin derse katılımının önemine değinmiş ve bu konuya hassas yaklaşımlarını rica etmiştir. Araştırmacı uygulama boyunca her hafta öğrencilere kağıt dağıtıp ders hakkındaki düşüncelerini içeren öğrenci günlüğü yazmaları isteneceğini belirtilmiş ve kendisinin de günlük yazacağını söylemiştir.

Araştırmanın kapsamıyla ilgi konuşmaların ardından araştırmacı öncelikle öğrencilere yazılı izin belgelerini dağıtmış ve onaylarına sunmuştur. Öğrenciler uygulamaya dahil olmak istediklerini belirtip ve izin formunu imzalamışlardır. Araştırmacı, uygulama sürecinde yapılan video kayıtları ve öğrenci ürünleri gibi konularda izin formunda da yer aldığı gibi, hassas davranacağını ve araştırmaya dahil olmayan kimselere izinleri dışında gösterilmeyeceğine vurgulamıştır. Araştırma sürecine katılmayan hiç kimseye onların izinleri dışında bu dokümanların gösterilmeyeceğini vurgulamıştır.

Tablo 3.3. *Uygulamaya Ait 1. Hafta Ders Süreci*

1. HAFTA	
23 Şubat 2016 Salı / Saat: 09:00 - 13:00	
1. Ders	<ul style="list-style-type: none">- Uygulama sürecini açıklama- Öğrencilerin yapıları gerekenleri konuşma- Uygulamanın detaylarını anlatma- Uygulama sürecinde dikkat edilecek konulara vurgu yapılması- Öğrenci bilgi formunun verilmesi- Yazılı izin formunun verilmesi
2. Ders	<ul style="list-style-type: none">- Kinetik tipografi tanımı ve içeriğine ilişkin konu anlatımı- Yazı karakterleri hakkında bilgi verme, örnek inceleme ve tartışma- Kinetik tipografi örnekleri incelemesi ve konuların pekiştirilmesi- Genel tartışma
3. Ders	<ul style="list-style-type: none">- Genel tartışma- İletişim bilgilerinin karşılıklı verilmesi ve kurulacak facebook grubu hakkında konuşma- Öğrencilerin dersle ilgili düşüncelerini yazılı olarak ifade etmeleri
Not: Öğrencilerin araştırma yapımları için ve anlatım süresinden dolayı ilk hafta üç ders işlenmiştir.	
Ödev: Konuyla ilgili araştırma yapma ve paylaşılacak kaynakları inceleme.	

Araştırmacı, öğrencilerden uygulama yapmak için seçtikleri şiiri ve seçme sebeplerini yazılı olarak açıklamalarını istemiş ve sonrasında da genel olarak ders ile ilgili düşüncelerini yazmaları istenmiştir. Ders sonunda öğrencilere kinetik tipografi örnekleri ve yazı karakteri araştırmaları yapmaları istenmiş ve facebook grubunda paylaşılmasının faydalı olacağını belirtilmiştir. Araştırmacı bu grup üzerinden kaynak paylaşımı yapacağını da belirtmiştir. Bu paylaşım için, Ekin Kılıç'a ait "Kinetik Tipografi: Bir Müzik Videosu Tasarımı" başlıklı sanatta yeterlik tezinin belirli bölümleri ile Timur Baş'a ait "Tipografide Font Kimliği ve Yarattığı Etkiler" başlıklı yüksek lisans tezi uygun görülmüştür. Yapılan bu paylaşımların okunup incelenmesini söylemiş ve haftaya üzerine konuşulacağını söylemiştir. Ayrıca öğrencilere seçtikleri şiirler üzerinden kurgu fikirleri oluşturmalarını önerilmiştir.

Görsel 3.1. Facebook grubu üzerinden yapılan paylaşımın görüntüsü

Görsel 3.2. Facebook grubu üzerinden yapılan paylaşımın görüntüsü

Araştırmacı, o günkü ders sürecini ve düşüncelerini günlüğünde şu şekilde aktarmıştır:

“Araştırmanın genel yapısına ilişkin bilgi verdim. Ardından işleyeceğimiz konunun önemine değindim. Öğrencilerin kinetik tipografi ile ilgili neler bildiklerini sorguladım. Bunun üzerine kinetik tipografi hakkında bilgi verdim. Bu bilgilendirmeden sonra kısaca yazı karakterlerinin gelişimine değinip fontların önemini anlattım. Çeşitli yazı karakterleri ve onların taşıdığı kimlikler üzerinde durdum ve sınıfça bu konuyu tartıştık. Öğrenciler yazı karakterlerinin bu kadar derin bir dünyası olduğunu bilmediklerini ve ilgi çekici olduğunu dile getirdiler. Bu durum uygulamanın ilerleyişi adına içimi rahatlatı ve iletişim kurma konusundaki endişelerimi azalttı. Sonra seçtiğim bazı kinetik tipografi örneklerini projeksiyon ile yansıtıp paylaştım. Her örnek sonrasında anlattığım konulara ilişkin yakaladıkları ve dikkatlerini çeken detayları söylemelerini istedim. Anlatılan konuları pekiştirmek ve

uygulamalı görmek adına bu sürecin faydalı oldu. Ardından öğrencilere seçtikleri şiirlere ilişkin düşüncelerini sordum. Bu düşüncelerini yazılı olarak da ifade etmelerini istedim. Aynı zamanda ders ile ilgili düşünceleri yazmaları için kağıt dağıttım ve öğrenciler yazdıktan sonra topladım. Derste konuştuğumuz üzerine düşünmelerini ve araştırma yapıp bunları paylaşmalarını önerdim. (AG, 23 Şubat 2016)”.

Tablo 3.4. *Uygulamaya Ait 2. Hafta Ders Süreci*

2. HAFTA	
1 Mart 2016 Salı / Saat: 09:00 - 13:00	
1. Ders	- Uygulamaya yönelik haftalık süreci konuşma değerlendirme
2. Ders	- Yazı karakterleri ile ilgili TED sunumu izleme - İzlenen sunum hakkında konuşma ve yazı karakteri kimliklerini tartışma
3. Ders	- Öğrencileri çalışmalarının gelişimlerini izleme - Çalışmalar üzerine yorum yapma ve fikir paylaşımı
4. Ders	- Tasarım planlaması üzerine tartışma ve önerilerde bulunma - Öğrenci günlüklerinin yazılıp toplanması
Ödev: Kinetik tipografi örnekleri ve çok sayıda yazı karakteri araştırılması. Facebook grubunda bulunan kaynakların paylaşılması. - Helvetica belgeselinin izlenmesi	

Bu haftanın ilk dersinde araştırmacı öğrencilere facebook grubunda paylaşılan kaynakları okuyup okumadıklarını sormuştur. Öğrencilerin ayrıca bir araştırma yaptıklarını öğrenmeye yönelik sorular da yöneltilmiş ve öğrencilerin yaptıklarını anlatmaları için olanak sağlamıştır. İlk olarak Derya kaynaklardan yazı karakterleri ile ilgili olanı okuduğunu ifade etmiştir ve önceki hafta derste konuşulanlar üzerine yazı karakterlerinin taşıdığı kimlikler hakkında ilginç bilgiler öğrendiğini ifade etmiştir. Derya okuduğu kaynaktaki yazı karakterlerine ilişkin bilgilere ilişkin düşüncelerini “İşte sıfırdan, her şeyden işte. İlk geçen hafta da bahsettiğimiz gibi nasıl çıktığından,

nasıl ilerlediğinden falan bahsediyordu. En son nasıl kullanıldığı, hangi yüzeylerde, işte cinsiyetinden, şeklinden, onlardan bahsediyordu. Dove'un iki farklı yazısı olduğunu farkettim bu sayede (02:31) (DV-1, 1 Mart 2016).” sözleriyle ifade etmiştir:

Ardından Oğuz da diğer kaynağı incelediğini ve faydalı olduğunu belirtmiştir. Oğuz ayrıca seçtiği şiire ilişkin bilgiler bulabilmek için Orhan Veli Kanık hakkında yazılmış makalelere baktığını ifade etmiştir. Aynı zamanda bu kaynakları facebook grubunda paylaşmıştır. Ahmet de şiir ve tipografi ilişkisi üzerine araştırmalar yaptığını belirtmiş ve iki boyutlu tipografi ve şiir ilişkisindeki duyguyu yansıtabilme gibi öne çıkan yapılardan faydalanabileceğini ifade etmiştir.

Araştırmacı öğrencilere çalışmalarının ne aşamada olduğunu sormuş ve çalışmalarına başlayan öğrencilerin neler yaptıklarını göstererek anlatmalarını istemiştir. Derya, Oğuz, Hakan ve Fikret çalışmalarına başlamış ve buldukları aşamaları sunarak açıklamalarda bulunmuşlardır. Çalışmasına başlayan öğrencilerden sadece Fikret kurgusunda şiiriyle ilişki kurduğu duyguları yansıtmak için tasarımlar uygulamış ancak diğer öğrenciler çalışmalarında sadece senkron ayarlamasını yapmış ve tasarım aşamasını sonradan yapmanın daha rahat olduğunu belirtmişlerdir. Aynı zamanda bu öğrencilerden bazıları çalışmalarını kurgulama ve tasarlama süreçleriyle ilgili problemler yaşadıklarını ifade etmişler ve bunun çalışmasına başlamayan öğrencilerin de ortak sorunu olduğunu dile getirmişlerdir. Araştırmacı çalışmasına başlamayan öğrencilerin de neler yaptıklarını sormuştur. Bu öğrencilerden şiirlerini uygulama konusundaki fikirlerini sınıfla paylaşmış ve üzerine konuşulmuştur.

Öğrencilerin, çalışmalarını planlama konusuyla ilgili problem yaşadıkları görülmüş ve genel olarak bir plan oluşturmadan çalışmalarına başlamayı düşündükleri anlaşılmıştır. Araştırmacı, öğrencilere çalışmalarını planlama konusuyla ilgili olarak temsili örnekler vererek konunun netleşmesini sağlamıştır. Çalışmalarıyla ilgili bir plan taslağı oluşturmalarının faydalı olacağı ve oluşturdukları her fikri not almalarının uygulama süreçlerinde kolaylık oluşturacağı söylenmiştir. Bu durum 4 Mart 2016 tarihinde gerçekleştirilen geçerlik komitesi toplantısında da tartışılmıştır. Bu duruma ilişkin konuşmalar aşağıda aktarılmıştır:

Mine Küçük: (...)Onların şu aşamada şey yapması lazım. Senin projeye okey demen için story board hazırlamaları lazım. Yani o şiir ne duygu hissettiriyor? En azından duygu üzerinden kompozisyonlarını oluştururlarsa geriye sadece şey kalacak; fontun seçimidir, küçük değişiklikler falan.

Araştırmacı: (...)Sanırım üçüncü arkadaş da sunduktan sonra hepsi o çıkış noktası, hikaye boyutunu sıkıntı yaşadığını söyledi. Ben de nasıl çözebiliriz diye sordum sınıfa. Hakan şey dedi orda; bu öznel bir şey, herkes kendi karar kılmalı dedi. Ben de dedim öznel iş olacak ama genel plan taslağını çıkarırken dedim, bir metaforla anlattım, bir yol gibi düşünün dedim. Şiirinizde öne çıkan kelimeleri cadde gibi düşünün; oradan ana yol, tali yol gibi bir vurucu noktalarla destekleyecek kelimeler olarak bakın bu yine sizin özgün işiniz olacak ama size bir klavuz olacak dedim.

Mine Küçük : Evet.

Metin İnce: İşte o klavuzda bence yine belirt. Herkesin önünde o olsun; hangisini yaptı, diğerine nasıl geçti ilişkisine tik atarak en azından oradan izleme şansı olacak.

Mine Küçük: Çünkü şey var. Şimdi birinci kareye geliyoruz, animasyon geliyor, harf geliyor falan. Yani o bitmez. Yirmi dört saat de bilgisayarın başında otursak; şöyle mi olsun böyle mi olsun derken sadece bir kelimeyi çalışabilir bir insan. O nedenle kabataslak bir önünde taslağı olmalı. (47:05) (4 Mart 2016).

Geçerlik komitesi toplantısında öğrencilerin taslak oluşturmalarının önemine değinilmiş ve plan oluşturulmasının süreç için de faydalı olacağı tartışılmıştır. Araştırmacı, bu konu hakkında derste öğrencilere açıklamalarda ve önerilerde bulunduğunu toplantıda belirtmiş ancak diğer ders bu konu üzerine öğrencilere bir açıklamada bulunulacağını ifade etmiştir.

Öğrencilerle uygulamalarında tasarım ve hareket adına neler yapabilecekleri üzerine uzun bir şekilde konuşulmuştur. Yazı karakteri konusunda da daha çok çeşit ve işlevsellik oluşturabilmek adına daha çok araştırma yaparak, bulunan dosyaların facebook grubu üzerinde paylaşılmasına hemfikir olunmuştur. Ek olarak araştırmacı öğrencilere tasarım anlayışlarıyla ve yazı karakterleriyle ilgili içeriği olan 2007 yapımı “Helvetica” belgeselini izlemelerini önermiştir. Bu belgeselin izlenmesinin önemli olduğunu vurgulamıştır. Ders sonunda öğrenciler günlüklerini yazıp teslim etmişlerdir.

Araştırmacı o gün derste yaşananları günlüğüne şu şekilde aktarmıştır:

“Öğrencilere paylaşılan kaynakları incelemelerinin ne kadar faydalı olacağını hatırlattım tekrar bugün. Çünkü okumayan öğrenciler olmuştur. Araştırma ve okuma yapanların neler yaptıklarını sordum. Verilen kaynaklar dışında da araştırma yapanların olması sınıfa güzel bir örnek oldu. Bu konuşmaların ardından çalışmalarına başlayıp başlamadıklarını sordum onlara. 4 öğrenci başlamıştı çalışmasına ve onları göstermelerini, sonrasında üzerine konuşmamızı istedim. Çalışmasını sunan öğrencilerden üçü şiirlerinin tamamının senkron çalışmasını bitirmişler ancak kurgu ve tasarım üzerine uygulamalar yapmamışlar. Bir öğrencinin de bu konularda uygulamalar yaparak ilerlediğini gördüm. Çalışmalarına başlamayan öğrencilerin de neler yaptıklarını ve bir kurgu planı geliştirdiler mi diye sordum. Fikirlerini sınıfla paylaşan bu öğrenciler tılandıkları yerler olduğunu söylediler. Bunun üzerine ben de grup üzerinden daha çok örnek paylaşımı yapmalarını önerdim ve şiirleriyle ilgili buldukları

fikirleri not almalarını yoksa unutabileceklerini dile getirdim. Öğrencilerin birçoğu program bilgisi konusunda da sıkıntı yaşadıklarını ve istedikleri hareketleri yakalayamayacaklarını söylemişlerdir. Bunun üzerine öğrencilerden bu programı bilenlerden yardım almalarını, program hakkında eğitici videoları incelemelerini ve bana da bu konuda her şeyi danışabileceklerini söyledim. Ayrıca sınıfın tasarım anlayışlarıyla ilgili de eksiklikleri olduğunu hissettim ve yazı karakterleri ile dönemsel tasarım anlayışlarıyla da ilgili önemli bilgiler barındıran Helvetica (2007) belgeselini izlemelerinin faydalı olacağını söyledim. Son olarak kağıt dağıtıp dersle ilgili düşüncelerini yazıya aktarmalarını istedim. (AG, 1 Mart 2016)”.

Öğrencilerden Ahmet, günlüğünde bu dersle ilişkin düşüncelerini şu ifade etmiştir:

“Derste arkadaşlarımızın yaptığı çalışmalar üzerinden giderek, planlamada oluşan hatalarımızı ve görmediğimiz şeylerin üzerinde durarak planlama yönelimimizi geliştirdik. Genel olarak aynı eksikliklerimiz olduğu için planlamada ortak bir çözüm yolu izlememiz başlangıç için bize fayda sağlayacaktır. Eksikliklerimizi derste görmemiz yanlış planlama yapmamıza engel olmakta ve doğru planlama yapmamıza katkı sağlamaktadır. (Ahmet Günlük, 1 Mart 2016)”.

Derya, bu dersin kendi çalışması planlama ve tasarım süreci için sağladığı katkıyı günlüğüne şu şekilde aktarmıştır:

“Bu derste genel olarak çalışmanın ilk aşaması sürecine değindik. Daha ne yaptık ve nasıl devam edeceğimizi konuştuk. Çok fazla bir şey yapmadığım için sınıftakilerden birazcık buna dair fikirler edindim ve nasıl bir plan yapmam gerektiğine ve uygulamam gerektiğine dair bir fikir geliştirme aşaması oluşturdum (Derya Günlük, 1 Mart 2016).”

Üçüncü hafta, derse öğrencilere geçen bir haftalık süreçte neler yaptıkları ve ne aşamada oldukları sorulmuştur. Öğrenciler, genel olarak ilerlediklerini ancak küçük değişiklikler ve eksiklikler olduğunu, bunları da düzelteceklerini aktarmışlardır. Araştırmacı çalışmaları izlerken bunlar üzerine konuşulmasını ve görüşlerin alınacağı ifade etmiştir.

Tablo 3.5. *Uygulamaya Ait 3. Hafta Ders Süreci*

3. HAFTA	
8 Mart 2016 Salı / Saat: 09:00 - 13:00	
1. Ders	<ul style="list-style-type: none">- Uygulamaya yönelik haftalık süreci konuşma değerlendirme- Helvetica belgeseli hakkında konuşma ve öğrencilerin belgesele ilişkin görüşleri ve tasarım anlayışları hakkında konuşma
2. Ders	<ul style="list-style-type: none">- Öğrencileri çalışmalarının gelişimlerini izleme- Öğrencilerin kendi çalışmalarını açıklamaları
3. Ders	<ul style="list-style-type: none">- Çalışmaları değerlendirme ve geliştirmeye yönelik yorum yapma- Öğrencilerin yaşadıkları teknik ve tasarım sorunlarını tartışma- Sorunların çözümüne ilişkin önerilerde bulunma
4. Ders	<ul style="list-style-type: none">- Öğrenci çalışmalarında yapabilecekleri düzeltmeler ve değişiklikler hakkında konuşma- Öğrenci günlüklerinin yazılıp toplanması
Ödev: Çalışmalardaki eksikliklerin giderilmesi ve düzeltmelerin yapılması.	

Uygulamanın üçüncü haftasında araştırmacı, önceki hafta önerdiği belgeseli öğrencilerin izleyip izlemediğini sormuştur. Belgeseli tüm öğrenciler izlememiş ancak çoğunluk izlediğini ifade etmiştir. İzlemeyenlere izlememe sebepleri sorulduğunda ise vakitlerinin olmadıklarını söylemişlerdir. Ardından da belgesel hakkında bir süre konuşulmuştur. Öğrencilerden Oğuz belgesele ilişkin düşüncelerini günlüğüne “(...)Helvetica üzerindeki bilgilerim değişti. Ben bu kadar yüceltildiğini bilmiyordum. Filmde tabi herkes övmüyordu ama önemli olduğunu vurguluyorlardı (Oğuz Günlük, 8 Mart 2016).” cümleleriyle aktarmıştır. Oğuz belgeselin odak yazı karakteri olan Helvetica hakkındaki öğrendikleriyle mevcut bilgilerinin değiştiğini belirtmiştir. Bir yazı karakterinin oluşturabileceği etkilerle ilgili bilgiler edindiğini aktaran Fikret, günlüğünde bu durumu şu şekilde ifade etmiştir:

“(...)Bir yazı karakterinin taşıdığı anlamdan daha çok, kullanım amacının ve bilinçaltına seslenmesini çok şaşırtıcı buldum. Örneğin 1960'lı yıllarda reklam afişlerinde birçok illüstratör çizimler kullanırken; şuan bu çizimleri sıfıra indirip bütün anlamı bir font taşıyabiliyor olması çok etkileyici

(Fikret Günlük, 8 Mart 2016).”

Belgeselin kendisine olan katkısını belirten Serkan, günlüğünde bu durumun şu şekilde yansıtmıştır:

“Belgeselin bana kattığı çok şey var. Bunlar; bir harfin tasarımı, onun kullanım yeri, tarihi vb. bence helvetica'nın tasarımcısı, bir sanat akımı bir diğerine nasıl tepki olarak doğuyorsa bu yazı karakteri de karmaşıklığa tepki olarak çıkartmıştır. Bence netliği anlatabilecek güzel bir karakterdir (Serkan Günlük, 8 Mart 2016).”

Yapılan konuşmaların ardından öğrencilerin çalışmaları izlenmiştir. Her öğrenci çalışmasını sunarak düşüncelerini ve fikirlerini sınıfla paylaşmıştır. Her öğrenci çalışmasını sunup anlattıktan sonra sınıfın çalışmalara ilişki görüşleri alınmış ve tartışılmıştır. Bu süreç içerisinde çalışmaların teknik ve tasarım boyutlarında yapılabilecek düzenleme ve düzeltmelere ilişkin konuşmalar yapılmış çözüm üretmek adına tartışılmıştır. Bu durum her öğrencinin, çalışmasıyla ilgili farketmediği detayları farketmesini ve farkında olduğu noktalarla ilgili sorunları çözüm geliştirmesine olanak sağlamıştır. Ayrıca sınıf içi aktif katılımın bu yöntemle arttığı gözlemlenmiştir.

Dersin ilerleyen saatlerinde öğrencilerden bazıları çalışmaların çıkış noktasının şiir olması durumunun onları kısıtlanmış hissettirdiğinden bahsetmişlerdir. Film sahnesi gibi çıkış noktalarının üzerine çalışmanın daha eğlenceli olabileceğini dile getirmişlerdir. Araştırmacı, bu durumu ilk hafta açıkladığını ve araştırma uygulamasının kapsamı açısından herkese eşit davranabilmek ve başlığı sınırlandırabilmek için en iyi kaynağın “Bir Garip Orhan Veli” isimli şiir albümü olduğuna ilişkin düşüncelerini aktarmıştır. Uygulamanın kapsamında şiir olmasından dolayı sınırlanmış hissettiğini belirten Hakan, günlüğünde bu durumu şu şekilde açıklamıştır:

“Önceki yaptığımız çalışmalarda konu verilip kullanacağımız materyalleri kendimiz seçtiğimiz için çok çok yaratıcı şeyler ortaya koyuyoruz. Bu çalışmada önümüze şiir verilince kısıtlı kaldım. O yüzden önceki yaptığım çalışmadaki başarıları bunda fazla gösteremeyeceğimi düşünüyorum. Teknik ve uygulama aşaması aynı olabilir ama içerik farklı olduğundan öncekilere kıyasla daha kısıtlı şeyler yapabiliyoruz. Bence benim sorunum şiirle. Olmuyor çünkü duygu konusu (Hakan Günlük 8 Mart 2016).”

Araştırmacı yaptığı açıklamaların ardından öğrencilere derse ilişkin düşüncelerini yazmaları için kağıt dağıtmış ve sonra toplamıştır. Öğrencilere çalışmalarını sonraki

derste teslim edecekleri hatırlatılmıştır. Çalışmalardaki eksikliklerin giderilmesini ve yapılacak değişikliklerin sonraki derse kadar bitirilmesini söylemiştir.

Günlüğünde daha önce yaptıkları çalışmadan sonra bu uygulamanın onları kısıtlamış gibi hissettirdiğini ve bunun sebebinin araştırmacının yabancı bir öğretmen olabileceğini belirten Derya, günlüğünde bu durumu şu şekilde aktarmıştır:

“Uygulamanın ilerleyişi hakkında aslında sınıf olarak biraz yavaş gittik. Çok fazla ilerleme gösteremedik. Sanırım bu misafir öğretmen anlayışından gelişti ve bu uygulamayı daha önce şarkı üzerinde yapmıştık ve daha çok uygulama yapma, kullanma şansımız vardı. Ama şiirde bu bizi kısıtlamış gibi hissettik ve çok fazla materyal kullanmamız bizim ilerleyişimizi biraz yavaşlatmış olabilir (Derya Günlük, 8 Mart 2016).”

Araştırmacı ilk hafta araştırma uygulaması hakkında bilgi verirken öğrencilere neden şiir seçildiğini açıklamış sonraki derslerde de şiir gibi düşünmenin ötesinde bir tasarım problemi gibi düşüncelerini çok kez önermiştir. Sınıf içinde neredeyse tüm öğrencilerde bu durum bir problem oluşturmamıştır. Ancak öğrencilerden bazılarında, kısıtlanmışlığı çalışmalarına başladıktan sonra hissettikleri görülmüştür.

Öğrencilerden Fikret, uygulamanın ilerleyişiyle ilgili düşüncesini günlüğünde “Uygulamanın ilerleyişi diğer derslerin yoğunluğuna bağlı olarak yavaş olsa da sindirebilmemiz açısından iyi ilerliyor (Fikret Günlük, 8 Mart 2016).” sözleriyle aktarmıştır. Uygulama sürecini faydalı bulduğunu belirten Oğuz, günlüğünde bu durumu “İlerleyişte bilgilendirici ve akılda kalıcı şekilde öğrenim görüyoruz. Aktif bir şekilde ilerleme var kendi adımca (Oğuz Günlük, 8 Mart 2016).” şeklinde ifade etmiştir. Uygulama sürecinin faydalı olduğunu belirten Ahmet, düşüncelerini günlüğüne şu şekilde yansıtmıştır:

“Bu süreçteki çalışmada daha analitik ve çözümleyici bir iletişim oldu. İçerik olarak daha farklı yönlerden yaklaşarak daha çok yönlü destekli bir içerik oluşturmaya çalıştım. Daha önceki çalışmamda teknik boyutu düşünürken içerik kısmı eksik kalmıştı. Şimdi ise içeriğin sağlam olması için daha iyi bir yol izliyorum (Ahmet Günlük, 8 Mart 2016).”

Tablo 3.6. *Uygulamaya Ait 4. Hafta Ders Süreci*

4. HAFTA	
22 Mart 2016 Salı / Saat: 09:00 - 13:00	
1. Ders	<ul style="list-style-type: none">- Uygulamaya yönelik haftalık süreci konuşma değerlendirme- Öğrenci çalışmalarının teslimi
2. Ders	<ul style="list-style-type: none">- Tamamlanan öğrenci çalışmalarının izlenmesi ve yorumlanması
3. Ders	<ul style="list-style-type: none">- Araştırmacının çalışmalara yönelik görüşleri ve tartışma
4. Ders	<ul style="list-style-type: none">- 4 haftalık uygulama sürecinin genel değerlendirmesinin yapılması- öğrencilerin uygulama sürecine ilişkin değerlendirmeleri- Öğrenci günlüklerinin yazılıp toplanması- Vedalaşma

Uygulamanın son haftasında öncelikle haftalık süreç değerlendirilmiştir. Öğrencilerin çalışmalarını bitirip bitirmedikleri sorulmuştur. Öğrencilerin neredeyse tümü çalışmalarını bitirmiş, bitirmeyenler de küçük düzeltmeler yapacaklarını belirtmişlerdir. Araştırmacı bütün öğrenci çalışmalarını toplamış ve kişisel bilgisayarına kaydetmiştir. Çalışmalarını tamamlamayan öğrencilerin de değerlendirme sürecinden sonra bitirip teslim etmelerini söylemiştir. Bu açıklamadan sonra çalışmalar projeksiyonla duvara yansıtılmış ve izlenmiştir. Her öğrenci çalışmasını açıklamış, çalışmalarında yapmak istedikleri tasarımlar ve uyguladıkları bölümleri anlatmış ve diğer öğrencilerin çalışmasına görüşlerini belirtmiştir.

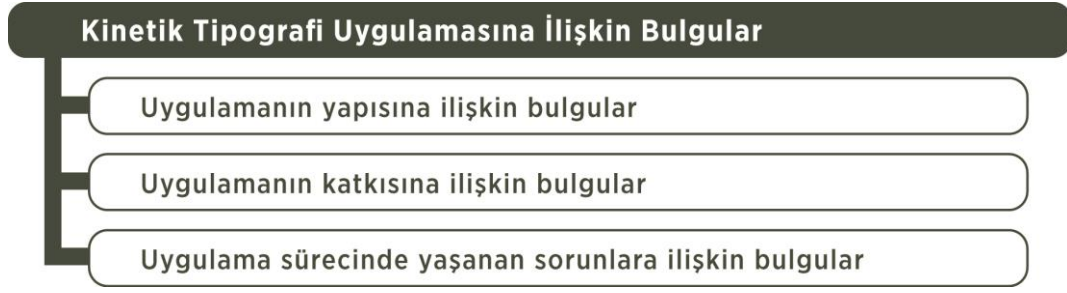
Çalışmaların değerlendirilmesinden sonra araştırmacı, öğrencilerle gerçekleştirdikleri 4 haftalık uygulama sürecini ve bu süreç sonunda ortaya çıkan çalışmalara ilişkin görüşlerini aktarmıştır. Bu uygulama sürecine ilişkin öğrencilere görüşleri paylaşmaları istenmiştir. Genel olarak öğrenciler uygulamayı ve öğretimini faydalı bulduklarını belirtmişlerdir. Paylaşılan okuma ve izleme kaynaklarının yerinde

ve onlara çok katkı sağladıklarını söylemişlerdir. Öğrencilerden büyük bölümü uygulama öncesindeki bilgi ve anlayışlarının değiştiğini de aktarmış, sınıf içindeki etkileşimin çalışmalarında gözden kaçırdıklarını görme fırsatı vererek çalışmalarını geliştirebildiklerini ifade etmişlerdir. Serkan, yaptığı uygulamanın kendisine çok şey kattığını ve bu uygulamadan sonra başka benzer bir uygulama yapmak istediğini sözlerine aktarmıştır. Bunlar gibi olumlu düşüncelerin yanı sıra öğrencilerden Hakan, şiir konusunun kendisinde kısıtlanmışlık duygusu hissettirdiği ve bu durumun kendisinin genel olarak şiirlere karşı duruşuyla ilgili olduğunu, ayrıca içselleştirmede sıkıntılar yaşadığını sözlerine yansıtmıştır. Ancak ürettiği çalışmayla ilgili de memnun olduğu gözlenmiştir. Derya da Hakan gibi bu hisleri yaşadığını söylemiş ancak bu hissin kısa sürdüğü gözlemlenmiştir. Bunların dışında birkaç öğrenci araştırmacıya, ilerde benzer bir uygulama yaparsa bu uygulama kapsamında film sahnesi, şarkı vb. konular işlenirse daha eğlenceli olabileceği önerisinde bulunmuşlardır. Araştırmacı bu konuşmalardan sonra öğrencilere ilgilerinden ve katılımlarından dolayı teşekkür etmiş, öğrenim hayatlarında başarılar dilemiş ve onlarla vedalaşmıştır.

3.2.1. Kinetik tipografi uygulamasına ilişkin bulgular

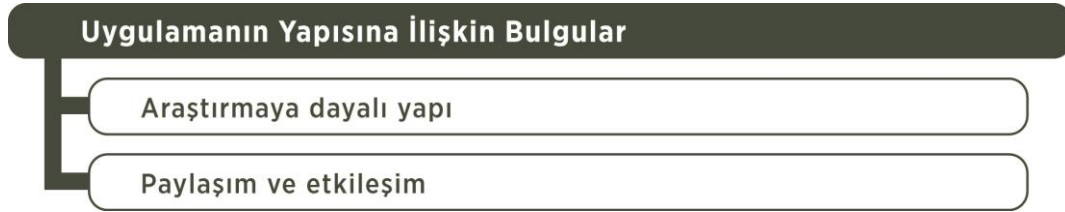
Uygulama, öğrencilerin kinetik tipografideki anlam ve görsel ifade ilişkisini güçlendirmeye yönelik kalıcı farkındalık oluşturacakları şekilde planlanmıştır. Kinetik tipografinin içeriğinden dolayı bu farkındalık durumu yapacakları diğer grafik tasarım çalışmalarına da yansıtacağı düşünülmüştür. Öğrencilerden, birçok betimleme ve anlam barındırmasından dolayı şiirden yola çıkılarak bir kinetik tipografi çalışması yapmaları istenmiştir. Araştırmacı, bu durum için bir şiir albümünü belirlemiş ve öğrencilerden uygulamasını gerçekleştirmek istedikleri şiiri seçmelerini istemiştir. Araştırmacı belirli bir şiir albümü seçerek onları belirli bir boyutta sınırlama getirmiş ancak albüm içinden şiir seçme konusunda onları özgür bırakmıştır. Daha önceki çalışmalarında şiirden yola çıkmadıkları için uygulama başlangıcında endişeli oldukları görülmüştür. Ancak ders anlatımları başladıktan sonra bu endişelerin neredeyse tamamen ortadan kalktığı ve katılım gösterdikleri gözlemlenmiştir.

Tablo 3.7. *Kinetik Tipografi Uygulamasına İlişkin Bulgular*

3.2.1.1. *Uygulamanın yapısına ilişkin bulgular*

Tablo 3.8. *Uygulamanın Yapısına İlişkin Bulgular*

Araştırmaya dayalı yapı: Gerçekleştirilen uygulama öğrencilerin araştırma yapmalarına yönelik planlanmıştır. Öğrencilerin gerçekleştirecekleri çalışmalarda düşünce ve ifadelerini somutlaştırma sürecinde yaptıkları çalışmayı belirli düzeyde bir bilinç ile gerçekleştirmeleri için araştırma yapmalarının önemi sürekli vurgulanmıştır. Öğrenciler seçtikleri şiir ve görsel tasarım elemanları boyutunda daha çok araştırmalarda bulunmuşlardır. Araştırmacı, öğrencilere teorik ve görsel örnek paylaşımında bulunmuş ve öğrencilerin de kendi şiirlerinden yola çıkarak bu araştırmaları yapmaya yönlendirmiştir. Oğuz, konuyla ilgili düşüncelerini şu sözlerle aktarmıştır:

“(...)Çok fazla konuya değinmek de akıl karıştırıcı olabilirdi. Mesela ayrıntılara girmek. Çünkü herkesin yapacağı çalışma da şimdi farklı bu noktada. Yani çıkan ürünler tamam aynı şairin, aynı yani farklı şiirleri aynı seslendiren kişi var ama ortaya çıkan ürünler çok çok birbirine benzemeyen ürünler çıktı ortaya. Yani sonuç olarak buna hepsine tek tek sen böyle yap böyle yap falan demek yerine bizim kendimiz araştırmamız bence yani bu noktada daha iyi bir sonuca varmamız ve kendimizi geliştirmemiz açısından yeri var (Oğuz G, st. 78-84).”

Oğuz, bütün bilginin ve yöntemin kendilerine sunulmasının yanlış olacağını düşünmektedir. Ortaya çıkan çalışmaların çıkış noktası aynı olsa bile farklı ürünlerin

ortaya çıktığına da vurgu yapmaktadır. Bu sebeple yapılan bireysel araştırmaların önemine değinmiştir. Oğuz, bu düşünceyi destekleyerek “Diğer açıklamaları da kendimiz bulmamız gerekiyordu zaten. Öyle de olması gerekiyor diye düşünüyorum ben Oğuz G, st. 86-87).” ifadesiyle öğrencinin, sunulan kaynakların ötesinde bazı açıklamaları kendilerinin bulmaları gerektiğini düşünmektedir.

Seçtiği şiire ilişkin yaptığı araştırmaya değinen Ahmet, şairin yaşadığı dönemle ilgili araştırmalar yapmış ve buradan yola çıkarak yazı karakterlerini belirlemeye başladığını ifade etmiştir. Ahmet bu durumu şu sözlerle belirtmiştir:

“Şiiri seçtikten sonra ben hani başta o dönemi araştırmayla başladım. Hatta o dönemin ders programlarını falan buldum. Ders programlarında şiir dersleri falan da vardı. Orhan Veli’nin hayatından hani o günkü bakış açısına toplumuna biraz daha inmeye çalıştım. Ondan yola çıkarak ı hani fontlara da bakmaya çalıştım. Baya bir geniş font çerçevesi oldu, bir sürü fonta ulaştım. Bu fontlar arasında döneme en uygun olabilecek fontları ayırdım (Ahmet G, st. 35-39).”

Öğrencilerden Oğuz da şiir üzerinden bir araştırmaya gittiğini belirtmiş ve o dönemle ilgili edindiği bilgilere vurgu yapmıştır:

“Daha çok işte o şiir üzerinde kaynaklara baktım. Ne yazılmış bu şiir üzerinden diye düşündüm. Baktım kontrol ettim. İşte eski gazeteleri buldum. Eski gazetelerden yazılar vardı. Onun üzerindeki o şiir üzerindeki düşünceleri buldum. Okudum. Daha sonra o şairin hayatına baktım. Hayatı nasıl geçmiş? İşte ölüm sebebi bile bir garip, bir dramatik (Oğuz G, st. 21-24).”

Seçtiği şiirde yer alan konuya yönelik bir araştırma yaptığını ifade eden Serkan, bu araştırmanın çalışmasını oluşturma sürecindeki tasarım tercihlerini etkilediğine değinmiştir. Serkan bu durumu şu sözlerle aktarmıştır:

“Ya araştırma zaten şiirin biraz şeyine baktım ben, bir Süleyman Efendi’den falan bahsediyor. Bir ölüm vardı. Ya ölüm olacaksa dedim kompozisyon kesinlikle siyah olması lazım ama bunu tam siyah yapmadım, bilgisayarda tam çıkmadı ama gri tonda bir kırılmıştı o siyah tam değildi. Aynı şekilde beyaz da tam beyaz değildi. İı, ölümü anlattığı için siyahı kullandım (Serkan G, st. 35-38).”

Yapacağı çalışmada kullanacağı yazı karakterleri ve görsellerle ilgili araştırma yaptığını belirten Derya, bu durumu şu şekilde ifade etmiştir:

“Araştırma planlama aşaması olarak font araştırması yaptım daha çok. Ne kullanabilirim diye baktım. Emoji ya da ne denir ona görsel kullanmayı düşündüm, sonra kullanamadım. Uygun olacağını düşünmedim. Koparıyordu çalışmayı. O yüzden de daha çok fontlar üzerinden gittim. Öyle (Derya G, st. 17-20).”

Öğrencilerden Serkan, edindiği bilgilere rağmen daha fazla araştırma yapılabileceğine şu sözleriyle dikkat çekmiştir:

“Kinetik tipografi hakkında baya bir şey okuduk aslında. Siz de bahsettiniz. İıı belki font açısından biraz daha araştırma yapabilirdik yani biz kendimiz bi araştırma, sadece mesela ben Helvetica belgeselinden bile haberim yoktu. Belki bunun gibi bir kaç tane fontun hikayesi vardır. Bunlar araştırılabilirdi değişik değişik (Serkan G, st. 88-91).”

Genel olarak bakıldığında öğrencilerin, yaptıkları araştırmaların çalışmalarına olan yansımalarının farkında oldukları görülmektedir. Araştırma yaparak çalışmalarını gerçekleştirdiklerinde çalışmalarını daha belirgin bir şekilde açıklayabildikleri anlaşılmıştır. Bireysel yaptıkları araştırmanın öneminin de farkında olmaları bu bilinci kazandıklarını göstermektedir. Ayrıca belirli bir bilgiye ulaştıktan sonra merak duygularının daha güçlendiği ve bu konuda motive oldukları gözlemlenmiştir.

Paylaşım ve etkileşim: Araştırmacı, uygulama sürecinde öğrencilere paylaşımda bulunmanın ve bu paylaşımların incelenmesinin önemine vurgu yapmıştır. Yapılan paylaşımların çalışmalarına sağlayacağı olumlu etkilere de dikkat çekilmiştir. Bu paylaşımların yanı sıra öğrenciler, sınıf içinde ve facebook grubu üzerinde yorum ve fikir alışverişinde bulunmaları konusunda da yönlendirilmiştir. Konuyla ilgili olarak Hakan, düşüncelerini “Derste işlediğimiz konular, gösterilen örnekler kendi yaptığımız çalışmalara yol gösterici nitelik taşımaktadır. Bu örnekler sayesinde yaptığımız çalışmalara ekleme ve çıkarma yapma gibi değiştirmeler yapabiliriz (Hakan Günlük, 1 Mart 2016).” sözleriyle ifade etmiştir. Hakan, bu ifadesiyle yapılan paylaşımların kendilerine sağladığı faydayı açıkça belirtmiştir. Aynı zamanda Hakan’ın “Paylaşılanları inceledim. Gayet güzel örnekler vardı. Arkadaşlarıma faydalı olduğunu düşünüyorum (Hakan Günlük, 8 Mart 2016).” ifadesiyle paylaşım konusundaki düşüncesinin pekiştiği ve sadece kendisini değil arkadaşlarını da düşündüğü görülmektedir.

Paylaşımların ilk derste başladığını ve açıklayıcı olduğunu düşünen Fikret, “Açıklamalar yani mesela o ilk hafta izlediğimiz Fight Club’ın söz şeyleri, kinetik tipografileri güzel yani güzel, açıklayıcıydı (Fikret G, st. 86-87).” sözleriyle bu durumu açıklamıştır. Konuyla ilgili olarak Derya, düşüncelerini “Grupta paylaşılan örneklerin neredeyse hepsini izledim. Paylaşılan örnekler bir şekilde aklımda bir şeyler oluşturmamı sağladı. Bazı işlerde de nasıl şeyler yapmamam, kullanmamam gerektiğini fark ettim (Derya Günlük, 8 Mart 2016).” Sözleriyle aktarmış ve diğer öğrenciler gibi

sağladığı olumlu etkiye değinmiştir. Öğrencilerden Oğuz da “Kaynakların çok yararlı olduğunu düşünüyorum. Videolardan ve kelime üzerindeki tasarımlardan faydalandım (Oğuz Günlük, 8 Mart 2016)” ifadesiyle konu hakkındaki düşüncesini belirtmiştir. Yaptığı kişisel araştırmalarda yaşadığı tıkanmaları facebook grubu üzerinden paylaşımlarla çözebildiği ifade eden Ahmet, paylaşım konusuna ilişkin düşüncelerini şu sözlerle aktarmıştır:

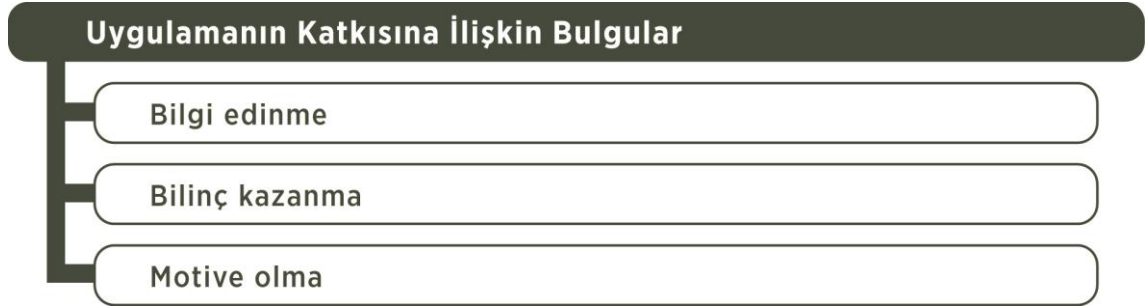
“Paylaşılan kaynaklar ile yeni fontlar, yeni etkiler gördüm ve tıkanırdığım fikirlerimin ham olduğu yerde beni bir şey yapabilme seviyesine itti. Yeni şeyler görerek düşüncelerimin olgunlaşması konusunda fikirler edindim(...) Tek başıma kaynak ararken kısıtlı kaldığım alanlar, sayfada paylaşılan kaynaklar ile giderilebilir bir hal alıyor. Çalışmama katabileceğim ve eksik şeyleri görmemi sağlıyor (Ahmet Günlük, 8 Mart 2016).”

Serkan, araştırmacının yaptığı paylaşımlara da “Ya kesinlikle bize zaten örnekleri çok çok gösterdiniz o, imm... bir sitede baya bir örnek sundunuz bize (Serkan G, st. 96-97).” şu sözleriyle değinmiştir. Araştırmacı öğrencileri paylaşım yapma konusunda teşvik etmek için paylaşımlarda bulunmuş ve bu konuda olumlu dönütler alınmıştır.

Sınıfta oluşan etkileşime değinen Derya, “Kinetik tipografi üzerinde örnekleri incelerken ve yorumlarken daha önce dikkat etmediğim bazı şeyleri inceleme şansım oldu ve değerlendirme imkanı buldum (Derya Günlük, 23 Şubat 2016).” sözleriyle bu durumu açıklamıştır. Derya sınıf içi incelenen örnekleri yorumlama sürecinde daha önce dikkat etmediği noktaları farkettiğini ve bunları değerlendirebildiğini belirtmiştir. Öğrencilerden Serkan da “Sınıfta yaptığımız tartışmalar benim çalışmama etkisi oldu. Başka arkadaşımın yaptığı hatayı gördüğüm için kendi çalışmamda dikkat ettim (Serkan Günlük, 1 Mart 2016).” sözleriyle mevcut olan bu etkileşim sayesinde çalışmasında dikkatli davranması gerektiğini farketmesini sağlamıştır.

3.2.1.2. Uygulamanın katkısına ilişkin bulgular

Tablo 3.9. Uygulamanın Katkısına İlişkin Bulgular

Bilgi edinme: Uygulama sürecinde işlenen konulardan dolayı öğrenciler edindikleri bilgileri ifade etmişlerdir. İzlenen örnekler ve bunların üzerine yapılan açıklamalar sayesinde öğrencilerin bilgi düzeyinde artış olduğu görülmüştür. Öğrencilerden Oğuz, konuyla ilgili düşüncelerini “Kinetik tipografi üzerindeki bilgilerimiz tazeleni ve videolar izleyerek bilgilerimizi pekiştirdik. Seçeceğimiz font üzerinde nasıl ve neye dikkat ederek seçeceğimi, nasıl yorum katacağımı öğrendim (Oğuz Günlük, 23 Şubat 2016).” sözleriyle ifade ederek mevcut bilgilerinin pekiştiğini ve yazı karakterleri hakkında edindiği yeni bilgilere değinmiştir. Mevcut tipografi bilgisine katkı sağladığını düşünen Derya, bu düşüncesini “Bugün işlediğimiz ders, daha önceden temel bilgimiz olan tipografinin üzerinde daha verimliydi, detaylı bilgi sahibi olmamızı sağladı ve bu derste biraz daha kaliteli denebilecek örnekleri izleme şansımız oldu (Derya Günlük, 23 Şubat 2016).” cümleleriyle belirtmiştir. Konuyla ilgili olarak Serkan, düşüncelerini “Geçen haftalara göre ve hatta bu dönemin başına göre tipografi hakkında daha çok bilgi öğrendiğim doğru (Fikret Günlük, 8 Mart 2016).” sözleriyle ifade etmiştir.

Kinetik tipografi hakkında daha fazla bilgi edindiğini ifade eden Hakan, “Kinetik tipografi üzerine daha fazla bilgi öğrendim. Gösterilen örnekler yapacağımız uygulama hakkındaki düşüncelerimi çok fazla değiştirdi (Hakan Günlük, 23 Şubat 2016).” cümleleriyle düşüncelerini açıklamış ve gerçekleştirilen uygulamaya ilişkin düşüncelerindeki değişime dikkat çekmiştir.

Bilinç kazanma: Öğrenciler, uygulama sürecinde birçok konuda farkındalık kazandıklarını ifade etmişlerdir. Uygulama öncesi bilgileri düşünüldüğünde ve araştırma süreciyle kıyaslandığında bu farkındalığın yansımaları oldukça sık

görülmüştür. Kendisinde oluşan bilinç durumuna değinen Ahmet, bu duruma ilişkin düşüncelerini şu sözlerle aktarmıştır:

“Bana farklı bakış açıları kattı ve daha önceki yapmış olduğum kinetik tipografi çalışmamda neleri es geçip neleri atladığımı görmemi sağladı. Daha fazla görsel öge izleyerek doğru olanı daha iyi anlamamı sağladı. Dikkat etmem gereken şeylerin farkındalığını ortaya koyarak nasıl bir yol izleyip nasıl nitelikli bir çalışma yapabileceğim konusunda bazı şeyleri de görmemi sağladı (Ahmet Günlük, 23 Şubat 2016).”

Bu farkındalığın oluşma biçimini açıkça belirten Ahmet, aynı zamanda bu bilincin kaynağı olarak iletişime değinmiş ve düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Bu süreçteki çalışmada daha analitik ve çözümleyici bir iletişim oldu. İçerik olarak daha farklı yönlerden yaklaşarak daha çok yönlü destekli bir içerik oluşturmaya çalıştım. Daha önceki çalışmamda teknik boyutu düşünürken içerik kısmı eksik kalmıştı. Şimdi ise içeriğin sağlam olması için daha iyi bir yol izliyorum (Ahmet Günlük, 8 Mart 2016).”

Hakan, konuyla ilgili düşüncelerini “Bugün işlediğimiz ders sayesinde kinetik tipografi uygulaması hakkında nasıl bir yol izleyeceğimi daha net anladım. Farklı örneklerin gösterilmesi konunun pekiştirilmesinde daha fazla yardımcı oldu ve yapacağım işte belirli düşünceler edinmeme yardımcı oldu (Hakan Günlük, 23 Şubat 2016).” sözleriyle ifade etmiştir. Edindiği farkındalığa değinen Fikret, “Fontları seçerken ve kullanırken daha dikkatli ve özenli davranmam gerektiğini fark ettim. İşlenen konu ile ilgili dinamiklik katmam gerektiğini benimsedim. Geçişlerde de videodaki ses kadar görsel unsurların da işlenen konu için duyguyu hissettirmesi gerektiğini fark ettim (Fikret Günlük, 23 Şubat 2016).” cümleleriyle düşüncelerini aktarmıştır. Öğrencilerden Serkan, çalışmalarında yaptığı her detayın mantığını kurarak ilerlemesi gerektiği hakkında bilinç kazandığını ifade etmiştir. Serkan düşüncelerini şu sözlerle aktarmıştır:

“Bugün işlenen ders gerçekten yaptığımız işleri nasıl bir mantıkla yapacağımızı öğretti. Kinetik tipografinin basit bir şey olmadığını gördüm. Bir yazı karakterinin tarihçesinin bilinmesi gerektiğini öğrendim. Eğer bunları bilirsek yaptığımız çalışmayı savunabiliriz(...) Bundan sonra yapacağım çalışmalarda, ilk iş yaptığım bir hareketin veya şeklin birer mantığı, anlamı olması gerektiğini anladım (Serkan Günlük, 23 Şubat 2016).”

Serkan, bu düşüncelerinin yanı sıra “Bu çalışmayı daha önce de yaptığımız için şimdiki yapılan çalışmaların daha dikkatli yapıldığını düşünüyorum (Serkan Günlük, 8

Mart 2016).” ifadesiyle daha önce kinetik tipografi çalışması yaptıklarını ancak bu uygulama sayesinde daha dikkatli davrandıklarına vurgu yapmıştır. Daha önceki çalışmalarında bilinçsizce ilerlediğini ifade eden Oğuz, “Daha önceki çalışmalarımda bilinçsizce ilerliyordum. Bu çalışmada daha çok dikkat ediyorum. Bilinçsizce derken tüm efektlerde uygulama adına bilinçsizce ilerledim (Oğuz Günlük, 8 Mart 2016).” sözleriyle gerçekleştirilen uygulamada daha dikkat ettiğini belirtmiştir.

Öğrencilerde Derya, bu uygulamayla gözden kaçırdığı şeyleri nasıl göreceğini fark ettiğini “Yaptığım uygulamanın çalışmalarına yansımaları olarak eksik görüp ya da göremediğim yerleri fark etmemi sağladı. Bunun üzerine çalışmamda ilerlememi kolaylaştırdı. Çünkü zorlanıyorum bunu yaparken (Derya Günlük 22 Mart 2016).” cümleleriyle açıklamaktadır.

Motive olma: Öğrenciler, uygulama sürecinde konuyla ilgili bilgiler edindikçe ve örnekler izleyip yorumlamalar yaptıkça yapacakları çalışmalara karşı motivasyonlarının arttığını ifade etmişlerdir. Bu durumun, hem uygulama sürecinde yaptıkları çalışmalar için hem de uygulama sonrasında gerçekleştirecekleri çalışmalar için öğrencileri teşvik ettiği görülmüştür. Öğrencilerden Oğuz, konuya ilişkin düşüncesini “Bence, olumlu yönde ilerlemem için faydalı oldu. İlerleyeceğim yol hakkında planımı hazırladım ve ilerleyeceğim yolu belirledim (Oğuz Günlük, 1 Mart 2016).” sözleriyle açıklamıştır. Oğuz’un bu ifadesine baktığımızda, uygulama sürecinde işlenen dersin yapacağı çalışma üzerindeki fikirlerinin belirginleşmesinde etkili olduğu ve emin adımla ilerlediği anlaşılmaktadır. Oğuz, ayrıca uygulamada ele alınan yazı karakterleri konusunun sonraki tasarımcı hayatındaki yeriyle de ilgili şu sözleri ifade etmiştir:

“Font üzerinde durduk baya bi işte, ııı aslında iyi de oldu yani sonuçta fontlar bizim, biz kendimizi grafiker olarak görüyoruz ve fontlar bizim için önemli bir noktada, noktada yani önemli bir yeri var. Bunları kullanabilmek adına, önemli bir yeri var yani böyle düşünüyorum ben bu konuda (Oğuz G, st. 72-75).”

Yazı karakterlerine olan merakının artışına değinen Fikret, bu durumu “İşte o değişik o aynen ya görüyorum böyle mesela acaba hangi fontta yazılmış? Şey oldu yani. Saplantı gibi bir şey oldu (Fikret G, st. 96-97).” sözleriyle aktarmıştır. Fikret’in, etrafında gördüğü yazılarda kullanılan fontları çözümlenmeye çalışması bu konuyla ilgili oluşan motivasyonu güçlü bir şekilde yansıtmaktadır.

3.2.1.3. Uygulama süresince yaşanan sorunlara ilişkin bulgular

Uygulama süresince yaşanan sorunlar öğrenci günlükleri ve görüşmelerden elde edilen verilerden yola çıkılarak teknik sorunlar, plan oluşturma, tasarım sorunları ve çıkış noktası olarak şiir başlıkları altında 4 temada toplanmıştır.

Tablo 3.10. Yaşanan Sorunlara İlişkin Bulgular

Teknik sorunlar: Öğrencilerin bazıları özellikle donanımsal yetersizlikten ve program bilgilerinin az olmasında dolayı çeşitli sıkıntılar yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Bazı öğrencilerin bilgisayarlarının donanım yetersizlikleri bu sorunların sebebinin oluşturmaktadır. Öğrencilerin kendilerinden kaynaklı bir sorun olmadığı görülmüştür. Konuyla ilgili olarak Oğuz yaşadığı sorunu “(..)donanımdan kaynaklı sıkıntılar yaşadım genellikle. İşte bilgisayar yetersizliği (Oğuz G, st. 43).”sözleriyle ifade etmiştir. Bu sorunu, bilgisayarını çok zorlamayarak ve dikkatli çalışarak çözdüğünü “(..)bilgisayara daha nazik davranarak çözdüm (Oğuz Günlük, 8 Mart 2016).” ifadesiyle günlüğünde belirtmiştir. Oğuz gibi bilgisayar yetersizliğiyle ilgili sıkıntı yaşayan Serkan, bu sıkıntısını ve yaşadıklarını şu ifadelerle açıklamıştır:

“Bilgisayarım bir buçuk günde render aldı. Ya bu bilgisayarımın kaynaklı bir şey. Yoksa m, şiirle falan yani çok bir sıkıntı yaşamadım yani onun açısından yapabileceğim şeylerdi. Ama sadece bilgisayarım render kısmında attığım videoda bozukluklar var mesela bazı kareler çıkıyor istemediğim. Bu tür sorunlar yaşadım (...) Teknik boyutta dediğim gibi bilgisayarım. Başka hiçbir sorun olmadı yani (Serkan G, st. 62-68).”

Serkan’ın ifadesine baktığımızda yaşadığı sorun uzun süren video dönüştürme işlemi ve bunun sonucunda videoda oluşan çeşitli bozulmalara dikkat çekmiştir. Serkan bu sorunu uygulamanın son haftasında tekrar render alarak çözmüştür. Teknik sorunu,

öğrencilerin çalışmalarını uyguladıkları After Effects programı boyutunda yaşayan Ahmet, program üzerindeki kamera aracını ilk defa kullandığını ve zorlandığını belirtmiş ve çalışmanın ilk bölümlerinde ona zaman kaybettirdiğine ve verdiği zahmete değinmiştir. Sorunu nasıl çözdüğünü de belirten Ahmet, bu durumu şu sözlerle ifade etmiştir:

“En başta kamera yönünden sıkıntı yaşadım ben. Hani kamerayı ilk defa kullandım, daha önceki çalışmamda kullanmamıştım. Başlarda kamerayı, uum, çalışmanın başlarında kamera kullanmadım ben hani bu bana zor geliyordu. Tek bir kamera etkisiyle bütün ekranı oynatabilirken ben her bir çalışmayı ayrı, her bir objeyi ayrı şey verdim, hareket. Yarısından sonra da kamerayı kullanmayı öğrendim. Hani bu biraz daha işimi kolaylaştırdı. Çok fazla etkili olmadı ama o baştaki zahmetimi aldı (Ahmet G, st. 53-58).”

Öğrencilerden Fikret, yaşadığı teknik sıkıntıyı program bilgisi yetersizliği olarak tanımlamış ve şu sözlerle ifade etmiştir:

“(..)Sıkıntılarım daha çok teknik açıdan oldu. Programın bi yani programın yetersiz, yeterli bilmediğim için bazı şeylerini, planlama aşamasında bazı yerlerde yani olan, hani bu böyle olsun değil de, burası böyle devam etsin diye yaptığım yerler oldu. Yani planlı olmadan yapabildiğim yerler de oldu (Fikret G, st. 58- 61).”

Fikret günlüğünde de bu konuya “Aslında yaptığım çalışmadan çok daha fazlasını planlamıştım. Programda teknik açıdan bilmediğim özellikler yüzünden bunları yansıtamıyorum. Bu sorunu haftaya kadar çözmek için çalışacağım (Fikret Günlük, 8 Mart 2016).” cümleleriyle değinmiş ve bu sorunun son ders haftasına kadar çözeceğini belirtmiştir.

Plan oluşturma: Araştırmacı, öğrencilere çalışmalarını uygularken fikirlerini daha iyi yansıtabilecekleri ve zaman sıkıntısı yaşamamaları için plan oluşturmaları ve o plan kapsamında ilerlemeleri söylenmiştir. Derya bu konuda yaşadığı sıkıntıyı “Çalışmamı planlarken sıkıntı yaşadım ama planı uygulayıp yapmak yerine ilk başta planı oluşturmayı zayıf ele aldığım için sürecimi sekteye uğrattı ve çalışmamı oluşturma aşamam yavaşladı (Derya Günlük, 1 Mart 2016).”sözleriyle ifade etmiş ve başlangıçta bu konunun üzerine gitmemesinden ötürü yaşadığı aksaklığı belirtmiştir.

Serkan konuya ilişkin sıkıntısını “Planlama sıkıntımın olduğunu gördüm ve daha genel olarak gidip özele inmeyelim (Serkan Günlük, 8 Mart 2016).” cümleleriyle aktarmıştır. Araştırmacı bu konuyla ilgili ders sürecinde çok kez açıklama yapmıştır. Bu

açıklamalardan bir tanesi şu şekildedir:

Araştırmacı: Planlama şeklinde ilerledin mi ?

Serkan: İşte onu tam planlayamadım nasıl gideceğim hakkında.

Araştırmacı: Çünkü başta direkt programdan başlarsa hani bunu çözmek adına sınıf ortamında da söyledik ama. Belli bir hiyerarşi, belli bir adım, şerit çizersen, yol çizersen kendine bilgisayarın başına oturduğun zaman büyük ihtimalle çok şey deneyeceksin(...) Yapmak istediğin boyutta da yapamayacaksın ama önce zihinsel olarak bir şeyleri oturtursan o mantalite, o çerçeve içerisinde deneylere gidersin.

Serkan: O zaman oturabiliriz daha rahat olur.

Tasarım sorunları: Öğrenciler uygulama öncesinde tasarım eğitimi aldıklarından uygulama sürecinde çok fazla bu sorunları yaşamamışlardır ancak yapılan uygulama kapsamında ele aldıkları şiirlerin konusunu yansıtırken bu sıkıntıları yaşadıkları görülmüştür. Öğrencilerden Derya, önceki kinetik tipografi çalışmasına kıyasla bu çalışmasında özellikle renk konusunda yaşadığı sıkıntıyı ve bu duruma ilişkin uğraşını şu sözlerle ifade etmiştir:

“Sıkıntı yaşadığım tek şey, başta, işte o geçişleri, renk kullanma sorunu çok yaşadım. Çünkü daha önceki şeyde bir sürü görsel, bir sürü renk kullanabiliyorken burada hiçbir renk, hiçbir şey kullanamadım. Siyah beyaz yapmayı düşündüm. Sonra da çok böyle sıradanmış, yazıp geçiyormuşum, lirik şiir yapıyormuşum gibi hissettim. O yüzden biraz daha onlarla uğraştım. Renklendirmesinde sorun yaşadım (Derya G, st. 32-36).”

Hakan, diğer bir tasarım sorunu olarak kullanmayı tercih ettiği yazı karakterinin Türkçe karakterler barındırmamasından dolayı yaşadığı sıkıntıyı belirtmiştir. Bu konu görüşme sırasında şu şekilde geçmiştir:

Hakan: Mesela yaşadığım sorunlar, çok değil ama fontlarda yaşadım. O da bahsetmiştik. “ı” harflerinden falan.

Araştırmacı: Hımm.

Hakan: Biliyorsunuz.

Araştırmacı: Yani Türkçe karakterler?

Hakan: Evet Türkçe karakterler. Aslında onun da çözümü varmış fakat ben sonradan öğrendiğim için.

Araştırmacı: Bunu, sonradan öğrenmenin sebebi olarak neyi düşünüyorsun?

Hakan: O da benden kaynaklı yani takip etmememden (Hakan G, st.44-53).

Hakan sorunun kendisinden kaynaklandığını belirtmiştir. Araştırmacı, gerekli araştırmayı yapmadığı gözlemlenen Hakan'a ders sırasında da bu soruna getirebileceği çözümlerle ilgili bilgi vermiştir.

Çıkış noktası olarak şiir: Uygulama kapsamında gerçekleştirilen kinetik tipografi çalışmasının çıkış noktasının şiir olması ilk ders öncesinde ve ilk ders öğrencilerle konuşulmuştur. Yapılan uygulamada çıkış noktasının şiir olmasına ilişkin sıkıntısını ifade eden Hakan, düşüncelerini “Planlama işlemindeki tek sorun yaptığımız çalışmanın şiir olması. Bu beni çok kısıtladı. Yazıya nasıl hareket vereceğimde bile sorun yaşıyorum (Hakan Günlük, 8 Mart 2016).” sözleriyle aktarmıştır. Araştırmacının bu konu hakkında açıklama yapmasına rağmen Hakan'ın diğer öğrenciler kadar bu durum hakkında rahat olmadığı anlaşılmaktadır. Ancak Hakan uygulamasını bu duruma rağmen gerçekleştirmiştir. Şiire karşı duruşundan dolayı oluşan bu soruna araştırmacı, şiire farklı bir yaklaşım göstermesini söylemiştir. Bu düşüncenin aksine şiirdeki anlam ve kavramların uygulamada ele alınmasının daha etkileyici olduğunu düşünen Ahmet, düşüncelerini şu sözlerle ifade etmektedir:

“Seçmiş olduğum şiir derste yapacağımız tipografi çalışması için daha anlamlı ve yerinde olabilir. Çünkü görsel öge ile somut bir ifadeyi ortaya koymak, soyut düşünceden daha kolaydır. Şiirde bulunan duygu, ifade ve anlamlar bahsi geçen kelimelerden çok daha fazladır. Bu durum somuttan daha ileri bir boyut olarak soyut ifadeleri görsel ögeye dönüştürmeyi, somut ifadeden daha etkili kılar (Ahmet Günlük, 23 Şubat 2016).”

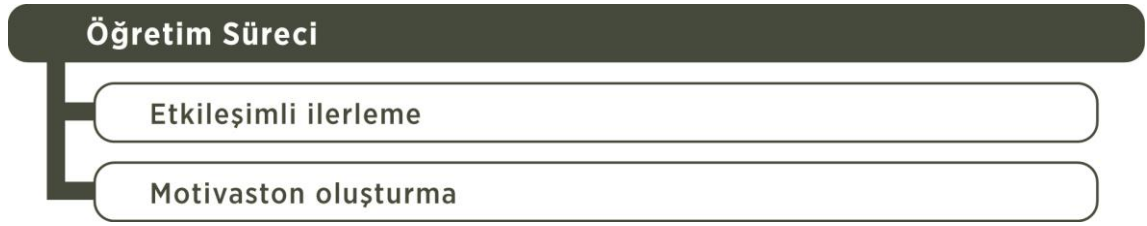
Genel olarak yaşanan sorunlara baktığımızda yaşanan teknik sıkıntılar dışındaki konularda öğrencilerin yaşadıkları sorunun bilincinde oldukları görülmüştür. Yaşadıkları sorunları ifade ederek sonraki çalışmalarında bu sorunlara dikkat etme ve çözüm getirme bilinci oluştuğu şeklinde yorumlanabilir.

3.2.2. Kinetik tipografi uygulaması öğretim sürecine ilişkin bulgular

Uygulama sonrası öğrencilerin kinetik tipografi algılarına ve öğretim sürecine ilişkin bulgular, araştırmanın “Öğrencilerin, kinetik tipografi uygulaması yaptıkları Grafik Tasarım dersinin öğretim sürecine ilişkin görüşleri nelerdir?” sorusu kapsamında ele alınmıştır. Öğrencilerle gerçekleştirilen 4 haftalık bir öğretim sürecinden sonra öğrencilerde kinetik tipografiye yönelik bakış açılarında değişim yaşandığı görülmüştür. Öğrenciler, gözlemlenen bu olumlu değişimi günlüklerinde, görüşme sırasında ve ders sürecinde aktarmışlar, çalışmalarında da yansıtılmışlardır. Uygulama öncesi kinetik tipografiye ilişkin

görüşleri genel olarak sadece yazının hareketlendirilmesiyle, şu an kinetik tipografiyi daha katmanlı bir çalışma olarak ele aldıkları sonucuna varılmıştır. Kinetik tipografi tasarım sürecinde uygulanan her aşamanın bir bilinçle yapılması ve anlamı karşılması gerektiğini anladıklarını ifade etmişlerdir. Özellikle de yazı karakterlerinin taşıdığı anlamlara ilişkin düşüncelerinin çok değiştiğine dikkat çekmişlerdir. Öğrencilerin uygulamanın öğretim sürecine yönelik bulguları aşağıdaki tabloda görüldüğü gibi iki tema altında toplanmıştır:

Tablo 3.11. Öğrencilerin Öğretim Sürecine İlişkin Düşünceleri

Etkileşimli ilerleme: Derslerde haftalık olarak öğrenci çalışmalarının gelişim aşamalarının sınıf ortamında izlenmesi ve bu çalışmalara yorum yöneltilmesi öğrencilerin katılımlarını arttırmış ve ifade biçimlerinde rahatlık gözlemlenmiştir. Bu süreç içinde öğrenciler çalışmaları eş zamanlı izleyebilmiş ve hemen ardından birbirlerine sorular sorarak veya yorumlar yaparak çalışmaların gelişim süreçlerinin haftalık olarak değerlendirilmesiyle konunun pekiştirilmesini daha iyi sağladığı görülmüştür. Serkan, konuya ilişkin düşüncelerini şu sözlerle aktarmıştır:

“Bence çok güzel gitti. Ne kadar bazı derslere katılamasam da. Yani tartışmamız iyi oldu. Yani orada arkadaşlarımızın çalışmasını da görüyoruz, işte bakıyoruz eleştiriyoruz aynısını biz yapmamaya çalışıyoruz hata olursa işte veya güzel bir şey olursa biz de uygulamaya çalışıyoruz. Bu açıdan güzel gitti dersin işlenişi. Ve ortak bir ağda yani bir sayfanın olması çok çok iyi oldu. Herkesin işini görebildik yani. Bu açıdan iyiydi yani dersimiz (Serkan G, st. 81-85).”

Yapılan eleştirilerin kendisine çok faydalı olduğuna değinen Fikret, düşüncelerini şu sözlerle yansıtmıştır:

“Dersin işlenişi iyiydi. İşte herkesin görüşü alındı. İyiydi yani ben eleştirileri değerlendirdim. Yani onları şey yapmaya çalıştım. Bir yapamadığım o işte kelimeleri çok büyük olmuş dendi. Ama onu küçültemedim, şey yapamadım. İyiydi ben eleştiri açısından beğendim. Yani diğerlerinin işlerini de görüp, onlar hakkında konuşup, diğerlerinin işlerinden de fikirler edindim onlar da oldu. Bu imkanlar sağlanmış oldu. Güzeldi yani (Fikret G, st. 80-84).”

Uygulamanın başlangıcındaki örnek izleme ve üzerine konuşma sürecinin onlara yol açtığını düşünen ve sonrasında birbirlerinin çalışmalarına yaptıkları yorumların onları sağlıklı yönlendirdiğini ifade eden Ahmet, bu düşüncelerini şu şekilde aktarmıştır:

“(…)Başta video falan izledik baya bize ön bilgi getirdi. Daha sonra onları inceledik. Onlar hakkında yorumlar yaptık, fontlarını inceledik. Bu bize aslında baya bir çıkış yolu verdi. Çünkü başta çalışmaya başladığımızda hani kimsenin neredeyse, napacağız, ne edeceğiz gibi bir fikri yoktu. Onlar bize baya bir yol gösterdi. Hani muhtemelen herkes de o videolardan, oradaki düşüncelerimiz yorumlarımızdan yola çıkmıştır. O şekilde bize fayda sağladı. İı daha sonra çalışmalarımı sürekli burada, hani başladıktan sonra birbirimizinki izledik yorum falan yaptık. Biraz da bizim çalışmamızı daha sağlam yönlendirmeye götürdü. İı yanılma payımızı biraz daha azalttı. Hani birçok farklı yolları izleyip yanlış yapacağımız yere, daha farklı gözlerden yorum alarak biraz daha doğruya gittik (Ahmet G, st. 75-83).”

Öğrencilerden Derya, diğer öğrencilerden edindiği fikirlerle ilgili düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Bu derste genel olarak çalışmanın ilk aşaması sürecine değindik. Daha ne yaptık ve nasıl devam edeceğimizi konuştuk. Çok fazla bir şey yapmadığım için sınıftakilerden birazcık buna dair fikirler edindim ve nasıl bir plan yapmam gerektiğine ve uygulamam gerektiğine dair bir fikir geliştirme aşaması oluşturdum (Derya Günlük, 01 Mart 2016).”

Öğretim sürecinde yardımlaşmaya değinen Hakan, düşüncelerini “İlerleyeceğimiz yol hakkında bilgi verip, yardımlaşarak çözüm üretmeye çalıştık (Hakan Günlük, 01 Mart 2016)” cümlesiyle ifade etmiştir.

Derslerin işlenişi, etkileşim ve paylaşım barındırmasıyla öğrencilerin süreci daha rahat anlamalarını sağladığı görülmüştür. Çalışmaların haftalık gelişim süreçlerinin üzerine tartışılması öğrencilerin kendi çalışmaları olmasa bile o yorumlardan bir çıkarımda bulunmuştur. Bunun sonucu olarak öğrenci, kendi çalışmasıyla ilgili gözden kaçırdığı detayları arkadaşlarının çalışmalarında görme fırsatı yakalamış ve bu noktalara çözüm getirmiştir.

Motivasyon oluşturma: Öğrencilerin ilk ifadelerinde kinetik tipografiyi bilmelerine rağmen bu bilgilerinin yüzeysel boyutta kaldığı anlaşılmaktadır. Bunun sebebi olarak detaylı bir araştırma yapmamış olmalarını söyleyebiliriz. Ancak uygulama sürecinde konuyla ilgili bilgiler ve örnekler görmeleri ve bu bağlamda araştırmalar yapmalarının sonucu olarak kinetik tipografi çalışmalarını uygularken daha bilinçli olduklarını ve bu bilinçle ilerlemeleri özgüvenlerini arttırmıştır.

İlk kez kinetik tipografi çalışması yapan Fikret, bu uygulamanın kendisinde oluşturduğu duyguyu “Ben bu çalışmayı (kinetik tipografi) ilk defa yaptım ve bu çalışmayı daha birçok kez yapmam için beni ateşlediğini söyleyebilirim. Eğlenerek çalıştım (Fikret Günlük, 22 Mart 2016).”cümlesiyle aktarmıştır. Fikret ayrıca ders sürecinde üstünde çokça durulan yazı karakteri konusunda merakının arttığına ilişkin düşüncelerini şu sözlerle ifade etmiştir:

“(…)Getirilen kinetik tipografi örnekleri ve ııı, font paylaşımları nasıl diyeyim, öncelikle Helvetica paylaşımı ben Helvetica belgeselini bilmiyordum. İşte sizin sayenizde öğrendim ve baya da sevdim o belgeseli. O iyi oldu. Artık şey oldu yani zaten böyle mesela şuan takıldı gözüme, o acaba diyorum hangi font? Ariel mi, şey mi? Ama böyle yazıların artık fontlarını şey yapmaya çalışıyorum (Fikret G, st. 90-94).”

Ders sürecinde yapılan konuşmaların ve örnek izlemenin yapacakları çalışmalara olumlu etki edeceğine inanan Oğuz, bu düşüncesini “Bu derste kinetik tipografi ile konuşmalar yaptık ve videolar izledik. Yapacağımız çalışma ile ilgili daha bilgili ve profesyonel çalışmalar çıkartmamıza yardımcı olacağına inanıyorum (Oğuz Günlük, 23 Şubat 2016).” sözleriyle ifade etmektedir.

Serkan, “Bu uygulama grafik işlerimde çok katkı sağlayacaktır. Artık artık attığım her bir çizginin anlamını bilmem gerektiğini öğrendim. Teşekkürler Nafiz hocam (Serkan Günlük, 22 Mart 2016).” sözleriyle bu uygulamanın grafik çalışmalarında faydalı bir yansıması olacağını ve bilinçli hareket etmeyi öğrendiğini ifade ederek düşüncelerini aktarmıştır ve memnuniyetini teşekkür ederek belirtmiştir.

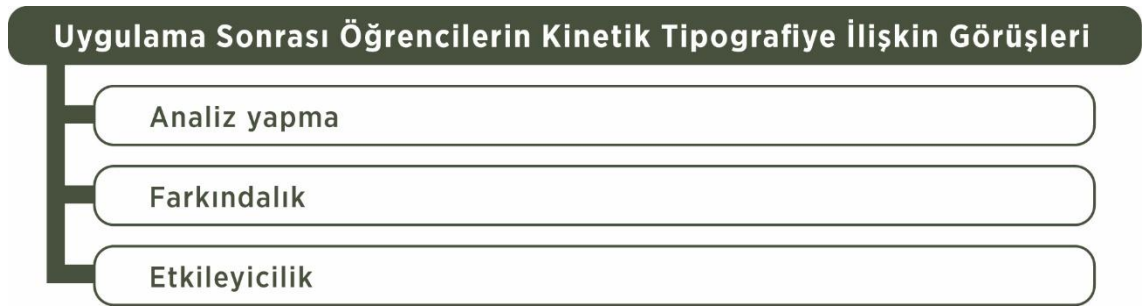
Öğrencilerin süreç içinde kinetik tipografiyle ilgili daha fazla bilgi edinmeleri, örnek izlemeleri, örneklerle çalışmalarını üzerine yorumlarda bulunmaları ve araştırmalar yapmaları sonucunda konuya daha hakim oldukları ve kendilerini daha iyi ifade ettikleri anlaşılmıştır. Çalışmalarında yaptıkları her aşamayı ve neden yaptıklarını açıklayabilmeleri kendilerine ve çalışmalarına olan yaklaşımlarını daha olumlu bir hale getirmiştir.

3.3. Uygulama Sonrası Öğrencilerin Kinetik Tipografiye İlişkin Görüşleri

Bu bölümde, öğrencilerin 4 hafta süren kinetik tipografi uygulaması sonrası kinetik tipografiye yönelik görüşleri bulunmaktadır. Öğrencilere bu süreç içinde tipografi, yazı karakteri, kinetik tipografi ve tasarım anlayışları konularında bilgiler verilmiş ve örnekler sunulmuştur. Uygulamanın yapısından dolayı teorik ve pratik

birlikte ilerlemiştir. Bu durumun öğrencilerin kinetik tipografi hakkındaki düşüncelerinin olumlu boyutta değişmesine katkı sağladığı gözlemlenmiştir. Uygulama öncesi süreçte, öğrencilerin bilgi formlarındaki soruları verdikleri yanıtlardan elde edilen veriler kinetik tipografi hakkındaki bilgilerinin yüzeysel kaldığını göstermiştir. Veriler, öğrenci günlükleri, ders video kayıtları ve yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilmiş ve uygulama sonrası öğrencilerin kinetik tipografi hakkındaki görüşleri üç tema kapsamında sunulmuştur. Bu temalar aşağıdaki tablodaki sunulmuştur:

Tablo 3.12. *Uygulama Sonrası Öğrencilerin Kinetik Tipografiye İlişkin Görüşleri*

Öğrenciler, yaptıkları kinetik tipografi uygulaması sürecinde ele aldıkları şiiri analiz etmenin onlar için önemli olduğunu ifade etmişlerdir. Çalışmalarındaki hareket ve tasarım elemanı tercihlerini bu analiz doğrultusunda belirleyen öğrencilerin ders sürecinde çalışmalarını daha iyi savunabildikleri gözlemlenmiştir. Konuyla ilgili olarak Oğuz'un, ders sırasındaki "Ya şimdi özgürlük falan filan o dönemin bir de karamsarlığı. Ha şiir hareketli, çok hareketli, renkli de, cıvıl cıvıl da olabilirdi ama şiirin içinde yatan bir karamsarlık olduğu için ben. Bedava, zengin fakir ayrımı, ortada bir sınıf farklı olduğundan dolayı böyle (11:40) (DV-4, 22 Mart 2016)" sözleriyle çalışması üzerinde yaptığı analiz anlaşılabilir ve bunun sonucu belirlediği tasarım anlayışını bilinçli olarak sınıfa çalışmasını açıkladığı görülmüştür. Analiz yapmamanın çalışmaya olan olumsuz yansımalarına değinen Ahmet, düşüncelerini "Planlama ve çözümleme olmayan iş ve bölümlerde çalışmaya bütünlük konusunda eksiklik getirisi bulunuyor (Ahmet Günlük, 22 Mart 2016)." ifadeleri aktarmıştır.

Öğrenciler, kinetik tipografide bilinçli hareket etmenin önemine sık sık değinmişlerdir. Konuyla ilgili olarak Serkan, düşüncelerini "Yaparken bir sonraki adımın nasıl olacağını iyi hesaplamamız gerekir (Serkan Günlük, 22 Mart 2016)" cümlesiyle uygulanan her detayın bilinçli yapılmasına dikkat çekmiştir. Oğuz, "Tezleri

okuyarak bilgilenmemiz, daha çok şey üzerinde fontlar üzerinde durduk. Zaten kinetik tipografide fontlar ve sembol, renk, o aslında vurguyu yaratan noktalar onlar aslında. (Oğuz G, st. 70-71).” sözleriyle oluşan farkındalığını ifade etmiştir.

Öğrenciler, uyguladıkları kinetik tipografi çalışmalarındaki etkileyciliğe ilişkin sorgulamalarına da değinmişler ve bu anlamdaki fikirlerini sürekli belirtmiştir. Bu süreçte izleyici gözünden bakmaya çalışan öğrenciler, çalışmalardaki ilgi çekiciliğe önem verdikleri anlaşılmıştır. Serkan, konuya ilişkin düşüncelerini “Bende bir şey var, 111 gözü yani küçük bir şey ilgi çekmeyeceğini düşünüyorum. Halbuki bazen basit bir şey çok ilgi çekebiliyor. Bunları insanların gözüne çok direkt sokmaktansa yani bazen küçük fontlarla da işi halledebilirdim (Serkan G, st. 71-73).” sözleriyle ifade etmiştir. Benzer bir şekilde düşünen Fikret de etkileyici bir çalışma yapmak için izleyici gözünden baktığını ifade etmiş ve sürükleyiciliğe verdiği öneme de değinmiştir. Fikret bu durumu şu sözleriyle yansıtmıştır:

“Çalışmam çok hareketli oldu ve ben bundan memnunum. Yavaş ilerleyen ve izleyiciyi sıkmaktan kaçındım tabi bunda şiir diğer şiirlere göre hızlı olmasının da etkisi var; fakat ben bunu küçük fontlar kullanıp iki-üç sahnede de bitirebilirdim. Bunu istemeyerek izleyicide takip etme istediği uyandırmasını istedim (Fikret Günlük, 22 Mart 2016).”

Genel olarak öğrencilere kinetik tipografi kapsamında geniş konu aralığında bilgi edinme fırsatı sunulmuştur. Hareket, vurgu, yazı karakterleri ve duygu yansıma konularında bilgi sahibi olmuşlardır. Öğrenciler, sunulan teorik bilgileri uygulamalarına yansıtmalarıyla, mevcut bilgilerindeki gibi yüzeysel bir alan olmadığını anladıkları görülmüş ve ayrıca geleceğe dönük olarak yapabilecekleri çalışmalara ilişkin motivasyonları artmıştır.

3.4. Öğrenci Çalışmalarına İlişkin Bulgular

“Gerçekleştirilen kinetik tipografi uygulaması öğrencilerin tasarım ürünlerine nasıl yansımaktadır?” sorusuna ilişkin araştırma, planlama ve ürün geliştirme aşamaları gözlenmiştir. Bunun yanı sıra araştırmanın ikinci sorusu olan “Öğrenciler, kinetik tipografi çalışması yaparken; nasıl bir araştırma süreci gerçekleştirmiştir, seçtikleri şiir ve ortaya koydukları tasarım ürünü arasındaki ilişkiyi nasıl kurmaktadır, bilgi ve deneyimlerini nasıl aktarmaktadır, yaşadıkları sorunlar nelerdir ve bu sorunları nasıl çözmektedir?” sorusuna ilişkin çözümler yapılmıştır.

Uygulamanın 4 haftalık sürecinde, öğrenciler seçtikleri şiirin kinetik tipografi uygulamasını yapmışlardır. Her öğrenci bir çalışma gerçekleştirmiştir. Öğrenci çalışmalarının değerlendirilmesi yapılırken öğrencilerin seçtikleri şiir ve seçme nedenleri, araştırma süreci, planlama süreci, çalışmalarını oluşturma süreçleri ele alınmıştır. Uygulamada öğrencilere aktarılan bilgiler doğrultusunda nasıl bir çalışma yaptığı çözümlenmiştir. Aşağıdaki tabloda, öğrencilerin seçtikleri şiirler gösterilmektedir:

Tablo 3.13. Öğrencilerin Seçtiği Şiirler

Öğrencinin Adı	Seçtiği Orhan Veli Kanık Şiiri
Ahmet	Hicret
Oğuz	Bedava
Derya	Güzel Havalalar
Fikret	Galata Köprüsü
Serkan	Kitab-ı Sengi Mezar
Hakan	Deniz

Öğrenci ürünleri, değerlendirme rubrik formundaki sonuçlar ele alındığında genel olarak düşük puan aldıkları bir başlık bulunmamaktadır. Bazı başlıklarda diğerlerine nazaran puanlarında düşüş görülen öğrenciler olmuştur. Ancak bu düşük puanların çalışmanın tümünü etkileyebilecek boyutta olmadığı görülmüştür. Sadece çalışmalardaki bazı konuların bir basamak daha iyi yapılabileceği anlamına gelmektedir. Bu durumun sebebi olarak sadece 4 hafta boyunca teorik ve uygulamanın beraber planlandığı ders içinde uygulamalarını gerçekleştirdikleri için eksiksiz gelişim göstermeleri ve bütün başlıkları tamamen karşılamalarının beklenmesi doğru değildir. Öğrencilerin gerçekleştirdiği çalışmaların her bir aşaması süreci birinci gözden deneyimlediklerinden dolayı değerli ve önemli görülmüştür.

3.4.1. Ahmet'in çalışmasına ilişkin bulgular

Ahmet, sınıftaki sakin ve çalışkan öğrencilerden biridir. Derslere düzenli olarak katılımında bulunmuş ve sorumluluklarını zamanında yerine getirmiştir. Ders sürecinde yapılan tartışmalarda da özenli yorumlarda bulunmuştur. Aşağıda, Ahmet'in kinetik tipografi uygulaması kapsamında gerçekleştirdiği çalışmaya ilişkin içerikler yer almaktadır.

Şiir ve Seçme Sebebi: Ahmet, uygulamasını gerçekleştirmek için Orhan Veli Kanık'ın "Hicret" şiirini seçmiştir. Seçtiği şiiri seçme sebebi olarak Ahmet, şiirde yalınlık ve günlük hayata benzetme hissettiğini dile getirmiştir. Ahmet, ilk ders günlüğünde bu durumu detaylı bir şekilde şu sözleriyle açıklamıştır:

"Oldukça sakin, yalın ve kendimi içince bulduğum bir şiir olması seçmemdeki başlıca nedenler oldu. Duygunun açık ve net bir şekilde ifade edilmiş olması beni daha çok etkiledi. Az ama yerinde kullanılan kelimelerle anlatılmak istenen duygu farklı durumlarla birleştirilmiş ve kapsayıcı bir hal almış. Bir kısmında aynı duygu farklı ifade edilirken diğer kısımda aynı duygu daha farklı ifade edilmiş. Günlük hayatın içinde var olan şeylerin aslında bir anlamı olduğunu göstermekte. Anlatılanın süslü, gösterişli biçimle içinde yer almaması ve sıradan şeylere bu kadar anlamlı bakabilmek beni etkiledi. Bakmak ve görmek kelimelerinin bir anlama eriştiği şiir olarak gördüm (Ahmet Günlük, 23 Şubat 2016)."

Araştırma Süreci: Araştırma sürecinde Ahmet, özellikle Orhan Veli Kanık'a ve onun yaşadığı döneme ilişkin bilgilere ulaşmaya çalışmıştır. O dönem içindeki ders programları ve bakış açısı hakkında yaptığı araştırmaları dile getirmiştir. Ayrıca Ahmet edindiği bu bilgilerden yola çıkarak yazı karakteri araştırmalarını gerçekleştirmiştir. Araştırma sürecini şu sözleriyle aktarmıştır:

"Şiiri seçtikten sonra ben hani başta o dönemi araştırmayla başladım. Hatta o dönemin ders programlarını falan buldum. Ders programlarında şiir dersleri falan da vardı. Orhan Veli'nin hayatından hani o günkü bakış açısına toplumuna biraz daha inmeye çalıştım. Ondan yola çıkarak hani fontlara da bakmaya çalıştım. Baya bir geniş font çerçevesi oldu, bir sürü fonta ulaştım. Bu fontlar arasında döneme en uygun olabilecek fontları ayırdım (Ahmet G, st. 35-39)."

Planlama Süreci: Uygulama sürecinde, Ahmet'in çalışmasını planlama aşamasında oldukça özenli davrandığı anlaşılmıştır. Şiiri üzerinde yaptığı analiz ve bu analiz doğrultusundaki gösterdiği gelişimin ve yaşadığı sıkıntıların bilincinde olmuştur. Görüşme sırasında yaptığı planlamaya şu sözlerle değinmiştir:

"Şiirin ıı hani bölüm bölüm, farklı fontlar kullanmama rağmen bir de kelimeleri, direkt kelimeyi yansıtacak fontlar aradım. Hani şiirdeki o sevmek var hani ağaç falan vardı onlar gibi. ıı daha sonra fontları oluşturduktan sonra kompozisyonları kurmaya çalıştım. ıı kompozisyonları satır satır yapmaya çalıştım (Ahmet G, st. 38-41)."

Araştırma ve planlama sürecinde özenli davranan Ahmet, bu süreçte yaşadığı sıkıntılara da değinmiştir. Ders sürecinde, kullandığı bilgisayar destekli program üzerindeki kamera aracını öğrenme sürecinde sıkıntı yaşadığı ifade etmiştir. Ancak

sonra bu sorunu çözdüğünü de belirtmiştir. Ahmet, çalışmasında sorun olarak gördüğü bölümlere şu sözlerle açıklık getirmiştir.

“Bir yarısına kadar ben baya yeterli buldum. Daha sonra, sonlara doğru deneme olanağım azaldıkça biraz daha tek tipe binmeye başladı. Yarısından sonrası çok nitelikli olmadı benim gözümde. İı çok font, başlarda çok font deneme denedim. Sonlara doğru bu azaldı. Arka planda da görülüyor. İı çok fazla değişiklik yok. İı yarıya kadar bölümler arası geçiş sağlarken diğerlerinde yine bir düzlük vardı bölümler arası geçişte. Bu şekilde eksikliklerim vardı. (Ahmet G, st. 24-28).”

Ahmet’in ifadesine baktığımızda, çalışmasının başlangıcından yarısına kadar olan bölümden memnuniyet duyduğu ancak sonraki bölümde sıradanlık hissettiği anlaşılmaktadır. Bunun sebebi olarak çalışmanın ilk yarısında çok deneme yapmaya gittiği ve bu deneme oranının ikinci yarıda azaldığını ileri sürmüştür. Ahmet, ders sürecinde kullandığı program üzerindeki kamera aracını öğrenme sürecinde yaşadığı sıkıntıyı ve bunun çalışmanın orta bölümlerinde çözdüğünü belirtmesinden dolayı kendisinde oluşan sıradanlık düşüncesinin kaynağı olarak kamera aracına daha fazla odaklanması görülebilir.

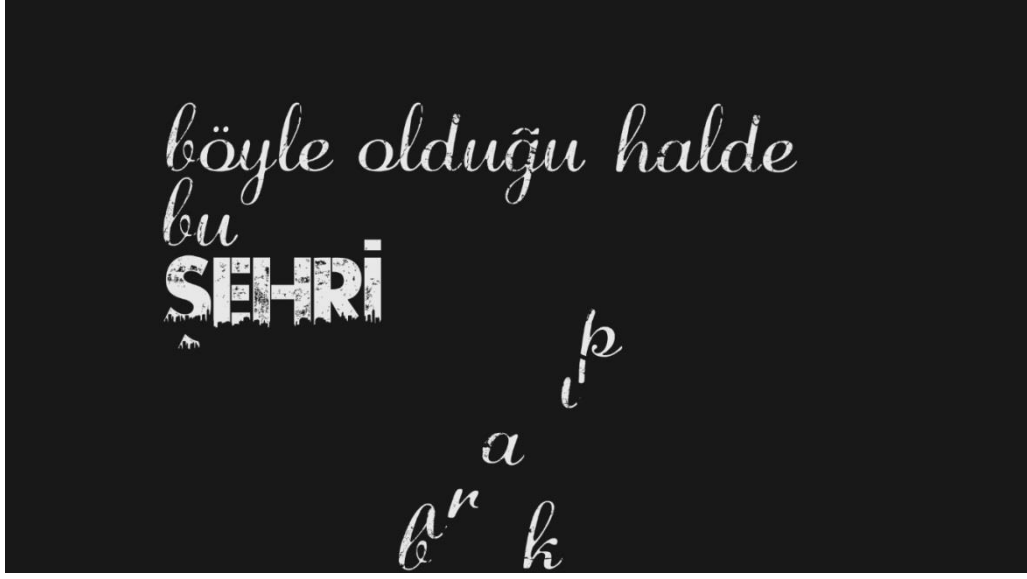
Kinetik Tipografi Çalışması: Ahmet, çalışmasında yalın bir yol izlemiştir. Genel hatıyla çalışmaya siyah ve beyaz renkler hakimdir. Bu tercihin nedeni olarak şiirde coşku ve neşe bulunmaması olduğunu savunmaktadır. Ancak, bazı bölümlerde çeşitli renkler de yer almaktadır. Hareket ve font seçimleri, neredeyse tüm kelimelerin temel anlamlarını karşılamak için planlanmıştır. Ahmet, 14 farklı font kullanmış ancak bu farklılıklar daha çok kelimenin anlamına yapılan vurgular üzerindedir. Bu durumun yanı sıra bir font düzenli olarak görünmektedir. Çalışmada grafiksel betimlemeler de mevcuttur. Bunlar çalışma içerisinde sahil ve yağmur damlası gibi görsellerle karşımıza çıkmaktadır. Çalışmasının özellikle ilk yarısından çok memnun olduğunu ifade eden Ahmet, o bölümde daha çok hareket ve font deneme imkanı bulmasıyla ilişkilendirmektedir. Aynı zamanda ikinci yarısının daha tek tip ilerlediğini düşünmektedir. Çalışmada bu durum görülmektedir. Çalışmanın ikinci yarısında, ilk yarısına kadar olan vurgu ve anlam aktarımında düşüş görülmektedir. Ancak bu durumun çalışma içinde denge kurulması açısından ayrı bir yeri vardır. Çalışma ikinci yarısında da ilk yarısında olduğu gibi çok denemeler içerseydi eğer izleyicinin dikkatinin dağılmasına sebep olabilirdi.

Ahmet ayrıca uygulamanın son dersinde yazdığı ürün açıklamasında çalışmasını daha detaylı olarak çalışmasında yaptığı tercihleri şu sözlerle açıklamıştır:

“Şiirimi seçtikten sonra öncelikle detaylı bir analiz yaptım ve şiirde genelden özele doğru bir araştırma biçimi oluşturdum. Kelimelerin anlamlarına yönelik ve cümledeki bütünlüğe yönelik özelliklerini belirledim. Bu çerçevede font seçimi, vurgu derecesi, renk gibi değerleri belirledim. Çalışmaya başladıktan sonra teknik boyutta tikanıklık yaşasam da farklı farklı denemelerle teknik boyuttaki akıcılığımı yakaladım. Analizimde belirttiğim çerçevede denemeler yaptım. Çalışmayı en uygun biçimde şiirin dinamiğine uydurmaya çalıştım. Düz yazı veya konuşma gibi bir metinden farklı bir dinamiği vardı şiirin. Biraz da sakin bir biçimdeydi. Bu konuda şiirde bulunan dokuz cümleyi ana parçalar olarak belirledim ve bu 9 cümle çerçevesinde ise detaylarını ekledim. Kelimeleri destekleyerek fontlar belirleyerek bütünlük ve anlam vurgusu oluşturmaya çalıştım. Yer yer ifadeyi kuvvetlendirmek için ise görsel destekler verdim. Coşkulu ve neşeli bir hava yoktu şiirimde o yüzden genel olarak siyah, beyaz tonları kullandım. Hızlı geçişlerden kaçındım ve bunu engellemek için ise kelimeleri grup halinde ele aldım. Olabildiğince yumuşak geçişler vermeye çalıştım (Ahmet Ürün Açıklaması, 22 Mart 2016).”

Görsel 3.3. Ahmet'in kinetik tipografi çalışmasına ait ekran görüntüsü 1

Görsel 3.4. Ahmet'in kinetik tipografi çalışmasına ait ekran görüntüsü 2

Görsel 3.5. Ahmet'in kinetik tipografi çalışmasına ait ekran görüntüsü 3

3.4.2. Oğuz'un çalışmasına ilişkin bulgular

Oğuz, araştırmayı seven ve çalışkan bir öğrencidir. Derslere olan katılımını aksatmamış ve verilen sorumlulukları düzenli bir biçimde yerine getirmiştir. Ders sürecindeki tartışmalarda görüşlerini belirtirken açık sözlü ve yapıcı olduğu

görülmüştür. Aşağıda, Oğuz'un gerçekleştirdiği çalışmaya yönelik çözümler bulunmaktadır.

Şiir ve Seçme Sebebi: Oğuz, uygulamasını Orhan Veli Kanık'ın "Bedava" şiirini seçerek gerçekleştirmiştir. Seçtiği şiirin diğer şiirlerden daha yüksek tempolu bulmasından dolayı seçtiğini belirtmiştir. Oğuz, bu durumu "Bu şiiri hareketli olduğu için ve ritmi bana uygun geldiği için seçtim. Aralarında farklı bir yapıya sahip bir şiirdi (Oğuz Günlük, 23 Şubat 2016)." sözleriyle ifade etmiştir.

Araştırma Süreci: Oğuz, araştırma sürecine önem verdiğini yaptığı araştırmalarla göstermiştir. Uygulayacağı şiir üzerinden araştırmalar yapmış ve şiirle ilgili yazılı kaynaklara ulaşmaya çalışmıştır. Dönemin gazetelerinde şiire ilişkin yazılar bulup okuduğunu belirtmiştir. Oğuz'un yaptığı araştırmaların kendisine, ders sürecinde çalışmasını anlatıp izlemeye sunduğu sıradaki özgüvenli görünmesinden anlaşılmıştır. Oğuz, bu sürecini şu sözleriyle ifade etmiştir:

"Daha çok işte o şiir üzerinde kaynaklara baktım. Ne yazılmış bu şiir üzerinden diye düşündüm. Baktım kontrol ettim. İşte eski gazeteleri buldum. Eski gazetelerden yazılar vardı. Onun üzerindeki o şiir üzerindeki düşünceleri buldum. Okudum. Daha sonra o şairin hayatına baktım. Hayatı nasıl geçmiştir? (Oğuz G, st. 21-24)"

Ayrıca Oğuz, bu süreçte çalışmasını yapacağı program üzerindeki teknik bilgi eksikliklerini gidermek için konu anlatım videolarını araştırdığını da belirtmiştir.

Planlama Süreci: Oğuz, sade ve etkili bir çalışma yapmak adına planlama yoluna gitmiştir. Şiirde geçen kelimeleri temel anlamıyla yansıtmayı tercih etmiştir. Ayrıca şiiri tekrardan oluşuğu için sadece bir tekrar bölümünün uygulamasını gerçekleştirmiştir. Görüşme sırasında planlama sürecini şu şekilde açıklamıştır.

"Planlama konusunda da işte, ıı, çalışmayı nasıl yapacağıma dair dedim renkli olmayacak bu çalışma, tamam hareketli olabilir ama ıı, özgürlük yani orada bir kısıt bir şey olduğundan dolayı ben bunu siyah beyaz yapacağım diye ilk başlangıcım ilk düşüncem siyah beyaz olmasıydı zaten. Koyu renkler kullandım zaten çalışmada da, son aşamasında da. ıı, bazı yerlerde sembolik unsurlar kullandım yağmur, yağmurdan işte damla, bilmem araba, arabadan giden bir yazı. Başka, işte hürriyet, uçan kuş, falan filan. Öyle sembolik unsurlar ufak tefek fazla abartıya kaçmayacak şekilde düşündüm. Bunları planladım ilk. Daha sonrasında ıı, çalışmayı, metinleri dizerek düz, sade haliyle dizdim. Daha sonra üzerinden en baştan tekrar en başa dönerek çalışma üzerinde ıı, ne yapacağımı, hareketler, işte ıı, onun üzerindeki o yazı üzerindeki düzen, kompozisyon düzeni onları ayarladım. Zaten şiir iki nakaratlıydı yani tekrarı vardı şiiri kestim. Şiiri kestim, ona uyarlayacak şekilde sonunu getirdim. Başka türlü, başka bir planlama yapmadım ilk böyle başladım yani. Oğuz G, st. 28-39)."

Oğuz'un uygulamasını planlama ve gerçekleştirme sürecinde kendisine aksaklık yaşatacak sorunlar yaşamadığı görülmüştür. Küçük sıkıntılar yaşamış ve bunları çok hızlı çözdüğü için çalışmasını etkileyen bir unsur olmamıştır.

Kinetik Tipografi Çalışması: Oğuz, çalışmasının sade ve etkili olduğunu düşünmektedir. Çalışma şiirin arka planında çalan müziğin temposuna uygun olarak hareket eden dikey çizgiler hareket etmektedir. Videoda yer alan renkler, kağıt dokusu verilmiş siyah zemin ve bunun üzerinde konumlandırılmış beyaz tasarım elemanlarıdır. Çalışmadaki font seçiminden kullanılan görsel betimlemelere kadar tasarım unsurlarına değinen Oğuz, yazdığı ürün açıklamasında çalışmasını kapsamlı bir şekilde açıklamıştır:

“Çalışmada “Rockwell” fontunu kullandım çoğunlukla. Çünkü yazarın yaşadığı dönemde daktilo ağırlıklı olarak kullanıldığı için Rockwell biraz daktilo fontuna yakın olduğu için kullandım. Rockwell fontu daktilo fontundan daha modern bir yapıya sahip olduğu için birebir daktilo fontu kullanmadım çünkü günümüze uyarlamak adına yaptım. Fon kısmı kağıt dokulu koyu renkli bir görüntü yaptım ve kullandım. İlk sahnede piyano sesi olduğundan ritimsel ifade olarak ritim sütunları kullandım ve sade bir çalışma olmasını istedim. Aslında “bedava” şiirin teması olduğu için bedava az da olsa vurgulu. 12.saniyede hava yazısında algılanabilirlik açısından akciğer ekledim. 15.saniyede yatay şekilde “dere” dikey şekilde “tepe” kullandım. Derenin yatay tepenin dik yapıda olduğu için kullandım.19.saniyede “yağmur çamur bedava” yazılı kısımda yağmurun “u” kısmına su damlası kullanarak ıslaklığı vurgulamak istedim. 24.saniyede “sinemaların kapısında” kapı kısmına kapı betimlemesi yaptım. 27.saniyede “camekanlar” kısmında fona gömülü şekilde camekan kullandım. 30.saniyede akan bir şişe kullanarak canlandırma yaptım. 34.saniyede hürriyet yazısında “Zapfino” fontunu kullandım. Hürriyetin t’sinin üstünü kuş olarak kullandım. Özgürlükle bağdaştırma yaptım. Esirlik yazısında ağır bir font olan Impact fontunu kullandım ve E’ye pranga bağladım. Sabit kaldığını anlattım. Son kısımda ise ağırlaşma olduğu için opacity kısarak, hafifleterek bitirdim. Şiir genel olarak özgürlüğe vurgu ve o dönemin hayat şartlarına vurgu yaptığı için içten içe şiirde acı da var. O yüzden fazla hareket kullanmadım (Oğuz Ürün Açıklaması, 22 Mart 2016).”

Görsel 3.6. Oğuz'un kinetik tipografi çalışmasına ait ekran görüntüsü 1

Görsel 3.7. Oğuz'un kinetik tipografi çalışmasına ait ekran görüntüsü 2

Görsel 3.8. *Oğuz'un kinetik tipografi çalışmasına ait ekran görüntüsü 3*

3.4.3. Derya'nın çalışmasına ilişkin bulgular

Derya, çalışkan ve soğukkanlı bir öğrencidir. Derslere bir hafta hariç olmak üzere düzenli katılımda bulunmuş ve verilen sorumlulukları zamanında yerine getirmiştir. Ders sürecinde yaptığı yorumlarla gerçekleşen tartışmalarda etkin olarak görüşlerini bildirmiştir.

Şiir ve Seçme Sebebi: Derya, yapacağı uygulama için Orhan Veli Kanık'ın "Güzel Havalarda" şiirini seçmiştir. Seçtiği şiirin geçmişinde anısı olan bir şiir olduğunu dile getirmiş ve bu şiiri sunulan şiir albümünü dinlerken farkedip seçme gerekliliği duyduğunu belirtmiştir. Derya bu durumu şu ifadelerle açıklamıştır:

"Güzel Havalarda şiirini seçmemin sebebi bu şiiri daha önceden de biliyor olmamdı ve galiba ilk duyduğumda beni çok etkilemişti ve defterime de araştırıp tam olarak yazmıştım. Ama nedense şiirin adını bilmiyordum. Ve bu eksikliğin vermiş olduğu merakla daha da içselleştirmiştim. Ve bize atılan şiirleri dinlerken direkt bunu dinlemeye başlayınca bu şiiri yapmam gerektiğini hissettim (Derya Günlük, 23 Şubat 2016)."

Araştırma Süreci: Derya, araştırma sürecinde daha çok font araştırması yapmış ve hem sınıf içi hem de grup üzerinde yapılan paylaşımları incelediğini ifade etmiştir. Konuyla ilgili olarak Derya "Araştırma planlama aşaması olarak font araştırması yaptım daha çok. Ne kullanabilirim diye baktım. Emoji ya da ne denir ona görsel kullanmayı düşündüm, sonra kullanamadım. Uygun olacağını düşünmedim.

Koparıyordu çalışmayı. O yüzden de daha çok fontlar üzerinden gittim (Derya G, st. 17-19).”sözlerini aktarmıştır.

Planlama Süreci: Derya, şiirini planlarken ilk olarak bütün metni program üzerinde düz bir biçimde yazdığını ve ardından şiirinde çözümleyebildiği anlamlar boyutunda hareket verdiğini açıklamıştır. Şiirin kendisine bir sınırlılık verdiğini düşünen Derya, planlama sürecine ilişkin durumunu yazdığı ürün açıklamasında şu sözlerle yansıtmıştır:

Bu süreçte şiirindeki dizeler arasındaki geçişlerde sorun yaşadığını belirten Derya, bu durumu arka plan rengi üzerinde yaptığı değişikliklerle gidermeye çalışmıştır.

“Genel hali iyiydi aslında hani sınıfa göre de iyi olduğunu düşünüyorum. Ama en son işte kalan şeyi ben parça üzerinden gittiğim için dizeler üzerinden gittiğim için geçişlerimde kopukluklar vardı. (...) Onlara çok şey yapmadım. Onu da işte renk geçişleriyle düzenlemeye çalışmışım, öyle düşündüm. Söz bütünlüğü yoktu hani o yüzden (Derya G, st. 22-27).”

Kinetik Tipografi Çalışması: Derya, çalışmasının oldukça iyi olduğunu söylemiştir. Çalışmada farklı renklerle oluşturulan arka planlar bulunmaktadır. Yazılar genel olarak beyaz renk tercih edilmiştir. Genel olarak ifadeleri somutlaştırma konusunda şiirin onu kısıtladığını düşünmektedir. Bu konuya ilişkin olarak çalışmadaki görsel betimlemeler az miktarda bulunmakta ve yalnızca birkaç noktada uygulanmıştır. Çalışma içinde düzenlenen kelime geçişlerinde bölünmeler yaşanmaktadır. Bu durumun farkında olan Derya, çalışmasında çizdiği yolu şu sözleriyle açıklamıştır:

“İlk olarak şiirimin sözlerini kelimeler halinde yazdım. Sonrasında kelimelerin geliş gidiş açılarını şiirin anlamına göre belirlemeye çalıştım. Bu süreçte şiirin verdiği sınırlılıklardan dolayı biraz zorlandığımı düşünüyorum. Bu güzel havalarda şiirinde, çalışmamda kullanabileceğim çok fazla somut ifade ve bunu destekleyebilecek görsel kullanmak istediğim halde kullanamadım. Sebebi de böyle ifadelerin şiirde bulunmamasından. Onun yerine kelimelerin anlamlarını destekleyebilecek font kullanma yoluna gittim. Daha sonrasında da zeminde sorun yaşadığımı düşünüyorum. İlk başta siyah zemin anlayışımı aşmakta zorlandım. İlk başlarda öyle kalmasını düşündüğüm halde. Çok da fazla uygulama yapamadığımdan dolayı sonunda düz anlam olarak havalardan bahsedildiği için zemini mavi tonlarında yapmaya karar verdim. Sahnenin duygusuna göre ton geçişi yapmaya çalıştım. Tek bir ekran görünümünde kahverengi fon kullanmaya çalıştım. Onun sebebi de “şiir yazma hastalığım” denilen bölümdü, bunun sebebi de kağıt hissi oluşturmaktı (Derya Ürün Açıklaması, 22 Mart 2016).”

Görsel 3.9. Derya'nın kinetik tipografi çalışmasına ait ekran görüntüsü 1

Görsel 3.10. Derya'nın kinetik tipografi çalışmasına ait ekran görüntüsü 2

Görsel 3.11. *Derya'nın kinetik tipografi çalışmasına ait ekran görüntüsü 3*

3.4.4. Fikret'in çalışmasına ilişkin bulgular

Fikret, sessiz olmasına rağmen sınıftaki çalışan öğrencilerdendir. Uygulama sürecinde motivasyonu ve merakı yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Arkadaşlarının aksine ilk kez kinetik tipografi çalışması yapmıştır. Tüm derslere katılım göstermiş ve uygulamaya ilişkin sorumluluklarının neredeyse hepsini zamanında yerine getirmiştir. Ders sürecinde yapılan tartışmalarda da özenli yorumlarda bulunmuştur. Kendisi ayrıca uygulama çalışmasını bitirdikten sonra yeni bir kinetik tipografi çalışmasına başladığını araştırmacıyla paylaşmıştır. Bu durum Fikret'in motivasyonu hakkında önemli bir durum olarak görülmektedir.

Şiir ve Seçme Sebebi: Fikret, uygulamasını gerçekleştirmek için Orhan Veli Kanık'ın "Galata Köprüsü" şiirinde karar kılmıştır. Şiirde yer alan betimlemeleri iyi ifade edebileceğini düşünmektedir. Fikret seçtiği şiiri "Seçme sebebim; şiirde çok sayıda betimlemenin kullanılması ve bu betimlemeleri kinetik tipografi ile iyi ifade edebileceğimi düşünmem. Ayrıca şiirdeki iniş-çıkışların tipografi diline uyum sağlayacağını düşünmemdir (Fikret Günlük, 23 Şubat 2016)." Sözleriyle neden seçtiğini açıklamıştır.

Araştırma Süreci: Araştırma sürecinde, program bilgisinin az olmasından dolayı daha çok program tutorialleri araştıran Fikret, aynı zamanda font konusunda da araştırmalar yaptığını ders sürecinde belirtmiştir. Araştırma sürecini "Araştırma... İşte Orhan Veli'nin hayatına baktım ama aslında biraz da şöyle yani, eski mesela daktilo tipi

yazı kullanmak istemedim ben (...) Biraz daha ileri, şu anki zamana uygun yani işte ne bileyim Helvetica falan onları da kullandım, kullanmak istedim (Fikret G, st. 45-49).” cümleleriyle aktarmıştır.

Planlama Süreci: Fikret, özellikle bu süreç içinde çok fazla kinetik tipografi örneği izlemiştir. Ders sürecinde izlenen ve kendi araştırdığı örneklerin çalışmasını planlamak için etkili olduğunu belirtmiştir. Konuya ilişkin olarak yazdığı ürün açıklamasında “Çalışmama başlamadan önce kinetik tipografi ile ilgili gerek sınıfta gerek kendim birçok örnek çalışma izledim. Böylece yapabileceklerimi belirli bir plana soktum. Şiiri birçok kez dinleyip asıl anlatılmak istenen konuya ulaşmaya çalıştım (Fikret Ürün Açıklaması, 22 Mart 2016).” sözlerle aktarmıştır.

Yaptığı çalışmanın ilk kinetik tipografi çalışması olmasından ve bilgisayar tabanlı programa ilişkin bazı bilgi yetersizliklerinden dolayı tam olarak planlarını gerçekleştiremediği görülmüştür. Ancak büyük oranda çalışmasını planladığı gibi aktarabildiğini “Ortaya koyduğum ürün yani tam aslında istediğim gibi olmadı ama yine de bi bir yüzde seksenbeş yansıtabildim diyorum yani aslında. Çünkü ilk çalışmamdı benim (Fikret G, st. 33-34)” ifadesiyle açıklamıştır. Bu süreçte, program yetersizliklerini gidermek için programa ilişkin oldukça fazla konu anlatım videoları da izlediğini ifade etmiştir.

Kinetik Tipografi Çalışması: Fikret bu uygulamayla ilk kez kinetik tipografi çalışmasını gerçekleştirmiştir. Çalışmasında eksiklikler olduğunu ancak yine de başarılı bulunduğunu söylemiştir. Teknik bilgi yetersizliğinden aktaramadığını düşündüğü noktalar olmuştur ancak kendisi ilk çalışması olmasından dolayı bu durumun normal olduğu bilincindedir. Çalışmadaki hareket oldukça fazladır. Bu durum devamlılık olgusunu güçlendirmiştir. Fikret, ürün açıklamasında çalışmasında kullandığı fontları ve kullanım yerleri gibi uyguladığı tercihlerini şu sözlerle açıklamıştır:

“Çalışmamda; “Arial”, “Helvetica”, “Cavair Dream”, “Georgia”, “Times New Roman” ve “Mistral” fontlarını kullandım. Arial ve Helvetica fontlarını dikkat çekici ve kolay anlaşılır olmaları sebebinden ağırlıklı kullandım. Bunun haricinde çalışmamda yer alan bazı kelimelerin anlamlarına uygun olacak şekilde diğer fontları kullandım. 14. Saniyede karşımıza çıkan ‘halat’ kelimesinde “Pope MF” adlı halat ile oluşturulmuş fontu kullandım. 17. Saniyedeki ‘kuştur’ kelimesi için “Cavair Dream” fontunun “regüler” formunu kullandım. Bunun sebebi bu fontun bir kuş gibi ince ve zarif olması. 11. Saniyedeki “Dümen” kelimesi için tırnaklı bir fontu tercih ettim. Bunun sebebi ise dümenin girintili çıkıntılı bir nesne olması. Çalışmanın sonlarına doğru is “Mistral” fontunu seçtim. Çünkü şair asıl anlatmak istediği konuya

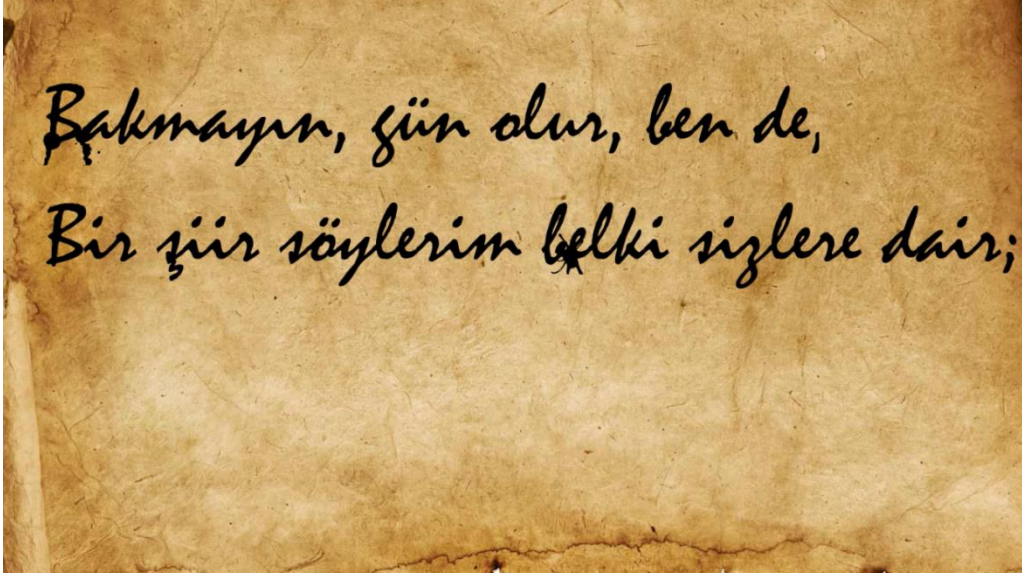
ulaşmış ve nasihat verir havasıyla veya kulağa not tutar edasıyla okunmasıdır şiirin (Fikret Ürün Açıklaması, 22 Mart 2016).”

Görsel 3.12. *Fikret'in kinetik tipografi çalışmasına ait ekran görüntüsü 1*

Görsel 3.13. *Fikret'in kinetik tipografi çalışmasına ait ekran görüntüsü 2*

Görsel 3.14. *Fikret'in kinetik tipografi çalışmasına ait ekran görüntüsü 3*

3.4.5. Serkan'ın çalışmasına ilişkin bulgular

Serkan, sınıftaki çalışkan öğrencilerden biridir. Derslere bir hafta hariç katılım göstermiş ve sorumluluklarının çoğunu düzenli olarak yerine getirmiştir. Yaptığı çalışma için heyecanlı duyduğu görülmüştür. Ders sürecinde yapılan tartışmalara dürüst yorumlarıyla katılım göstermesi dikkat çekmiştir.

Şiir ve Seçme Sebebi: Serkan, Orhan Veli Kanık'ın "Kitab-ı Sengi Mezar" şiirini seçerek uygulamasını gerçekleştirmiştir. Şiirin isminin diğer şiirlerden farklı olmasının onda seçme isteği uyandırdığı anlaşılmıştır. Bu durumun bir farklılık oluşturabileceğini düşünmüştür. Serkan, seçme sebebini şu şekilde ifade etmiştir:

"Bu şiiri dinlemeden önce ilk olarak müzik listesinde gördüğümde ismi ilgimi çekti. Bir kere diğerlerinden farklıydı ve isim olarak akılda kalabileceğini düşünüyordum. Çünkü eski Türkçe ile yazılmış bir başlığı var. Bu nedenle farklı olan bir şey akılda da daha rahat kalabilir diye düşünüyorum. Şiiri dinledikten sonra yalınlığı hoşuma gitti. Bugün de bahsettiğimiz gibi neden beğendiğimi açıklamak gerekirse ben de her zaman yalınlıktan yana olduğum için olabilir (Serkan Günlük, 23 Şubat 2016)."

Araştırma Süreci: Serkan, görüşme sırasında şiirinde eski Türkçe kelimeler yer almasından dolayı bu kelimelerin anlamak adına yaptığı araştırmalara değinmiştir. Ancak şiirini tam olarak araştırmadığı da anlaşılmıştır. Daha çok uygulamayı gerçekleştireceği programa ilişkin bilgi eksikliklerini gidermek için programa ilişkin açıklama videolarını izlediğini belirten Serkan, şu sözleriyle bu sürecini açıklamıştır:

“Yaptığım araştırma ııı, daha önce yapsam da kinetik tipografiyi, ııı uygulamada, ya istediğim efektleri verebilmek için Youtube’ dan çok şeyler izledim, yani nasıl verebileceğim konusunda. After Effect’e çok hakim birisi değilim onun için orada izledim, uygulayabileceğim kadarıyla öyle izledim. Ama şiiri tam araştırma konusunda pek bir bilgim yok. ııı, bir tek bazı kelimeleri anlamamıştım. Bu başlık olsun falan merak ettiğimden onları araştırdım. ııı, şiirde başlığı zaten mezar taşı anlamına geldiği için bunu kesin kullanacaktım. Bunu son kısımda bir yerde uyguladım ama tam veremedim o şeyi. Şiirim devam etseydi zaten şiirimi yarım kestim, ııı devam etseydi belki ilerisindeki kelimeler daha çok ortaya koyabilirdi, şiirin anlamını daha iyi sağlayabilirdi (Serkan G, st. 42-49).”

Planlama Süreci: Serkan, bu aşamada en çok Helvetica belgeselinden etkilendiğini sürekli açıklamıştır. Kendisini bu fontu kullanma hissi uyandırdığını söyleyen Serkan, farklı fontlar da araştırmıştır. Görüşme sırasında bu sürecini şu şekilde açıklamıştır:

Helvetica belgeseli beni etkiledi baya. Çünkü biraz kolaya kaçmış oldum ama yazı fontu gerçekten çok hoşuma gitti. Gerçi farklı fontlar da kullandım işte çirkin bir kelime, çirkin kelimesi geçtiğinde “Angule” diye bir yazı fontu var. Onları falan kullandım. Ya iyilik olarak işte belki kompozisyonu güzel kullandığımdan dolayı olabilir bel.. yani işte. Böyle yazıp geçmedim de. Onu işte şekline benzetmeye çalıştım. Bir kelime geçiyorsa ona benzettim. Kendi yaptığım bir font da vardı. Ne kadar gördünüz bilmiyorum ama. ııı, ayakkabı kelimesinde vardı bir tane. Bundan dolayı iyi bir çalışma oldu (Serkan G, st. 25-31).”

Kinetik Tipografi Çalışması: Serkan, gerçekleştirdiği çalışmasından çok memnun olduğunu ve çalışmasının sınıftaki en iyi çalışmalardan biri olduğunu ifade etmiştir. Çalışmada yalın bir ifade yansıtılmıştır. Çalışmasında genel olarak kelimenin temel anlamını ele alıp somutlaştırarak yansıtılmıştır. Çalışmada genel olarak resimleme anlayışı benimsenmiştir. Bu durum çalışmanın büyük bölümünde yer almaktadır. Ayrıca çalışmada çok fazla kelime grupları oluşturulmamıştır. Hemen hemen her ifade tek olarak yansımıştır. Çalışmada siyah, beyaz ve ara tonlar tercih edilmiştir. Uygulama sonunda yazdığı ürün açıklamasında da yaptığı tercihlere ilişkin açıklamaları şu şekildedir:

“Helvetica belgeselinden etkilendim. Oradaki harfin tasarımı, açıklığı ve temiz oluşu beni etkiledi. Yaptığım çalışmada bu yüzden yer verdim. Onun dışında farklı fontlara da yer verdim. Eskitme yazı sitilini de kullandım. Bunu nasırdan kelimesini yazarken yaptım. Nasır ayağımızı nasıl eskitiyor gibi gösteriyorsa yazıyı da o şekil eskitmek istedim. Kundurası kelimesinde kendi yaptığım bir fonttur. Hem kundura şeklinde olsun hem de kundura yazısını içersin diye böyle bir şey yaptım. Çirkin yazısını yazdığım font “Ugly” yazı fontunu kullandım (Serkan Ürün Açıklaması, 22 Mart 2016).”

Görsel 3.15. Serkan'ın kinetik tipografi çalışmasına ait ekran görüntüsü 1

Görsel 3.16. Serkan'ın kinetik tipografi çalışmasına ait ekran görüntüsü 2

Görsel 3.17. *Serkan 'ın kinetik tipografi çalışmasına ait ekran görüntüsü 3*

3.4.6. Hakan'ın çalışmasına ilişkin bulgular

Hakan, düşük enerjili bir öğrencidir. Derslere düzenli olarak katılımında bulunmuş ancak belirttiği vakit sorunlarından dolayı sorumluluklarının bazılarını yerine getirmişdir. Ders sürecinde yapılan tartışmalarda da genellikle çekingen ve negatif görüşlerde bulunmuştur. Uygulama sürecinde de genel olarak huzursuz olduğu izlenimi vermiştir.

Şiir ve Seçme Sebebi: Hakan, Orhan Veli Kanık'ın “Deniz” şiirini seçmiş ve uygulamasını gerçekleştirmiştir. Kolay ifade edebileceğini düşündüğü için bu şiiri seçtiğini “Bu şiiri seçmemin sebebi, kinetik tipografi uygulaması yaparken anlamına uygun sembolleri kolayca kullanabileceğimi düşündüğüm için seçtim. Diğer şiirlerinden daha fazla görsel kullanabileceğimi düşünerek seçtim (Hakan Günlük, 23 Şubat 2016).” sözleriyle ifade etmiştir.

Kendisiyle gerçekleştirilen görüşme sırasında çıkış noktasının şiir olmasından dolayı kısıtlandırıldığını düşünen Hakan, önceki ifadesinden farklı olarak şiirin süresinin kısa olmasından dolayı seçtiğini “Seçmemdeki çıkış noktam. Şimdi şöyle söyleyeyim onu. Zaten belirli oranda sınırlandırıldığımız için,(...) kendimize en uygununu seçmek zorunda kaldık. O da bana göre, süresine göre seçtim aslında (Hakan G, st. 24-28).” ifadesiyle belirtmiştir.

Araştırma Süreci: Hakan'ın yaptığı araştırmalar çok kapsamlı olmamıştır. Genel olarak facebook grubunda yapılan paylaşımları takip etmiştir. Sunulan teorik kaynakları

yeterli boyutta incelemeyeceği anlaşılan Hakan, Helvetica belgeselini izleyemediğini ve bu duruma mazeret olarak vakit bulamadığını bildirmiştir. Araştırma sürecini Araştırma konusunda, grubumuzda genelde oradan faydalandım. Yani orda paylaşılanlar üzerine gittim, neler var, neler yok diye. Daha sonra fazla bir araştırma yapmadım. Genelde şey üzerinden gittim. Bu şekilde. 38-40).” ifadesiyle açıklamıştır.

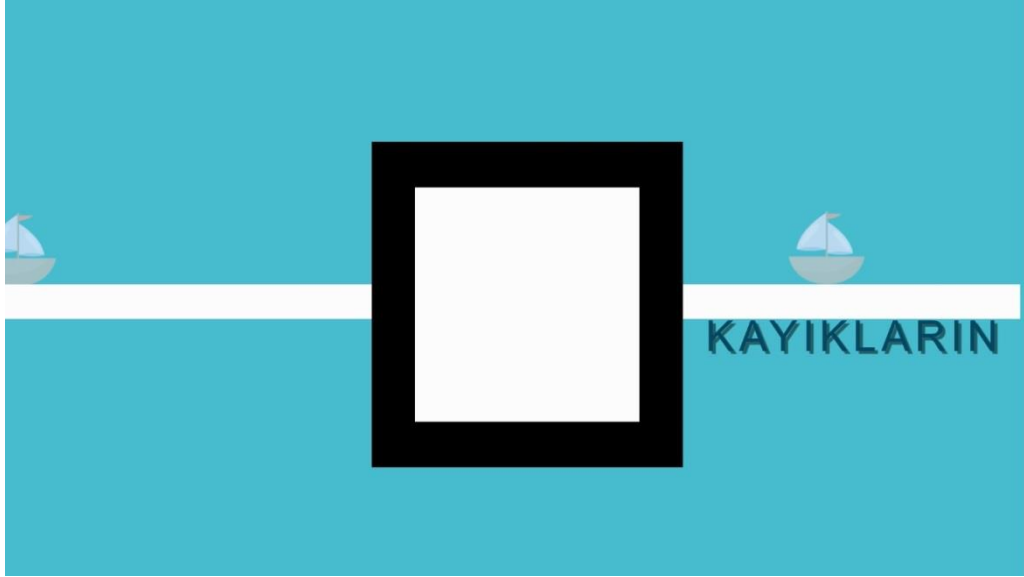
Planlama Süreci: Hakan, yaptığı çalışma için özel bir analiz ve planlama uygulamadığını ve plansız gittiğini belirtmiştir. Kendisiyle gerçekleştirilen görüşme sırasında da bu konuyu “Doğaçlama gittim onda (Hakan G, st. 42)” şeklindeki kısa ifadesiyle açıklamıştır. Hakan, bu aşamada yaşadığı tek sorunu seçtiği fontlardaki Türkçe karakterlerin olmayışı olarak belirtmiş ve bunun çözümünü sonradan öğrendiğini aktarmıştır.

Kinetik Tipografi Çalışması: Hakan, görüşme sırasında çalışmasını teknik anlamda başarılı bulduğunu dile getirmiştir. Çalışma içindeki hareketler, genel olarak kadrajın ortasına konumlandırılmış kare bir çerçeveye göre uygulanmıştır. Bu kare çerçeve bir süre sonra küp biçimine dönüşmektedir ve hareketler yine bu bağlamda gerçekleştirilmiştir. Çalışmada tercih edilen fontlarda Türkçe karakter sorunu bulunmaktadır. Öğrenciyle daha önce de bu durum üzerinde konuşulmuştur. Sorun büyük oranda giderilmiş olsa da küçük boyutta estetik sıkıntı olarak görülmektedir. Bu duruma ek olarak çalışmanın tipografisinde kompozisyon hataları göze çarpmaktadır. Hakan, çalışmasına ilişkin detayları yazdığı ürün açıklamasında şu sözleriyle açıklamıştır:

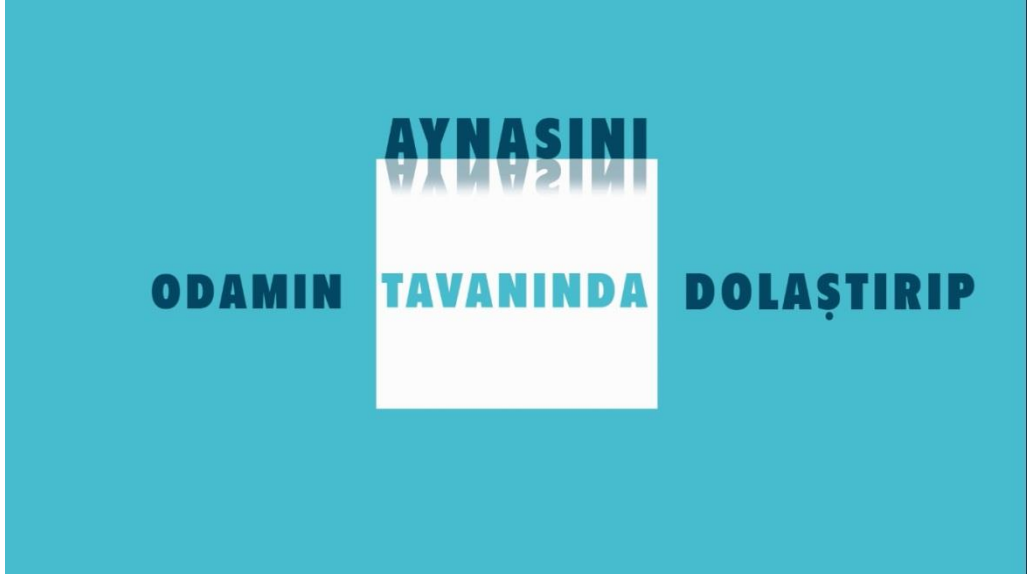
“Bu çalışmada font olarak çoğunlukla florida-serial-black fontunu kullandım. Bu fontu kullanmamın özel bir sebebi yok güzel gözüktüğü için kullandım. Sadece bir bölümde Arial fontunu kullandım bunun sebebi “Ş” harfine nokta yapmakla uğraşmamak için yaptım. Videoya başlarken kare şekli koydum o kareyi pencere olarak düşünüp koydum. Çünkü şiirde odasının penceresinden dışarı bakmaktan bahsediyor. Genel olarak bu kare ve küp şekillerini kullandım bunlar pencere ve odayı temsil etmektedir. Renk olarak arka planda mavi renk kullanmamın sebebi şiirin isminin “Deniz” olmasından dolayı. Fontlar için beyaz ve koyu mavi renklerini kullandım. Genel bir uyum sağlamak için birbirine yakın uyabilecek renkler seçtim (Hakan ürün Açıklaması, 22 Mart 2016).”

Görsel 3.18. *Hakan 'in kinetik tipografi çalışmasına ait ekran görüntüsü 1*

Görsel 3.19. *Hakan 'in kinetik tipografi çalışmasına ait ekran görüntüsü 2*

Görsel 3.20. *Hakan 'in kinetik tipografi çalışmasına ait ekran görüntüsü 3*

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

4.1. Sonuç

Araştırma sonuçları, öğrenci bilgi formları, öğrenci günlükleri, ders kamera kayıtları, yarı-yapılandırılmış görüşmeler, araştırmacı günlükleri ve facebook grubu üzerinden yapılan paylaşımlardan yararlanılarak ortaya çıkarılmıştır. Araştırma ulaşılan veriler tematik analiz yöntemiyle çözümlenmiş ve yorumlanmıştır. Uygulama 4 hafta sürmüş ve çalışmalar bu süre içinde tamamlanmıştır. Araştırma sonuçları, araştırma soruları kapsamında gerçekleştirilen uygulama temel alınarak ortaya koyulmuştur.

4.1.1. Kinetik tipografi uygulamasının öğretim sürecine yönelik sonuçlar

Kinetik tipografi uygulamasının öğretim sürecine ilişkin sonuçlar, öğrencilerin ders sürecinde gösterdikleri katılım durumları, uygulamaya yönelik yaptıkları araştırmaları, gelişim süreçleri ele alınarak ortaya koyulmuştur.

- Öğrencilerin kinetik tipografi hakkındaki bilgilerinin yetersiz olduğu, öğrenci bilgi formlarından elde edilen verilere göre anlaşılmıştır. Bu eksiklikleri giderebilmek için ders planları teori ve uygulama beraber ilerleyecek şekilde hazırlanmıştır. Öğrencilere kinetik tipografi kapsamında yazı karakterleri, hareket biçimleri ve tasarım anlayışları üzerine bilgiler verilmiş ve örnekler üzerinden tartışmalar açılmıştır. Bu durum öğrencilerin çağdaş öğrenme ortamıyla öğrenme biçimlerinin değişimini ortaya koymuştur.
- Derste işlenen konuların kaynaklarla desteklenmesi ve daha geniş bir bilgi sunabilmek için uygulamanın facebook grubu üzerinden kaynak ve belgesel paylaşımları yapılmıştır. Ayrıca araştırmacıyla beraber öğrenciler de alana ilişkin örnekler ve yazı karakteri kaynakları paylaşmışlardır. Sonraki ders sürecinde bu paylaşımlar üzerine konuşulmuş ve öğrenim sürecinin hızına olumlu yansımaları olduğu gözlemlenmiştir.
- Öğrencilerin sürekli olarak alana ilişkin araştırma yapmaları söylenmiştir. Ayrıca öğrencilerin seçtikleri şiirler üzerinden araştırma yapmalarının da yapacakları uygulamada planlama süreçlerinde daha bilinçli ilerlemeleri adına yönlendirilmişlerdir. Bu yönlendirmeler aracılığıyla öğrencilerin geleneksel öğrenme biçimlerinin değiştiği görülmüştür

- Uygulamanın gerçekleştirilmesi için karar kılınan After Effects isimli bilgisayar tabanlı tasarım programı için yaşanan teknik ve uygulama sıkıntılarının yaşandığı gözlemlenmiştir. Bu ve bu tip sorunların çözümüne ilişkin olarak internette yer alan program anlatım videolarını izleyerek bunları giderebileceklerine sınıfça karar verilmiştir. Ancak araştırmacı da bu konuyla ilgili soruları olduğunda her zaman ulaşabileceklerini söylemiştir.
- Her hafta, öğrencilerden birbirlerinin çalışmalarına yorumlarda bulunmaları istenmiş ve bu yorumlardan yola çıkılarak tartışmalar gerçekleştirilmiştir. Bu tartışmalar öğrenci kendi çalışmasında göremedikleri noktaları arkadaşlarının çalışmasında görebilme imkanı bulmasını sağlamıştır. Bu sürecin öğrenmeyi pekiştirme anlamında olumlu yansımaları olduğu görülmüştür.
- Çoğunluk üzerinde görülmesi de zaman sorunu yaşayan öğrencilerin çalışmalarında yapacakları değişiklikler ve düzeltmeler için ek süre verilmiştir. Verilen bu ek sürenin öğrencileri motive ederek çalışmalarında istediklerini yapabilmelerini sağladığı görülmüştür.
- Öğrencilerin yazı karakteri ve kinetik tipografi kapsamındaki diğer konulara ilişkin algılarları büyük ölçüde değiştiği sonucuna ulaşılmıştır.
- Uygulama sürecinde özellikle yazı karakterleri üzerine oldukça fazla konuşulmuş ve bu konunun grafik tasarımın her alanında önemli olduğu anlayışıyla birlikte öğrencilerin bu konudaki motivasyonlarının oldukça arttığı gözlemlenmiştir. Ancak bu konunun kapsamlı öğretimi için 4 hafta gibi bir sürenin de yeterli olamayacağı sonucuna varılmıştır.

4.1.2. Kinetik tipografi uygulamasının öğrenci çalışmalarına olan yansımalarına yönelik sonuçlar

- Öğrenciler kinetik tipografi uygulaması kapsamında, gerçekleştirdikleri çalışmalarının çıkış noktası olan şiiri, Müşfik Kenter'in seslendirdiği Orhan Veli Kanık'ın 43 şiirinin yer aldığı "Bir Garip Orhan Veli" (1995) albümünden seçmişlerdir. Bu bağlamda öğrencilerin hepsinin aynı kaynaktan çalışmış olmalarının uygulama kapsamında bütünlük sağladığı görülmüştür.
- Öğrencilerin kinetik tipografinin tasarım alanındaki önemine ilişkin önemli kazançlar sağladıkları da görülmüştür. Kılıç'ın (2011) ulaştığı sonuç gibi, kinetik

tipografinin yenilikçi ve izleyicinin dikkatini canlı tutan bir yöntem olduğunu öğrenciler de uygulama sonrasında ifade etmişler ve çalışmalarında bu yenilikçiliği ve dikkat çekme durumunu gerçekleştirmeye çalıştıkları görülmüştür.

- Öğrenciler, öğrendikleri bilgiler kapsamında seçtikleri şiirin içinde geçen duyguları nasıl yansıtacakları konusunda özgür bırakılmıştır. Sadece çıkış noktaları konusunda sınırlandırılmışlardır. Sunulan özgürlüğün öğrenci çalışmaları arasındaki farklılı ve dinamizmi koruduğu sonucu ortaya çıkmıştır
- Öğrencilerin, verilen bilgiler aracılığıyla bilinç kazandıkları gözlemlenmiştir. Bu bilinçle ders içi tartışmalara daha çok katılım göstermiş ve yorumlarında daha açık ifadeler kullanmışlardır. Ayrıca, bu durum çalışmalarını daha iyi sunarak açıklamalarına katkı sağladığı sonucuna varılmıştır.
- Uygulama sürecinde oldukça üzerine durulan yazı karakteri konusunda öğrencilerin bazılarının bu konuda oldukça sıkıntı yaşadıkları da görülmüştür. Öğrenciler sürekli olarak bu konunun uygulama öncesindeki eğitim süreçlerinde detaylı olarak ele alınmadığını belirtmişlerdir. Bu sıkıntıların giderilmesi, yazı karakterleri hakkında çok araştırma yaparak ve konuya ilişkin okumalar yaparak olacaktır.
- Öğrencilerin, özellikle yazı karakteri konusunun geniş bir konu olmasından dolayı meraklarını canlı tuttuğu görülmüş ve devam eden öğrenim hayatlarında da bu konuya ilişkin kalıcı bir farkındalık oluşacağı yönünde izlenim oluşturmuşlardır.
- Eylem araştırmasının yapısı gereği araştırmacının sorunlara karşı çözüm odaklı bir anlayış göstermesi, öğrencilerin tavırlarında rahatlık göstermelerini ve ifadelerinde daha açık ve rahat olmalarına katkısı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda öğrenciler, sorumluluklarını yerine getirmedikleri durumlarda da bunları araştırmacıya açık bir şekilde belirterek ders içi etkileşimine güçlenmesine katkı sağladığı görülmüştür.

4.2. Öneriler

4.2.1. Uygulamaya yönelik öneriler

- Sanat eğitimi veren kurumlarda teori ve pratiğin birlikte öğretilmesi sadece bir dersle sınırlı kalmamalıdır. Öğrencilere verilen projelerin kuramsal altyapısıyla beraber uygulanabileceği ders içerikleri hazırlanabilir.

- Öğrencilerin, geleneksel tasarım ortamları ve tasarım anlayışlarıyla sınırlı kalmamaları ve video gibi günümüz tasarım ortamları ve farklı grafik tasarım anlayışlarının da öğretilbileceği ders programları oluşturulabilir.
- Grafik tasarım anasanat dersi kapsamında öğrencilerin tipografi konusunda yetersiz kaldıkları tespit edilmiştir. Bu bağlamda grafik tasarım anasanat ders içerikleri, tipografi konusunun daha detaylı işlenebileceği ve bu kapsamda özellikle yazı karakteri konusu geniş bir yer tutacak biçimde planlanabilir.

4.2.2. Yapılacak araştırmalara yönelik öneriler

- Fontların taşıdığı kimliklere ilişkin öğrenci algılarının değiştirilmesi ve geliştirilmesine yönelik uygulamalar planlanarak nitel yöntemlerle araştırmalar yapılabilir.
- Video ve tipografi ilişkisinin kurulmasında oluşan eksikliklerin giderilmesine ve bu ilişkinin grafik tasarım anasanat ders içeriğinde yer almasını sağlayacak araştırmalar gerçekleştirilebilir.
- Öğrencilere çıkış noktası olarak farklı kaynaklar sunarak kinetik tipografi uygulamaları içeren araştırmalar yapılabilir. Ayrıca bu araştırmalarda öğrencilere iki farklı çıkış noktası verildiğinde öğrencide belirli bir ifade biçimi değişikliği olup olmaması incelenebilir.

KAYNAKÇA

- Aksoy, N. (2003). Eylem Araştırması: Eğitimsel Uygulamaları İyileştirme ve Değiştirmede Kullanılacak Bir Yöntem. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yöntemi*. 36, 474-489.
- Ambrose, G. and Harris, P. (2012). *Tipografinin Temelleri*. (Çev. B. Bayrak). İstanbul: Litaratür Yayıncılık.
- Atiker, B. (2011). Hareketli Grafik Tasarım Eğitiminde Ders İçerikleri. *Başkent Üniversitesi 1. Sanat ve Tasarım Sempozyumu*. 354-357. Ankara.
- Avcı, E. (2013). *Dijital Sanat Bağlamında Dijital Teknolojilerin Güzel Sanatlar Eğitimine Entegrasyonu: Bir Eylem Araştırması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Eskişehir, Anadolu Üniversitesi.
- Bachfischer, G. and Robertson, T. (2005). From Movable Type to Moving Type - Evolution in Technological Mediated Typography. *Apple University Consortium Conference 2005*, Avustralya. 1-13. <http://hdl.handle.net/10453/1426> / (Erişim tarihi: 22.03.2015).
- Bachfischer, G., Robertson, T. and Zmijewska, A. (2007). Typography in Motion: A Framework of Moving Type Use. *Journal of WSEAS Transactions on Information Science and Applications*. 3(10), 1810-1817. <https://opus.lib.uts.edu.au/handle/10453/5748> / (Erişim tarihi:23.11.2016).
- Becer, E. (1997). *İletişim ve Grafik Tasarım*. Ankara: Dost Yayınevi.
- Becer, E. (2010). *Modern Sanat ve Yeni Tipografi*. Ankara: Dost Kitabevi.
- Bektaş, D. (1992). *Çağdaş Grafik Tasarımın Gelişimi*. İstanbul: YKY Yayınevi
- Bellatoni, J. and Woolman, M. (2000). *Type in Motion: Innovations in Digital Graphics*. London : Thames and Hudson.
- Benuğur, Ş. (2009). *Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı Anasanat Atölye (Grafik) Dersinde Öğretim Elemanlarının Yazı ve Tipografi Öğretimi Uygulamalarına İlişkin Görüşleri*. Doktora Tezi. Eskişehir, Anadolu Üniversitesi.
- Benuğur, Ş. (2012). Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı Atölye (Grafik) Dersinde Yazı ve Tipografi Öğretimi Uygulamaları. *Eğitim Bilimleri Araştırma Dergisi*. 2(1), 147-176.
- Beyhan, A. (2013). Eğitim Örgütlerinde Eylem Araştırması. *Bilgisayar ve Eğitim Araştırmaları Dergisi*. 1(2), 65-89.

- Bigelow, C. and Duensing, P.H. (1989). *Gentry L. Fine Prim Magazine on Type and Typography*. San Francisco: Bedford Arts Publishing.
- Bodine, K. and Pignol, M. (2003) Kinetic typography-based instant messaging. *CHI '03 Extended Abstracts on Human Factors in Computing Systems*. Florida. 914-915. 18 Ağustos 2015 tarihinde <http://dl.acm.org/citation.cfm?id=766067> adresinden alınmıştır.
- Braun, V. and Clarke, V. (2006). Using Thematic Analysis In psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101.
- Brownie, B. (2015). *Transforming Type: New Directions in Kinetik Typography*. London: Bloomsbury Academic.
- Ekiz, D. (2003). *Eğitimde araştırma yöntem ve metodlarına giriş : nitel, nicel ve eleştirel kuram metodolojileri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Erdal, G. (2015). *İletişim ve Tipografi*. İstanbul: Hayalperest Yayınevi.
- Ertürk, M. (2014). Türkiyede Tipografi Eğitimi Üzerine. *Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Sanat Yazıları Dergisi*, 30, 93-106.
- Faulmann, C. (2001). *Yazı Kitabı*. (Çev. I. Arda). İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları.
- Felici, J. (2003). *The Complete manual of Typography*. California: Peachpit Press.
- Glesne, C. (2012). *Nitel Araştırmaya Giriş*. (Çev. Ed: A. Ersoy ve P. Yalçınoğlu) Ankara: Anı Yayıncılık.
- Herr, K. and Anderson, G. L. (2005). *The Action Research Dissertation: a Guide for Students and Faculty*. California: Sage Publications, Inc.
- Hostetler, S. C. (2006). Integrating Typography and Motion in Visual Communication. *2006 iDMAa+IMS Conference. Iowa*. <http://www.units.muohio.edu/codeconference/papers/papers/SooHostetler-2006%20iDMAa%20Full%20Paper.pdf> / (Erişim Tarihi: 25.03.2015).
- http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5833afb89e8b63.34979743 / (Erişim Tarihi: 18.03.2015).
- Hustwit, G. (Yapımcı / Yönetmen). (2007). *Helvetica* (Film). New York City: New York: Plexifilm.

- Inceer, M. (2007). An Analysis of the Opening Credit Sequence in Film. *Curej College Undergraduate Research Electronic Journal*. University of Pennsylvania. <http://repository.upenn.edu/curej/65/> (Erişim tarihi: 25.11.2016).
- Kato, J., Nakano, T. and Goto, M. (2015). TextAlive: Integrated Design Environment for Kinetic Typography. *CHI '15 Proceedings of the 33rd Annual ACM Conference on Human Factors in Computing Systems*. Seoul. 3403-3412. Doi:10.1145/2702123.2702140
- Ketenci, H. F. ve Bilgili, C. (2006). *Yongaların 10 000 Yıllık Gizemli Dansı: Görsel İletişim ve Grafik Tasarımı*. İstanbul: Beta Basım.
- Kılıç, E. (2011). *Kinetik Tipografi: Bir Müzik Videosu Tasarımı*. Yayınlanmamış Sanatta Yeterlik Tezi. Ankara, Hacettepe Üniversitesi.
- Lee, I-C. (2014). *Nowhere: A kinetic typography motion graphic about the pursuit of happiness*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Rochester., Rochester Institute of Technology
- Lee, J., Forlizzi, J. and Hudson, S. (2002) The Kinetic Typography Engine: An Extensible System for Animating Expressive Text. *UIST '02 Proceedings of the 15th annual ACM symposium on User interface software and technology*. Paris. 81-90. <http://dl.acm.org/citation.cfm?id=571997/> (Erişim tarihi: 22.11.2016).
- Lee, J., Jun, S., Forlizzi, J. and Hudson, S. (2006) Using Kinetic Typography to Convey Emotion in Text-Based Interpersonal Communication. *6th ACM Conference on Designing Interactive systems*, Pensilvanya. 41-49. <http://dl.acm.org/citation.cfm?id=1142414/> (Erişim tarihi 22.11.2016).
- Meggs, P. B. and Purvis, A. W. (2012). *A History of Graphic Design*. (5. Baskı). New York: John Wiley & Sons, Inc
- Mertler, C. A. (2006). *Action Research: Teachers as researchers in the Classroom*. California: Sage Publications, Inc.
- Nakilcioğlu, İ. H. (2013). The Effects Of Font Type Choosing On Visual Perception And Visual Communication. *Online Journal of Art and Design*. 1(3), 35-53. <http://www.adjournal.net/> (Erişim tarihi: 26.11.2016).
- Noyan, N. E. ve Ödekan, A. (2009). Yazının krallığı: Başlangıç Yıllarında Türk Sinemasında Film Jenerikleri. *İtüdergisi/b: Sosyal Bilimler*. 6(2), 3-14. http://itudergi.itu.edu.tr/index.php/itudergisi_b/article/view/1092/ (Erişim tarihi: 20.11.2016).

- Park, C. I. and Lee, H. E. (2013). Emotional Expression and Effective Communication on Kinetic Typography. *International Journal of Digital Content Technology and its Applications*. 7(12), 393-400.
- Ponce, D. A. (2011). *Type Set: Exploring The Effects Of Making Kinetic Typography Interactive*. Yüksek Lisans Tezi. California, University of Southern California.
- Sarıkavak, N. K. (2004). *Görsel İletişim ve Grafik Tasarımda Çağdaş Tipografinin Temelleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Sarıkavak, N. K. (2006). H.Ü. G.S.F. Grafik Bölümü'nde Yazı ve Tipografi Eğitimi. *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dergisi*. 9. 80-98.
- Spiekermann, E. and Ginger, E. M. (2003) *Stop Stealing Sheep & Find Out How Type Works*. California: Adobe Systems Incorporated
- Stone, R. B. (2009). Teaching Type in Motion to Amplify Meaning, Communication, and Emotion. *2009 IASDR Conference: Design / Rigor & Relevance*. Seul. 1457-1466. <http://www.iasdr2009.or.kr/navigation/bytitle.html#t> (Erişim tarihi: 03.12.2016).
- Sezer, S. (2013). *Tipografide okunabilirlik ve Algılanabilirlik*. Yüksek Lisans Tezi. Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Tam, K.C. (2003). Digital typography: a primer. 30.11.2016 tarihinde http://keithtam.net/documents/keithtam_digital_type_primer.pdf / Erişim tarihi: 30.11.2016).
- Turgut, Ö. P. (2012). Kinetic typography in movie title sequences. *Procedia-Social and behavioral Sciences*. 51, 583-588. doi: 10.1016/j.sbspro.2012.08.209
- Uçar, T. F. (2004). *Görsel İletişim ve Grafik Tasarım*. (4. Baskı). İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Uekita, Y., Sakamoto, J. and Furukata, M. (1999). The possibility of kinetic typography expression in the Internet art museum. *Systems, Man, and Cybernetics, 1999. IEEE SMC '99 Conference Proceedings*. 230-235. Doi: 10.1109/Icsmc.2000.885030
- Uzuner, Y. (2005). Özel Eğitimden Örneklerle Eylem Araştırmaları. *Özel Eğitim Dergisi*. 6(2), 1-12.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (5.baskı). Ankara: Seçkin Yayınları

- Yiğit, E. Y. (2013). *Reklam Filmlerinde Kullanılan Kinetik Tipografi Uygulamalarının Görsel İletişim Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Lefkoşa, Yakın Doğu Üniversitesi.
- Wong, Y. Y. (1995). *Temporal Typography: Characterization of time-varying typographic forms*. Yüksek Lisans Tezi. Massachusetts, Massachusetts Institute of Technology.
- Yu, L. (2008). *Typography in film title sequence design*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Iowa, Iowa State University.
- Zadeh, M. V. (2015) *Time and Motion in Kinetic Typography*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Atlanta, Savannah College of Art and Design.

EKLER

EK A: Öğrenci kişisel bilgi formu.....	115
EK B: Yazılı izin formu.....	118
EK C: Öğrenci ürünleri değerlendirme rubrik formu.....	119
EK D: Yarı-yapılandırılmış görüşme soruları.....	120

EK A: ÖĞRENCİ KİŞİSEL BİLGİ FORMU
ÖĞRENCİ BİLGİ FORMU

Kişisel Bilgiler

- Adı-Soyadı:
- Cinsiyet: Kız () Erkek ()

Eğitim Bilgileri

- Eğitim Almakta Olduğunuz Bölüm/Sınıf:
- Mezun Olduğunuz Lise ve Yılı:
- Devam etmekte olduğunuz bölümde eğitim alma amacınızı açıklayınız.

--

Aileye Yönelik Bilgiler

	Mesleki Durumu	Eğitim Durumu
Annenizin		
Babanızın		

Etkinliklere Yönelik Bilgiler

Lütfen aşağıdaki etkinliklere katılım gösterme/yapma durumunu ve sıklığını işaretleyiniz.

	Sinema	Tiyatro	Sergi	Bienal	TV	İnternet	Diğer
Evet							
Hayır							
1 saat ve daha az							

2 saat							
3 saat ve daha fazla							
Haftada bir kez							
Haftada birkaç kez							
Ayda bir kez							
Ayda birkaç kez							

Sosyal Medya Kullanımına Yönelik Bilgiler

Lütfen aşağıdaki sosyal medya ağlarını kullanma durumunu ve kullanım sıklığını işaretleyiniz.

	Facebook	Twitter	Instagram	Pinterest	Youtube	Flickr	Forum	Diğer
Evet								
Hayır								
1 saat ve daha az								
2 saat								
3 saat ve daha fazla								

Alana Yönelik Bilgiler

- **Kinetik tipografi ile ilgili düşünceleriniz nelerdir?**

- **Bilgisayar tasarım ve uygulama programlarından hangilerini kullanabiliyorsunuz?**

- **Lütfen aşağıdaki bilgilerden size uygun olanlarını işaretleyiniz.**

	Kinetik Tipografi	Video Art	Kısa Film	Stop Motion	Diğer
İzledim					
İzlemedim					
Uygulama yaptım					
Uygulama Yapmadım					

EK B: YAZILI İZİN FORMU
YAZILI İZİN FORMU

Sayın

Bu araştırmaya gösterdiğiniz ilgi için öncelikle teşekkür ederim. Bu mektubun amacı sizi araştırma sürecinden haberdar etmek ve buna bağlı olarak katılmanızla ilgili izin almaktır.

Ben, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde aldığım yüksek lisans eğitimi kapsamında, yapmakta olduğum tez çalışması için Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü'nde uygulama gerçekleştirmekteyim.

Uygulamam, Grafik Tasarım dersi programıyla uyumlu olup, bilgisayar destekli tekniklerle işlenecektir. 4 haftalık uygulama süresince video kamerayla çekim yapılacak, ardından seçilen 6 odak öğrenciyle görüşmeler yapılacaktır. Araştırma verilerinin geçerlik ve güvenilirliğini sağlamak, görüşme sırasındaki olası kesintileri önleyebilmek amacıyla bu görüşmelerin ses kaydı yapılacaktır. Görüşmenin ses kayıtları ile sınıf uygulamalarında çekilen video kayıtları, yalnızca bilimsel veri olarak kullanılacak ve gizli kalacaktır. Kimliğiniz her türlü yazılı metinde gizli tutulacaktır. Kayıtlardaki isimlerinizi silmek mümkün değildir. Ancak kayıtlar sizin yazılı izniniz olmadan hiçbir şekilde başkalarına gösterilmeyecektir.

Tüm bu çalışmaların gerçekleştirilmesi sırasında, toplam 6 öğrenci, odak öğrenci olarak seçilecek ve görüşme kayıtları yalnızca 6 öğrenci ile yapılacaktır. Bu çalışmalarımı yürütebilmek için sizin izninize gereksinim duymaktayım. İzniniz dahilinde, eğer istenirse çalışmanın tüm video ve ses kayıtları da teslim edilebilecektir. Lütfen, bu çalışma kapsamında uygulamaya katılıp katılmama konusundaki görüşünüzü aşağıda belirtiniz. İlginiz için teşekkür ederim.

Aşağıda imzası olan ben....., yukarıdaki açıklamaları okudum ve anladım. Araştırmaya gönüllü olarak katıldığımı bildiririm.

Tarih:

İmza:

Araştırmacı: Nafiz DİNÇER

EK C: ÖĞRENCİ ÜRÜNLERİ DEĞERLENDİRME FORMU

Puanlama Kriterleri	Puanlar				Öğrenci Puanları
	Mükemmel	İyi	Kısmen Yeterli	Yetersiz	
Bütünlük (20 Puan)	Çalışma içerisinde tercih edilen her şeyin (Tasarım öğeleri, tipografi ve destekleyici grafik biçimleri), uygulamanın amacını karşılamaktadır. Ortaya çıkan üründe güçlü bir dinamizm yakalanmıştır. (20 puan)	Çalışma içerisinde tercih edilen her şeyin (Tasarım öğeleri, tipografi ve destekleyici grafik biçimleri), uygulamanın amacını çoğunlukla karşılamaktadır. Ortaya çıkan üründe büyük oranda dinamizm yakalanmıştır. (15 puan)	Çalışma içerisinde tercih edilen her şeyin (Tasarım öğeleri, tipografi ve destekleyici grafik biçimleri), uygulamanın amacını kısmen karşılamaktadır. Ortaya çıkan üründe dinamizm büyük oranda zayıf kalmıştır. (10 puan)	Çalışma içerisinde tercih edilen her şeyin (Tasarım öğeleri, tipografi ve destekleyici grafik biçimleri), uygulamanın amacını karşılamamaktadır. Ortaya çıkan üründe dinamizm yakalanamamıştır. (0 puan)	
Tasarım Öğeleri (20 Puan)	Çalışmada tasarım öğelerine dikkat edilmiştir. Tasarım bünyesinde kompozisyon, renk, denge, zıtlık vb. değerler uygun ve doğru kullanılmıştır. (20 puan)	Çalışmada tasarım öğelerine dikkat edilmiştir. Tasarım bünyesinde kompozisyon, renk, denge, zıtlık vb. değerler büyük oranda uygun ve doğru kullanılmıştır. (15 puan)	Çalışmada tasarım öğelerine kısmen dikkat edilmiştir. Tasarımda kompozisyon, renk, denge, zıtlık vb. değerler büyük oranda uygun ve doğru kullanılmamıştır (10 puan)	Çalışmada tasarım öğelerine dikkat edilmemiştir. Tasarımda kompozisyon, renk, denge, zıtlık vb. değerler uygun ve doğru kullanılmamıştır (0 puan)	
Tipografi ve Font Seçimi (20 Puan)	Çalışmada, tipografi kullanımı ve font seçimi doğru yapılmıştır. Kullanılan tipografi ve seçilen fontlar çalışmada uygun biçimde konumlandırılmıştır. (20 puan)	Çalışmada, tipografi kullanımı ve font seçimi büyük oranda doğru yapılmıştır. Kullanılan tipografi ve seçilen fontlar çalışmada çoğunlukla uygun biçimde konumlandırılmıştır. (15 puan)	Çalışmada, tipografi kullanımı ve font seçimi çoğunlukla hatalı yapılmıştır. Kullanılan tipografi ve seçilen fontlar çalışmanın büyük kısmında doğru konumlandırılmamıştır. (10 puan)	Çalışmada, tipografi kullanımı ve font seçimi yanlış yapılmıştır. Kullanılan tipografi ve seçilen fontlar çalışma içerisinde hiçbir şekilde uygun biçimde konumlandırılmamıştır. (0 puan)	
Akıcılık (20 Puan)	Tasarım ürününde, anlatılmak istenenin dışına çıkmadan doğru bir anlatım yakalanmıştır. Gereksiz ve dikkat dağıtıcı öge ve biçim kullanımı yapılmamıştır. İzleyicinin dikkatini canlı tutan bir ürün ortaya çıkmıştır. (20 puan)	Tasarım ürününde, anlatılmak istenenin dışına nadiren çıkmış ve çoğunlukla doğru bir anlatım yakalanmıştır. Gereksiz ve dikkat dağıtıcı öge ve biçim kullanımı az miktardadır. Büyük oranda izleyicinin dikkatini canlı tutan bir ürün ortaya çıkmıştır. (15 puan)	Tasarım ürününde, anlatılmak istenenin dışına çoğunlukla çıkmış ve kısmen doğru bir anlatım yakalanmıştır. Gereksiz ve dikkat dağıtıcı öge ve biçim kullanımı az miktardadır. Kısmen izleyicinin dikkatini canlı tutan bir ürün ortaya çıkmıştır. (10 puan)	Tasarım ürününde, anlatılmak istenenin dışına sürekli çıkmış ve hatalı bir anlatım yakalanmıştır. Gereksiz ve dikkat dağıtıcı öge ve biçim kullanımı çalışmaya hakim olmuş ve izleyicinin dikkatini çeken bir ürün oluşturulamamıştır. (0 puan)	
Duygu Yansıtma (20 Puan)	Anlatılmak istenen duygu ve düşünceler ile çalışma arasında tam bir bağlantı kurulmuştur. Özgün bir tasarım ürünü geliştirilmiştir. (20 puan)	Anlatılmak istenen duygu ve düşünceler ile çalışma arasındaki bağlantı büyük ölçüde kurulmuştur. Yüksek oranla özgün bir tasarım ürünü geliştirilmiştir. (15 puan)	Anlatılmak istenen duygu ve düşünceler ile çalışma arasındaki bağlantı kısmen kurulmuştur. Özgün bir tasarım ürünü geliştirilememiştir. (10 puan)	Anlatılmak istenen duygu ve düşünceler ile çalışma arasındaki bağlantı hiçbir şekilde kurulamamıştır. (0 puan)	
100	100	75	50	0	

EK D: YARI-YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME SORULARI

- Yaptığımız uygulamanın içeriğini anlatabilir misin?
- Uygulama içerisinde seçtiğin şiiri seçmendeki çıkış noktan neydi?
- Ortaya koyduğun çalışma hakkında ne düşünüyorsun?
- Ürün ortaya koyma sürecinde nasıl bir araştırma ve planlama aşaması geçirdin?
- Bu aşamada herhangi bir sıkıntı yaşadın mı? Sıkıntı yaşadıysan bunlar nelerdi?
- Çalışmanın yapım aşamasında teknik ve içerik boyutunda sıkıntı yaşadın mı? Sıkıntı yaşadıysan sıkıntıların hangi konulardaydı?
- Dersin işleniş biçimi hakkındaki düşüncelerini belirtir misin?
- Dersteki açıklamalar, bilgilendirmeler ve paylaşımları yeterli buldun mu?
- Eklemek istediğin bir şey var mı?